

LETO XXV. ŠT 45 (1204) TRST, GORICA
ČETRTEK, 26. NOVEMBRA 2020

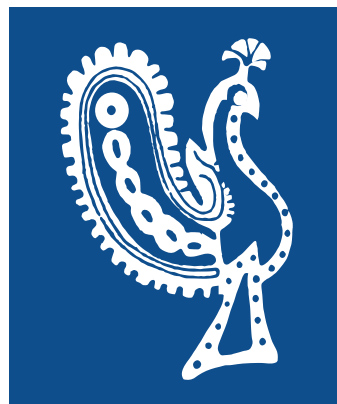
CENA 1,20€
www.noviglas.eu

TAXE PERCUE TASSA RISCOSSA
UFFICIO POSTALE GORIZIA, ITALY

SETTIMANALE
Poste italiane S.p.a.
Spedizione in abbonamento postale
D.L. 353/2003
(conv. in L. 27/02/2004 n. 46)
art. 1, comma 1, NE/PD ISSN 1124-6596

NOVI GLAS

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV
KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

Str. 2 / Slovenija
**Slovenska karitas prek Tedna
dobrote poziva ljudi dobre volje**

Str. 4 / Padova
**Dve knjigi in sveta maša
za p. Placida Corteseja**

Str. 15 / Trst
**Pester spored festivala
kmetijstva in kulture**

Slovenski knjižni sejem letos na spletu

Papež Frančišek za boljši svet

Jurij Paljk

Konec minulega tedna je sveti oče po spletu nagovoril mlade gospodarstvenike in jim dejal, da je v sedanjem času treba tvegati in si prizadevati za tako gospodarstvo v svetu, ki bo po meri človeka, in si prizadevati za ohranitev narave in sveta. Papež Frančišek si je namreč pred časom zamislil posvet mladih gospodarstvenikov z vsega sveta, tistih, ki se trudijo za dostojanstvo vsakega posameznika in ne prisegajo samo na dobiček in kapital. Pandemija je preprečila vsem, da bi se sestali v Assisiju, so pa zato pripravili tridnevni posvet po spletu in prav po spletu jih je sveti oče nagovoril. Papež Frančišek je srečanje poimenoval Pakt v Assisiju, na spletu pa boste posnetke našli na strani Economy of Francesco (<https://francescoeconomy.org>). Mlade gospodarstvenike in ves svet je papež Frančišek pozval, naj se zavedajo izjemnega pomena pandemije in si prizadevajo, da bi iz pandemije prišli boljši: "Nagovarjam vas, da ne bi po pandemiji šli nazaj na iste tirnice gospodarstva!" Mlade podjetnike, gospodarstvenike in mlade vodje v podjetjih je pozval, naj se zavzemajo za tako gospodarstvo, ki ne bi izključevalo šibkejših, na rob potisnjenih, revnih, starih, predvsem pa ne sme sloneti samo na iskanju dobička za vsako ceno: "Izločeni naj postanejo protagonisti prihodnje družbe!" Zelo jasno je tudi sveti oče povedal, da za spremembo družbe na bolje ne rabimo ne človekoljubnih trenutnih posegov in ne takih bančnih posojil, ki na dolgi rok zaslužijo najbolj revne ljudi, narode, države, ampak nove oblike, politike gospodarstva. Dnevnik Corriere della Sera pa je minulo nedeljo objavil stran, namenjeno novi papeževi knjigi Il Cielo sulla terra, ki je prišla na trg v torek, 24. novembra, izdala pa jo je založba Libreria Editrice Vaticana. Izbrali so odlomek iz knjige, v katerem sveti oče jasno govori, da sveta in naše družbe ne bomo rešili z nobenim moraliziranjem, ampak le z resnično ljubeznijo.

/str.2

GORICA Pogovor: g. Karel Bolčina

Ali smo lačne nasitili, žejnim dali piti?

Pod štandreškim zvonikom se vedno kaj dogaja. V petek popoldne smo si ogledali prostore, kjer prostovoljke dekanije Karitas leto za letom, z zagnano velikodušnostjo darujejo svoj čas - za druge. Že pozimi 2019 je škofijska Karitas zaprla svoje prostore v ulici dei Fatti v Gorici, kjer je delila oblačila potrebnim, nam je povedal štandreški župnik in škofov vikar za slovenske vernike v goriški škofiji g. Karel Bolčina. "Ker so vedeli, da tudi mi zbiramo in delimo obleke, čeprav v manjšem merilu, so prosili, ali bi sprejeli, da bi postali škofijsko središče sprejemanja in razdeljevanja oblek." V Štandrežu so s sodelavci in prostovoljci sklenili, da poskusijo. Tako že skoraj eno leto skrbijo za sprejemanje in deljenje oblek na škofijski ravni, za sprejemanje in razdeljevanje hrane pa na dekanijski.

/str.7
Danijel Devetak

TRST Pogovor: Katarina Modic

Prenočišče in hrana, a tudi pogovor, posvetovanje in rešitve

V uradu sprejemnega centra Karitas "Teresiano" v Istrski ulici v Trstu nas je za pogovor sprejela socialna operaterka, direktorica centra in med drugim odgovorna za vse sprejemne centre tržaške Karitas, Katarina Modic. Kljub pestremu urniku in številnim obveznostim nam je direktorica povedala, kako delujejo posamezne strukture dobrotelne organizacije in v čem so največje težave v tem izrednem času, ki ga prinaša koronavirus.

Nam poveste na kratko, kdaj ste začeli delati pri Karitas?

Začela sem leta 2010 kot socialna operaterka prav tu v sprejemnem centru "Teresiano". Leta 2017 sem postala odgovorna za vse sprejemne centre tržaške Karitas in od januarja letos sem tudi direktorica centra "Teresiano".

/str.13
Matevž Čotar

Nabrežina/Slivno

3

Sovodnje ob Soči

6

Trst

14

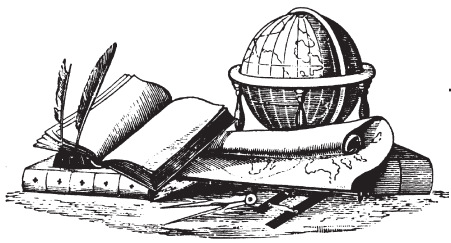
Corrado Greco je edini kmet v Italiji, ki upravlja jamo. Z njim smo se pogovorili o vodenih obiskih, delovanju domače kmetije in kraški identiteti

Dino Persolja, njegova žena Ksenija in starši Rajka ter Aldo so spregovorili o zgodovini gostilne Francet in o težavah, s katerimi se danes soočajo

Splesalko, koreografino in učiteljico sodobnega plesa Dašo Grgič smo se pogovorili o uspešni karieri, plesnem videu in njenem ustvarjanju

2 Svet okrog nas

EZTS Spletno predavanje

Pomembna ustanova za razvijanje krajevnosti

V ponedeljek, 16. novembra, je potekalo preko Zooma in Facebooka zanimivo predavanje z naslovom *EZTS se predstavi občanom*, ki so ga priredili skupnost za družbenopolitično izobraževanje Visionari,

mi Goričani (v širšem pomeni besede) vidimo Evropo, in po mnenju župana, kakšna bi Evropa morala biti. Župan je namreč večkrat kritičen do Evrope. Tudi to priložnost je izkoristil za to, da je povedal, kako EU namenja premalo

in za raziskovanje območja in lokalnih zanimivosti, je prevzel besedo Tomaž Konrad. Obrazložil je, kako EZTS sledi prav temu področju in kako izvaja politike in projekte za promocijo kolesarstva, okoljevarstva, podnebja in predvsem spoštovanja narave in okolja. Tomaž Konrad je v odlični italijanščini (kar je lahko za zgled italijanskim kolegom, ki bi se lahko naučili kaj več slovenskih besed!)

povedal, kako je EZTS v zadnjih letih ustvaril res lepo skupino ljudi, ki z zanimanjem sodelujejo in uspešno delujejo, kar je zelo pomembno, ko se premikamo v evropskih dinamikah, predvsem z administrativnega zornega kota. Preko projekcij je prikazal končane projekte in tiste, ki še potekajo, tako na italijanski kot na slovenski strani. Osredotočil se je predvsem na uspešnost skupnih kolesarskih stez in na posege na področju zdravstva, kjer skušajo predvsem premostiti nekatere birokratske ovire oz. ukrepati tako, da bi imele zdravstvene ustanove v določenih sektorjih skupne protokole. Na zdravstvenem področju je vredno omeniti tudi odprtje centra za avtiste v Parku Basaglia in center za duševno zdravje v Novi Gorici.

Tomaž Konrad je na koncu še odgovoril na vprašanje moderatorja glede jezika oz. sporazumevanja. Povedal je, da se v odboru kar dobro sporazumevajo, če ne gre drugače, si povejo kakšno besedo ali misel v angleščini. Konrad je pa pripomnil, da ne bi bilo slabo, če bi se tako na slovenski kot italijanski strani malo bolj potrudili spoznati jezik sosed, saj je to znak vzajemnega spoštovanja. Velik uspeh so imeli v tem smislu tečaji slovenščine in italijanščine, ki jih je organiziral EZTS za člane odbora v času koronavirusa. Predavanje je sklenil direktor, ki je odgovoril na nekaj vprašanj zainteresirane spletne publike, predvsem kar se tiče finančne plati, okoljevarstva in kandidature Gorice in Nove Gorice za prestolnico kulture 2025, ki bi v primeru zmage prinesla marsikatero priložnost in večje investicije v naše območje.

MČ

Teden karitas letos drugače

Slišim te!

Letošnji, že trideseti Teden karitas nosi naslov *Slišim te* in poteka od 22. do 29. novembra. Glavni namen Teda karitas je praznovanje dobrote, solidarnosti in ljubezni do bližnjega. In prav zato naslov *Slišim te!* Kot vsako leto smo tudi letos v našem okolju načrtovali številne javne dogodke, toda skrb za zdravje nas in drugih se dogaja na daljavo. Najprej je bilo treba odpovedati Svečano akademijo in razstavo Umetniki za karitas pod naslovom *'Vi ste luč sveta'* v dvorcu Lanthieri v Vipavi, odpadli so romanje sodelavcev na Ponikvo in Klic dobrote v Celju, dan odprtih vrat v Centru karitas in tudi nabirka Nedelje karitas. Pa kljub temu ne bo šlo lepo in dobro mimo nas.

Na spletni strani in FB Škofijske karitas Koper smo postavili razstavo Umetniki za karitas, tudi dan odprtih vrat vabi k virtualnemu ogledu našega dela, Klic dobrote bo iz studia TV Slo in po Radiu Slo in Radiu Ognjišče vabil k darovanju, na Nedeljo karitas bo po TV Slo sveta maša, ki jo bo daroval predsednik Slovenske karitas nadškof Alojzij Vekli. Res je marsikaj ostalo za zaprtimi vrati, toda vrata vseh 13 Centrov karitas v koprski škofiji so za ljudi, ki potrebujejo pomoč, odprta. Več kot 2.000 družinam in posameznikom, ki jim stalno pomagamo, so se pridružile

številne družine, katerim se je v teh težkih časih zmanjšal dohodek. Tudi sodelavke so začutile drugačen 'klic dobrote' ter odgovorno in spoštljivo delijo materialno in finančno pomoč. Ni enostavno si nadeti masko, razkužiti roke in vse potrebno v skladišču in se z vso potrpežljivostjo prostovoljno odpraviti v Center karitas in se brez bojazni srečevati z ljudmi,

virtualni način v podporo staršem pridružila še Šola za starše. Otroci in mladi pridno pišejo pisma, ki jih pošiljamo v Domove za starejše. Tudi osebe, ki tem ljudem pomaga, rabi podporo, zato skrbno zbiramo darove, da bo tudi njih obiskal sv. Miklavž. Tudi v Hiši Malorca, kjer bivajo brezdomni, ni šlo brez okužb in karantene, toda nesebična pomoč lokalne skupnosti,

ki potrebujejo pomoč. Redni dobavi hrane EU in nabavi iz sredstev Karitas so v nekaterih okoljih zmogli še izredne nabave, ki jih je v večini sofinancirala občina. Veliko je nujnih položnic, ki jih ljudje, zaradi izpada dohodkov, ne morejo poravnati. Tudi v tem primeru ostaja hvaležnost lokalni skupnosti in vam, dragi darovalci. Velik doprinos pri lažšanju stisk ima program za otroke Popoldan na cesti in Center Bogdana Žorža, ki s pomočjo elektronskih medijev podpira otroke in starše. Kljub izrednim razmeram se je na

Zdravstvenega doma in Civilne zaščite, pa tudi brezdomnih, ki so iz hiše naredili pravi dom, je svetla plat solidarnosti. Težko je tudi v Dnevem centru za brezdomne v Bertokih in prav ti ljudje potrebujejo kraj, kjer lahko poskrbijo za osnovno higieno. Hvala lepa vsem ljudem dobre volje, če boste prisluhnili Klicu dobrote in darovali, sicer pa bo vsak evro prav prišel tudi Škofijski karitas Koper na TRR SI56 0475 0000 3155 558. Še vedno velja: *Dobrodošli vsi, ki pomoč potrebujete, in Boglonaj vsem, ki pomagajte.*

Jožica Ličen

Povejmo na glas

Prevelika želja po svobodi?

Janez Povše

Nedavno je dr. Bojana Beović, vodja strokovne komisije za obvladovanje epidemije covid-19 pri ministrstvu za zdravje Republike Slovenije izrazil zelo pomenljivo mnenje o epidemiji, ki se v tem času ponovno zgrinja na nas. Mnenje se nanaša na zadržanje ljudi tudi v prvem valu in sicer v njihovem ugovarjanju proti omejevalnim ukrepom, ki so vsekakor izrazito zmanjšali svobodo gibanja in srečevanja ter na ta način med drugim zatrli vsakodnevno družabnost z zaprtjem lokalov in restavracij. Že spomladi je dr. Bojana Beović izjavila, da jo takšen odnos dela prebivalstva do nevarnega virusa navdaja z žalostjo, ker nam jemlje iz rok eno od redkih orožij, ki nam je na razpolago. To pot pa je svoje mnenje podkrepila z domnevo, da je ves naš razviti zahodni svet, katerega del smo, do neverjetne mere navezan na tisto svobodo, na katero je bil navajen do nastopa covid-19 in ki sedaj ni več možna. Na koncu je dodala dvom, če smo kot najrazvitejša družba, ki je uveljavila res visoko stopnjo svobode, sploh sposobni v celoti sprejeti utesnjujoče ukrepe in omejitve ter se jih potem dosledno držati. In če tukajšnje misli razširimo, potem je več kot jasno, da je ključ vsega svoboda. Svoboda, ki smo je ali smo je bili deležni v nadvse veliki meri, svoboda, za katero si nenehno prizadevamo, da bi je imeli kar največ. Vedno imamo občutek, da je ni nikoli dovolj, kaj šele preveč, ker je vendar nesporna vrednota vseh vrednot, blagor

in široko obzorje, ki ga nam nima nihče pravice zmanjšati ali celo zatemniti. Zato ni čudno in ni nenavadno, da se mnogi čutijo ob omejitvah v boju z virusom oropani za tisto največ, kar obstaja in kar si še kako želimo in brez česar bi bilo naše življenje osiromašeno do skrajnosti. Kdo nam more torej očitati, če si svobode ne pustimo odvzeti ne glede na razloge, zakaj jo je bilo treba utesniti in je v polnosti ne moremo več uživati in kako to, da si jo jemljemo kar sami? In v tej točki se sprožijo protesti zoper ukrepe, ko krivec za našo zmanjšano svobodo naenkrat ni covid-19, ampak so tisti, ki so nam vzeli dobršno mero prijetnega in v vseh smislih lepega bivanja. Ti so krivi, politika je kriva, oblast je kriva, ki dela proti nam, proti našemu dobremu in nas potiska v nesvobodo, v ujetost. Seveda ti protesti pozabljajo, da živimo v izrednih razmerah in da je zato daleč najbolje za vse, da se zavedamo svoje povezanosti z vsemi, ker smo pač skupnost od tiste najmanjše zasebne pa vse tja do državne ali kar meddržavne. In kaj je res preveč zahtevati, naj to skupnost zares in globlje upoštevamo in se v sedanjih težkih razmerah obnašamo tako, da bo bolje za vse nas predvsem in v prvi vrsti v skrbi za druge, ki naj nam enako skrb vračajo? A videti je, da misel na dobro, na zdravje drugih do kraja ne prevlada, kot da bi bila nerazsodna in absurdna, čeprav bi z ozirom na kulturo naše civilizacije morala prevladati. Toda brez nje, o tem ni najmanjšega dvoma, bomo covid-19 izjemno težko premagali.

S1. strani

Papež Frančišek za boljši svet

Papež Frančišek verjame, da se lahko spremenita svet in naša družba, in nas nagovarja, naj se za to dejavno zavzemamo. Jasno napiše, da je krščanstvo spremenilo v

preteklosti svet na bolje samo takrat, ko so kristjani živeli po evangeliju, ko so ostali zvesti Kristusu. Krščanstvo izgubi vsako moč, ko prihaja do odklonov, pravi papež

Frančišek, ki dodaja, da je tudi danes mesto kristjana na strani revnih, zadnjih, ostarelih, bolnih, brezposelnih in izkoriščanih delavcev, emigrantov in invalidov.

POGOVOR Corrado Greco, edini kmet v Italiji, ki upravlja jamo

“Kras nima še svoje turistične identitete!”

Ni zelo znano, da kmetije lahko tudi upravljajo jame. Ni jih sicer veliko, v Italiji, denimo, je samo ena. Nahaja se na tržaškem Krasu, ob cesti, ki iz Nabrežine pelje v Slivno, kjer Corrado in Roberta Greco vodita turistično kmetijo, ki obiskovalcem omogoča tudi voden ogled slikovite jame. Ob svetem Martinu, času obračuna kmetijske sezone in okušanja novega vina, smo obiskali njuno domačijo, ki je v zaselku Nabrežina kamnolomi. Obiskovalca gostoljubno sprejme z okusom na novo preurejena stavba, na kateri se stari in novi kamniti ter drugi tipični arhitektonski elementi primerno usklajujejo. Žive barve na pročelju hiše ga opozarjajo, da gre za domačijo (s starim družinskim imenom Pri Jaščevih), ki se nahaja v obmorskem pasu Krasa. Mediteran je tako rekoč v zraku, saj je morje, čeprav ga ne vidimo, v zračni liniji oddaljeno samo 500 metrov. Oljke, ki rastejo na dvorišču domačije, in trte v bližnjem vinogradu to le še potrjujejo. Sogovornika Corrada smo srečali, kakopak, pri delu.

Bi predstavil svojo kmetijo? Od kdaj deluje?

Kot je bilo v preteklosti pogosto na Krasu, so tudi moji stari starši imeli majhen hlev, nekaj glav živine, nekaj vina itd. Kot se je večkrat potem dogajalo, se je naslednja generacija odločila za druge poklicne poti. V letih odraščanja sva se s sestro odločila za ovrednotenje naše domačije, saj sva ocenila, da bi bilo škoda, ko bi vse skupaj zapustila.

Veselite se kmetovanje si torej podedovali od prednikov?

Pravijo, da se zanimanje za obdelovanje zemlje prenaša iz roda v rod. Kmetijsko delo mi je seveda bilo in mi je všeč. Večkrat sem se v mladosti spraševal, kako zemljišče pred nekdanim hlevom ovrednotiti. S svojo prvo plačo sem kupil kosilnico znamke BCS, saj doma ni bilo dovolj orodja. Leto pozneje sem si nabavil prvi manjši traktor. Delo se je nato razvijalo in napredovalo.

Ali si morda opravil kmetijsko šolo?

Da. Obiskoval sem jo v Gradišču ob Soči. Ob koncu študija sem se zaposlil drugje. Leta 1995 sem pa postal poklicni kmet in pričel redno skrbeti za našo razvijajočo se kmetijo. Najprej sva uredila prostor za konje, nato smo posadili en hektar trte, pred 15 leti smo pričeli redno odpirati osmice. V prvem nadstropju nekdanjega hleva, kjer je bil nekoč senik, smo uredili štiri sobe s kopalnicami za goste turistične kmetije. Pred osmimi leti smo začeli ponujati vodene obiske kraške

jame, ki je od naše kmetije oddaljena 500 metrov. Do vhoda pred jamo goste peljemo z agribusom, ki ga vleče traktor. Povedati moram, da je zagon našega kmetijskega podjetja potekal v času, ko smo podjetniki imeli na razpolago javne prispevke. Naj omenim le delovanje Sklada za Trst, kateremu se moramo dejansko zahvaliti, saj je v tistih letih omogočil nastanek in razvoj marsikatero gospodarske dejavnosti. Tisti, ki v zadnjih letih stopajo na samostojno podjetniško pot, ne morejo v tolikšni meri, kot smo mi nekoč, računati na prispevke, do katerih je med drugim danes težje priti.

Kako se vam je na kmetiji porodila zamisel za nudenje vodenih obiskov jame?

Čeprav o tem nisem govoril, sem že kot mlad fant razmišljal o turističnem ovrednotenju omenjene jame, ki leži ob avtocesti. Gre za lepo in pomembno jamo z imenom Pejca v Lascu (Torri di Slivia), ki je bila med prvimi raziskanimi jamami na

turističnih jam. Obiskovalci naše jame poleti počitnikujejo v kampih in drugih nastavitvenih strukturah v Gradežu, Lignanu,

Sesljanu, tudi v Bibioneju. Pripeljejo se k nam in jim razkažemo kraško podzemlje. Eden od ciljev združenja turističnih jam, v odboru katerega sedim, je ustrezno opozarjanje javnosti, da so vse jame različne. Vsaka jama je vredna ogleda. Večkrat se zato dogaja, da se ljudje po prvem obisku neke jame

Tržaškem. To se je dogajalo v času, ko so gradili železniško progo, ki je povezovala Trst z Dunajem, sredi 19. stoletja. Za vlake na parni pogon so potrebovali vodo, ki je na Krasu ni bilo. Raziskovanje jam je bilo povezano z iskanjem vodnih virov. Naša jama je zelo bogata s kapniki in je res vredna obiska. Ljudje so ob spustu v kraško podzemlje vselej prijetno presenečeni. Izkoriščanje jame v “turistične namene” se je sicer pričelo že pred 50 leti, vendar je kmalu zamrlo, saj skupina mladih, med katerimi je bil moj stric, ni razpolagala z zadostnimi sredstvi za dokončanje del, ureditev območja in parkirišča pred vhodom. Dolgo let jama ni bila odprta za obiske. Pred desetletjem smo se odločili za ureditev podzemske razsvetljave in začeli nuditi vodene ogleda.

V reklamni zgibanki piše, da vaša jama zaseda na italijanskem škornju posebno mesto. Katero?

Naša jama je edina turistična jama v Italiji, ki jo neposredno upravlja kmetija. Vključeni smo v vsedrjavno združenje

pomanjkljivosti krajevne turistične ponudbe: med operaterji ni zadovoljivega sodelovanja in posledično ni koordinirane ponudbe. Ne gre samo za našo jamo, tudi druge zanimivosti naše in sosednih občin niso primerno ovrednotene. Obiskovalci, denimo, bi si lahko ogledali tudi krajevne kamnoseške dejavnosti, vendar očitno ni zadovoljivega sodelovanja. Ni zadostne motivacije za ureditev pestrejšje ponudbe. **Ali imaš pri svojem delu veliko zadoščenja?**

Da. Delam doma, na svežem zraku, in to me dejansko veseli. Vendar upravljanje turistične kmetije nikakor ni primerljivo z drugimi službami, saj tako delo pravzaprav predstavlja poseben življenjski slog in zahteva celega človeka. Kmetovalec ne pozna delovnega urnika. Delo na kmetiji sledi zakonitostim narave, ki jih moraš upoštevati in spremljati. Narava se ne prilagodi tebi, ti se moraš njej. Drugače ne gre.

Tudi težav verjetno ne manjka?

Seveda so. Omenil bi, denimo, vse večje birokratske ovire, ki smo jih primorani tako ali drugače premoščati. Glavni problem pa ni “birokracija”, pač pa dejstvo, da kot kmetovalec nimaš več nikogar, ki bi ti lahko pomagal ... **Ali lahko bolje obrazložiš?** V preteklosti je bilo drugače. Kmetijske organizacije, denimo, so za člane opravljale sindikalno delo, česar ne počenjajo več. Še same

ne moreš nadaljevati dela ... Naj navedem še en primer, ki potrjuje, da smo kmetovalci prepuščeni samim sebi in nas dejansko nihče ne štiti. Pred časom sem pozabil plačati letni davek za namestitev obcestnih kažipotov. Iz občinskih uradov me niso poklicali in opozorili: glej, Corrado, pozabil si plačati davek, čim prej ga poravnaj ... Enostavno so mi poslali kazen v znesku 2.700 evrov! To ni znak sodelovanja z nekom, ki s svojo dejavnostjo skrbi za urejen in lep videz kraškega okolja. Delaš, lepšaš krajino in potem si še tepen!

Omenil si birokratske težave, ali se je delo kmetovalca v letih tudi drugače spremenilo?

Razni vidiki dela so čedalje bolj težavni, saj v Italiji ima več, kdor ne dela ... Spremenilo se je tudi to, da nekatere kmetije v primerjavi s preteklostjo ne povečujejo več svojih dejavnosti oziroma ne stopajo na pot nadaljnega tehnološkega razvoja, saj se jim to enostavno ne izplača: imele bi le še več problemov ... Dandanes je čedalje bolj uveljavljena ta filozofija dela: naredi, kar zmoreš na družinski osnovi brez nadaljnje rasti.

Že dolgo let imaš neposreden stik s turisti; kaj jim je pravzaprav na Krasu najbolj všeč? Kaj jih pri nas najbolj zanima in zakaj se vračajo?

Kras nima še neke svoje turistične identitete. Turisti večinoma prihajajo na ogled Trsta. Kdor noče prespati v mestu, rad stopi v stik z

milijona obiskovalcev. Če bi vsakemu od teh povedali, od kod izhaja beseda kras, bi vsaj ti to izvedeli in potencialno lahko nato prišli na obisk naših krajev. V odboru omenjenega združenja si prizadevam, da bi vodiče turističnih jam poučili, naj to informacijo posredujejo obiskovalcem. Ko bi pa v naše kraje začelo prihajati večje število obiskovalcev, bi ureditev ustrežnejše ponudbe terjala tesno sodelovanje med operaterji in javnimi upravami.

Pred leti smo te v poletnih mesecih tudi relativno daleč od doma videvali s traktorjem prevažati seno. Kam se odpravljáš na košnjo?

Košnjo sem opravljal na pašnikih v Dragi pri Bazovici, v Sovodnjah in drugje. **Ne ravno blizu doma ...** Da. Raje kosim večje, četudi bolj oddaljene površine, saj je košnja manjših površin precej zamudna: veliko moraš kositi, da prideláš nekaj sena. Na manjših travnikih je tudi večje tveganje za okvare orodja, ki povečajo proizvodne stroške.

Ko na Krasu teče beseda o kmetijstvu, se skoraj izključno izpostavlja vinogradništvo. Katere so po tvojem razvojne perspektive celotnega kmetijskega sektorja?

Možnosti razvoja nima pri nas le vinogradništvo, ampak vsi pridelki, saj so na Krasu vselej okusni in kakovostni. Problem na Krasu je vedno isti: ni prodaja, ampak pridelava, saj je malo obdelovalnih površin.

Če bi imel možnost ponovne izbire, bi se spet odločil za kmetijstvo?

Ne bi vedel. Odgovor je odvisen od dneva: včasih bi odgovoril pritrdilno, drugič pa ne ...

Kako doživljaš pandemijo? Ali tvoji dejavnosti povzročajo veliko škode?

Recimo, da imamo kot kmetija določeno prednost, ker se na njej ukvarjamo z različnimi dejavnostmi: včasih uspeva boljše ena, drugič druga, tretjič tretja itd.. Če je več aktivnosti, si lahko pomagáš, ker se boljše in prej prilagodiš čudnemu času, kakršnega doživljamo zdaj. **Kaj se bo po tvojem v kmetijskem sektorju in v družbi nasploh spremenilo po pandemiji?** Morda pride še čas, ki bo majhnim kmetijam, kakršna je naša, bolj ugoden. Ljudje bodo po vsej verjetnosti v še večji meri kot doslej obiskovali kmetovalce za neposreden nakup njihovih pridelkov. Morda bomo vsi skupaj šli korak nazaj, da bomo nato lahko naredili enega naprej.

Matej Caharija

večkrat ne vedo, kako v določenih primerih ravnati oziroma se obnašati. Ko sem se lotil kmetovanja, sem se za nasvet lahko obrnil na Inšpektorat za kmetijstvo, kjer so mi primerno svetovali, pomagali, kako določen problem rešiti. Nadzorništvo so v letih dejansko uničili. Če slučajno zdaj rabiš informacijo v občinskih uradih, se ne moreš tam z nikomer pogovoriti, ker je covid, je to in je ono, so polni dela in ne morejo, vendar plačo konec meseca redno prejemajo ... Tebi pa, ki moraš rešiti določen problem, pri tem nihče ne pomaga in zato

nastanitvenimi obrati na podeželju. Zaradi tega spozna Kras. Pravzaprav gre za čisti absurd, ker po vsem svetu, ko obišeš neko jamo, naj bo ta v Ameriki, na Japonskem, Kitajskem ali Češkem, ti bodo vsi vodiči hiteli razlagati, da gre za kraški pojav. Nihče pa ti ne bo povedal, od kod prihaja beseda kras, ki izvira iz našega Krasa... Mi pa, ki z njo že razpolagamo, še iščemo blagovno znamko za Kras: dejansko, ne znamo izkoristiti tega, kar imamo ... Naj povem, da si samo 25 jam, ki so vključene v italijansko združenje turističnih jam, vsako leto ogleda več kot 1,5

Kristjani in družba

Sv. maša v baziliki sv. Antona

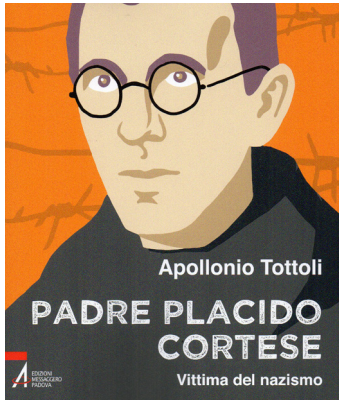
Nadškof Gardin o p. Placidu Corteseju

V baziliki sv. Antona v Padovi je bilo v nedeljo, 22. novembra, slovesno somaševanje ob 76-letnici mučeniške smrti minorita p. Placida Corteseja v bunkerju gestapa v Trstu. Vodil ga je upokojeni škof v Trevisu in še prej vrhovni predstojnik minoritov nadškof Gianfranco Agostino Gardin. Bogoslužje je uvedel

p. Giorgio Laggioni, ki kot vicepostulator sledi postopku za razglasitev p. Corteseja za blaženega. Zaradi omejitev, ki jih povzroča pandemija, je bil dostop v cerkev omejen, maša pa je dostopna tudi na spletu. V pridigi se je p. Gardin navezal na evangelij o poslednji sodbi z ozirom na opravljena ali opuščena

telesna dela usmiljenja in povzdignil zgled p. Corteseja, ki jih je kot mučenec zaradi ljubezni in molka izvrševal v junaški meri, tako da nam je danes vzor vere, doslednosti in poguma. Ob koncu so somaševalci v procesiji stopili do Cortesejeve spovednice, ki je zdaj spominsko obeležje, in molili za njegovo beatifikacijo.

Založba minoritov v Padovi Messaggero je oktobra izdala dve knjigi o p. Placidu Corteseju, ki je bil med vojno, kot je znano, usodno povezan tudi s Slovenci. Zaradi pandemije je za preteklo nedeljo predvideni posvet s predstavitev obeh del odpadel. P. Apollonio Tottoli je

pripravil tretjo, izpopolnjeno izdajo življenjepisa *Padre Placido Cortese, Vittima del nazismo (Pater Placido Cortese – žrtev nacizma)*. Povsem nov je sklepni dodatek o odsevih svetosti v spisih p. Corteseja in v pričevanjih o njem. Vicepostulator p. Giorgio Laggioni pa je skupno s časnikarjem in pisateljem Pierom Lazzarinom napisal knjigo *I fioretti di padre Placido, Martire francescano della carità e del silenzio (Rožice patra Placida, frančiškanskega mučenca zaradi ljubezni in molka)*.

Za 21. januar prihodnjega leta pa je napovedana nova spominska pobuda. Na mestu, od koder so nacisti odvedli p. Corteseja iz Padove na Oberdankov trg v Trstu, na križišču med trgov pred baziliko sv. Antona in ulico Botaničnega vrta, bodo v tlaku namestili "kamen spotike" s ploščico, posvečeno p. Corteseju. Tistega dne se bodo na podoben način spomnili še treh padovanskih Judov, ki so jih nacisti deportirali. Svečanost skupno pripravljajo minoriti, občinska uprava in judovska skupnost iz Padove.

ij

Srbska pravoslavna Cerkev žaluje

Zaradi covid-19 je umrl patriarh Irinej

V Srbiji so se v nedeljo, 22. novembra, poslovili od patriarha srbske pravoslavne Cerkev Irineja, ki je umrl v petek, 20. novembra, za posledicami virusa covid-19. Na pogrebu se je zbralo več tisoč ljudi, pri čemer nekateri med njimi niso upoštevali ukrepov za zaježitev koronavirusa. Bogoslužje je potekalo v cerkvi sv. Save v Beogradu, kjer so Irineja tudi pokopali. V Srbiji so razglasili tridnevno žalovanje. Srbski predsednik Aleksandar Vučić je med prvimi izrazil sožalje. "Počasčen sem, da sem vas poznal. Takšni, kot ste vi, nikoli ne odidejo," je zapisal na Instagramu ob objavi črno-bele fotografije patriarha Irineja. Devetdesetletnega patriarha so v bolnišnico sprejeli 4. novembra, ko so mu tudi potrdili okužbo s koronavirusom. Pred tem se je Irinej v črnogorski prestolnici Podgorica udeležil pogreba metropolita srbske pravoslavne Cerkev v Črni gori Amfilohija, ki je tudi umrl zaradi covid-19. Pogreb, ki se ga je udeležilo več tisoč ljudi, velja za enega od žarišč okužb s koronavirusom. Večina na pogrebu v Črni gori ni spoštovala zaščitnih ukrepov

za preprečevanje okužb. Številni niso nosili zaščitnih mask. Nekateri so celo med pogrebnim mimohodom poljubljali Amfilohijevo truplo. Irinej je postal patriarh srbske pravoslavne Cerkev leta 2010. Rodil se je 27. avgusta 1930 v vasi Vidove v bližini srbskega Čacka kot Miroslav Gavrilović. Po študiju teologije v

Beogradu je postal profesor na fakulteti v Prizrenu na Kosovu. Pred tem ga je leta 1959 patriarh German posvetil v meniha. Takrat je tudi dobil meniško ime Irinej. Leta 1975 je postal episkop Niša, kjer je služboval 35 let. Na čelu srbske pravoslavne Cerkev je 22. januarja 2010 nasledil patriarha Pavla. Svoj mandat je začel s previdnimi reformami, s katerimi je želel

povrniti ugled Cerkev, ki so jo pretresale korupcijske afere in spolni škandali. Ob smrti njegove svetosti patriarha gospoda Irineja je ljubljanski nadškof metropolit in predsednik Slovenske škofovske konference msgr. Stanislav Zore predstavnikom srbske pravoslavne Cerkev izrekel sožalje v imenu katoliške Cerkev v Sloveniji. Nadškof Zore je v sožalnem pismu, ki ga je poslal zagrebško-ljubljanskemu metropolitu dr. Porfiriju Periću, poudaril spoštljiv odnos in prizadevanja za dialog med kristjani pokojnega patriarha Irineja. Patriarh Irinej je bil podpornik dialoga med kristjani ter si je vedno prizadeval za spoštljive odnose s katoličani. Bil je prijatelj Slovencev; gradil je odprt dialog sprejemanja in mostove med slovenskim in srbskim narodom. Leta 2013 so slovenski romarji pod vodstvom mariborskega nadškofa msgr. dr. Marjana Turnška obiskali Beograd; ob tisti priložnosti jih je prijazno sprejel in pozdravil tudi patriarh Irinej. Nadškof Zore je naglasil, da smrt ni cilj ali konec, ampak je prag, ki ga moramo prestopiti, da bi vstopili v večnost in svetost.

Misel na 1. adventno nedeljo Budnost in pripravljenost

Novo cerkveno ali bogoslužno leto vselej začnemo z adventnim časom, tisti prvi del adventa pa je vedno usmerjen k poslednjim človekovim rečem in poslednjim časom. Gre pravzaprav, če se ozremo na cerkvene očete in učitelje, za tri prihode, zato pa je tudi ta Gospodov prihod ob koncu časov tretji prihod, če imamo pred tem tisti prihod v človeškem času oz., s sv. Bernardom, "v mesu", potem pa še drugi prihod, ki je duhovni Gospodov prihod v življenju vsakega človeka. Novoimenovani kardinal in papeški pridigar Cantalamessa lepo pravi v delu *Marija, ogledalo Cerkev*, da je vsakdo poklican k temu, da v duhovnem smislu spočne in rodi Gospoda, s tem pa se upodobi po Božji Materi Mariji. Tretji Gospodov prihod seveda ni tam nekje daleč, ampak konci časov za vsakogar pomenijo njegovo ločitev s tega sveta in ločitev njegove duše od telesa, torej smrt. Nihče od nas seveda ni mogel vplivati na prvi Gospodov prihod, tisti v mesu, lahko pa vsak od nas marsikaj stori za ta drugi Gospodov prihod, da bi tako bil pripravljen na tretjega, ki hkrati pomeni tudi prehod v novo stvarnost, kakor nas lepo opozarja mašni hvalospev pri mašah za rajne, da se namreč s smrtjo naše življenje spremeni, ne pa uniči. Ta hvalospev pa

nam ob resnih tonih in barvah tovrstne maše tudi sicer kaže tisto še kako potrebno luč na koncu predora, nam vliva prepotrebno upanje. Evangelij namreč govori ravno o tej naši dolžnosti, saj gospodar predstavlja prav našega Odrašenika, Jezusa Kristusa, ki je šel k Očetu, a nam zapustil to nalogo stalne priprave, hkrati pa nam dal tudi potrebna sredstva, da jo uspešno izvršimo. Vsak Gospodov prihod je seveda Božji milostni dar, pa vendarle dar ostane nekje v zraku, če ga nekdo ne sprejme, bodisi ker ga noče sprejeti bodisi ker se za to ni pripravil. To drugo je tisti greh opustitve, na katerega je na t. i. svetovni dan revežev opozoril tudi sveti oče. Teh opustitev je v našem krščanskem duhovnem življenju zares ogromno. Dejal sem v duhovnem življenju, saj ni nujno, da bi na telesni in materialni ravni stali križem rok – kaj lahko po tisti plati storimo marsikaj, pozabimo pa na tisto eno, ki je edino potrebno, kakor opozarja Gospod kasnejšo svetnico Marto v Betaniji. Tako zanemarjamo svojo molitev, branje in premišljevanje Svetega pisma, duhovno branje in poglobljanje, šepa naše versko znanje, za izobraževanje v katoliškem nauku pa ne storimo kaj dosti, verniki in posvečeni, nazadnje pa šepa še naše zakramentalno življenje, kjer

naj ne bi bilo tako nujno, če je seveda mogoče, biti redno in dobro pri nedeljski in praznični sveti maši, za spoved pa tako ali tako velja, da naj bi bila že preživeta. Žalostno je, da tudi iz posvečenih ust slišimo, kako naj oboje ne bi bilo tako nujno ... Tako torej lahko zelo dobro razumemo, kako budnost in čuječnost ni tista newagevsko propagirana zadeva, ki je v svojem bistvu še vedno zelo zemeljska in materialistična, ker govori o človeškem času. Ko Sveto pismo govori o tem, govori v navezavi na Božji, milostni čas. Že znanost sama, če je resna, kaže, kako relativno lahko človek spozna vso resničnost, saj se, ko že misli, da je prišel do dna čisto vsemu, odpre pravo morje novih vprašanj. Nekdanji dolgoletni predsednik mednarodnega združenja znanstvenikov, prof. Antonino Zichichi, je lepo povedal, kako nenavezane na čas, maso in prostor so merske enote recimo subatomske znanosti, s katero se tudi sam ukvarja, pa kažejo simbolno na to, da obstajata še drugačna čas in prostor od naših. To je le še ena spodbuda za vse nas, da ves duhovni napor nikdar ni zaman in ni stran vržen, tisti, ki pa trdijo, da naj Bog ne bi odgovarjal na njihove prošnje in molitve, naj pogleda na primer sv. Monike, brez katere ne bi bilo sv. Avgušтина.

Andrej Vončina

Kaj nam hoče povedati koronavirus? (30)

Primož Krečič

Pojdi v miru

Jezusove besede ženski, ki je ozdravila: "Pojdi v miru," ne govorijo o tem, da je ozdravitev cilj, ampak šele začetek duhovne poti in modrosti. **Sad tega je mir, ki je dejaven in postaja vedno globlji**, ko se človek uresniči v celovitosti telesa, duše in duha. Ženska je tako morala **zaživeti v hvaležnosti za prejeti dar zdravja**, socialne sprejetosti in se odpirati drugim darovom ter jih posredovati naprej. Mnogi ljudje, ki so bili ozdravljeni, se zavedajo, da jim je bilo podarjeno življenje. Veselijo se juter, hoje, dela, stikov, srečanj. Vse jih napolnjuje z notranjo radostjo. Tudi težave, problemi, padci jih ne morejo tako prizadeti, da bi izgubili ta notranji mir. V polnosti moramo biti to, kar smo, in tam, kjer smo. Nič nam ne pomaga, če begamo drugim in si mislimo, da se bomo izognili naporom ter odgovornosti. Življenje je gibanje in mir je njegova pozitivna konstanta, če ga znamo živeti. **Ozdravljena ženska je morala sprejeti sebe in svoje novo življenje, pa tudi težave in padce**. Križ prečisti človeka, njegovo življenje in odnose. Prav tako je treba odvreči strahove in težave na tak način, da se z njimi soočimo in začutimo, da smo ljubljani od svojih bližnjih in Boga. Nekateri se želijo odklapljati, nič ne misliti, ne delati, se ne boriti. Nočejo se pognati iz svojih vklejenosti, strah jih je odločilnega koraka, nočejo zakričati in biti svobodni sinovi ter hčere pred nebeškim Očetom. To ne gre le zapsihološko izbrti, ampak **za izročenost in zaupanje, ki se rodi v odnosu vere ter ljubezni**. Gospod nam prihaja naproti, vse naše bitje prežema s svojo bližino, odpravlja strahove, lenobe in predsodke. Težko nas je dvigniti. Ljubezen je dobrohotna, pravi sveti Pavel. (1 Kor 13,4) Želi najti rešitev in gleda na celoto človeka. **Neprestano je treba vzpostavljati povezavo s temeljem**, marsikdaj se tudi ponesreči, toda s pomočjo Gospoda se moremo truditi in mu zaupati. Mir se rodi v svobodnem srcu, ki zaupa.

Prav tako je treba sprejeti ljudi, ki so ob nas, tudi tiste, ki nam niso pri srcu ali nam celo škodijo. **Vse najde pot izhoda**, zlasti, ker to ni samo naše delo, ampak tudi dar Svetega Duha, ki prinaša mir. (Jn 16,13) Strah polomi krila človeškega iskanja in napredovanja. Kosti postanejo vklejene, na oči se usedata tragičnost in senca neuspeha. Te drže se težko rešimo. Še po odpravljeni težavi ostane globoko v nas. Sveti Duh nas zavije v Božjo ljubezen do naših globin in nas povabi k izhodu, predvsem pa **krepi sinovsko zaupanje Očetu, da smo v njegovih rokah in se nam ni treba bati**. Pomaga nam, da se usmerimo v prihodnost in gremo naprej v vseh okoliščinah. Zato mir ni neko negibno in zavetno stanje, njegova **varnost je v gibanju**. Računati moramo na napor in nasprotovanje. Evangelij govori o **ozkih vratih in strmi poti**. (Mt 7,13) Na tej poti se srečamo z Jezusom in njegovim križem. Moremo se ga okleniti in se mu izročiti, da bo prevzel del naših bremen. Ob Jezusu smo tako vedno na cilju, tudi ko so pritiski bolečin najbolj hudi. Jezus ni Mesija, ki bi odpravil vse težave in ljudem prinesel olajšave za življenje, ampak nas uči, kako naj sprejmemo življenje v celoti in tudi svoje križe povežemo z njegovim. Mir ni odvisen od mehkega značaja človeka, ampak **od njegove odprtosti za Božji dar**. Pomembno je notranje sprejemanje Božjega miru, ki ga moremo izbojevati, kot pravi Jezus v blagih: Blagor krotkim, ker bodo deželo podedovali. (Mt 5,5) Krotki niso neke puže, nedejavni, ampak tisti, ki po udarcih ne vračajo z močjo in nasiljem. **Ljubezen je ustvarjalna in velika, ker zna držati oddaljenost do nasilja in zla, ki ga to prinaša**. Ozdravitev od bolezni in zla bi morala postati trajen proces v našem življenju. Zdravje in osvoboditev moramo znati živeti in si zanj prizadevati. **Najti mir in ga ohraniti je tako velika modrost in duhovni napor**. Pri poslovnem govoru je Jezus prosil, da bi bil v srcih učencev njegov mir, ki jim ga ne bo mogel nihče vzeti.

Skozi drugačno prizmo (32)

Kaj se sme povedati in česa ne

Zadnje čase smo najbrž vsi še posebej dobro opazili, kako zanimivo deluje cenzorska služba na družabnih omrežjih. Če pa se danes temu še smejemo, tudi s pomočjo določenih "memov", ki se posmehujejo sporočilom omrežja tistega, kar se piše po sladkem hribu, češ da manjkajo ozadje, polna slika, dejstva itd., se bomo kaj lahko jutri že jokali nad izgubljeno svobodo govora in izražanja. Že tako ali tako je zadeva kar precej omejena v medijih, pa da ne bo pomote, na eni in na drugi strani, vse pa gre v smeri tega, da bomo izgubili še tisto malo svobode izražanja, ki je je ostalo. Tu seveda ne govorimo o izražanju, ki vsekakor ne spada v javnost, če upoštevamo tradicionalne norme za presojo tega, ampak govorimo o tistem, kar naj ne bi več spadalo v javnost, ker ne upošteva in spoštuje novih norm, ki pa so nam bile bodisi vsiljene bodisi vcepljene v glavo. Kar je bilo včeraj normalno, danes torej ni več, ker so se pač norme spremenile. Tako se o določenih temah, argumentih in podobnem ne sme več na glas govoriti, treba je biti tako ali drugače korektni, nazadnje pa to ne koristi nam, ker še vedno uživamo strup oz. strupe, le da je vse tako ali drugače zapakirano, da se nam ne bi zdelo, da uživamo v resnici "škodljive snovi", čeprav to počnemo. Iz ZDA že desetletja vse skupaj prihaja k nam, tako da cenzura še kako lepo deluje, kakor pa smo večkrat že rekli, obstaja tudi določena religiozna korektnost, ne samo politična. Za to, kako

deluje cenzura v ZDA, je simptomatičen primer knjige Abigail Shrier, *Irreversible Damage: The Transgender Craze Seducing Our Daughters* (Nepovratna škoda: transgenderistična norost, ki osvaja naše hčere). Knjiga je namreč postala žrtev bojkota in poskusov umika iz prodaje genderističnih aktivistov v ZDA. Iz prodaje

v tem primeru pa sem našla enega, ki ga velja raziskati – med letoma 2016 in 2017 se je število žensk, ki so zaprosile za operacijo za menjavo spola v ZDA, početverilo. Na tisoče mladostnic po vsem zahodnem svetu si samodiagnosticira disforično stanje, ki ga po vsej verjetnosti sploh nimajo, v mnogih primerih

presoje in odločitve zaradi okoliščin in travm, v katerih živijo. Skratka, raziskovalno delo Shrierjeve je doletela ista usoda del dr. Jonesa in še drugih. Tudi ta avtorica se je poslužila alternativnih kanalov. Nastopila je tako v podcastu z Joeom Roganom, kjer sta ugotavljala, kako vse večje število raziskovalcev skuša razumeti, kako je lahko prišlo do tako velike družbene okužbe, kjer cele skupine mladostnic v en glas vpije, da so v resnici fantje ... Avtorica je dobila ogromno spodbudnih in zahvalnih sporočil staršev, pa tudi "transseksualnih" odraslih, kar sploh dokazuje, da nekaj tu ne gre. Najbrž je odveč dodajati, da so bili ogromni pritiski, da bi bil podcast umaknjen, a platforma ni popustila pritiskom. Abigail Shrier pa takole končuje: "Tako deluje cenzura v ZDA v 21. stoletju. Ni več vlade, ki bi ti poslala domov policijo. Danes so to oligarhični mogotci iz Silicijske doline (Silicon Valley), ki odstranjujejo zadeve (dobesedno pravi, da naredijo "blackout", op. a.) in pomirijo viharje družbene pravičnosti ... Sile cenzure pa zmagujejo. Ne samo zato, ker skorajda ne puščajo sledi svojih naporov cenzuriranja, ampak zato, ker se je, vse do zdaj, velika večina Američanov prilagodila temu, da so se praktično odpovedali vsem svoboščinam zato, da bi uživali luksuz, da so jim vsi produkti dostavljeni na dom. Večina se bo veselo podredila vladi Velike Tehnologije vedno in kadar bo lahko še naprej gledala Netflix."

Andrej Vončina

so bile npr. umaknjene s strani največjega knjižnega prodajalca vse elektronske različice knjig dr. E. Michaela Jonesa, če podamo konkreten primer, to se je zgodilo po njegovi kritiki neke serije iste firme, zanimivo pa, da lahko, recimo, kupimo elektronsko verzijo Hitlerjevega 'Mein Kampf'. Papirnate različice dr. Jonesa pa na isti strani dosega vrtočlave cene. Tudi to je cenzura. Skratka, omenjena Abigail Shrier je dejala, kako njena knjiga sploh ne želi biti polemična, ampak želi samo raziskati nenaden dvig pojava samoidentificiranja med mladostnicami kot "transgender". "Kar želim kot novinarka doseči, je raziskati kulturne fenomene,

pa pridejo do hormonov in kirurških posegov na podlagi zelo površnih diagnoz", pravi avtorica. Nato pove še, kako obstajata neki mrežni dogovor in tovrstno sodelovanje učiteljev, terapevtov, zdravnikov, kirurgov in zdravstvenih organizacij, da pridejo ti mladostniki karseda hitro do hormonov in/ali operacij za spremembo spola. Kdor se pritožuje, je "transfob", četudi je vse več dokazov, da bi velika večina teh mladostnikov kasneje namero opustila. Dejansko je vse bolj prepovedano povzdigniti glas, da bi povedali zelo preprosto dejstvo, da premnogi mladostniki danes niso sposobni marsikatero trezne

Premalo poznani apostolski misijonar brazilskih Indijancev ima odslej v rodnih Batah spominsko ploščo

Janez Madon – Oče Serafin Goriški, duhovnik kapucin (3)

Janeza Madona, očeta Serafina Goriškega, so v Sloveniji spoznali po zaslugi Ludvika Ceglarja (1917–1998), duhovnika ljubljanske nadškofije, ki je natančno dolga leta zbiral njegove dokumente in spisal zajetno knjigo. Sam o njem zatrjuje, da je tudi oče Serafin kakor misijonar Friderik Baraga živel svetniško. Zato v svoji knjigi razmišlja o možnosti za razglasitev za blaženega. Poudarja tudi Serafinove herojske kreposti. Po Ceglarjevi zajetni knjigi o očetu Serafinu je zamejska pisateljica Zora Piščanc (1912–1989), avtorica različnih del, tudi dramskih, priredila življenjepis in mu

dala naslov *Apostol brazilskih Indijancev*, knjigo je izdala založba Ognjišče l. 1987. Ob letošnji priložnosti jo je v

bogatejši izdaji ponatisnila ista založba. Kot je opozoril pater Stane, očeta Serafina poznajo bolj po svetu kot

Slovesna sveta maša v cerkvi sv. Križa v Batah 13. septembra 2020 ob blagoslovitvi spomenika

v domovini. Sam je bil kot državni uradnik večš pisanja poročil iz misijonov, ki jih je pošiljal vodstvu reda, Cerkve in države. O njem samem so največ pisali bratje kapucini, ki so bili z njim v tesnem stiku. Med temi zapisi je najbolj znamenit opis misijona sobrata očeta Angela v rokopisu z naslovom *Itambakuri od 1873 do 1915*. Oče Serafin ima mesto tudi v kapucinskem leksikonu in latinskoameriški enciklopediji kot vzorčni lik misijonarja v drugi polovici devetnajstega stoletja v Braziliji.

/ dalje
IK

In memoriam

K Bogu je odšel upokojeni mariborski pomožni škof msgr. dr. Jožef Smej

Msgr. dr. Jožef Smej je bil rojen 15. februarja 1922 v Bogojini. V bogoslovje je vstopil v Mariboru, končal pa ga je v Sombotelu, kjer je 8. decembra leta 1944,

na praznik Brezmadežne, prejel mašniško posvečenje. Med letoma 1944 in 1948 je deloval kot kaplan v Dokležovju, Dobrovniku in Turnišču. Nato pa je bil do leta 1969 najprej kaplan ter pozneje župnik in dekan v Murski Soboti. Leta 1969 se je preselil v Maribor, kjer je med drugim opravljal službo stolnega kanonika, člana zbora škofovih svetovalcev, naddekana, stolnega prošta mariborskega stolnega kapitlja in generalnega vikarja. Za mariborskega pomožnega škofa je bil imenovan 25. aprila 1983, posvečen pa 23. maja istega leta. 18. junija 2009 se je upokojil. Njegovo škofovsko geslo se glasi: "Milosti polna, spomni se". Življenjsko delo škofa Smeja je obsežno in vsestransko, saj se je poleg duhovniške in škofovske službe ukvarjal tudi s pesnjenjem, pisateljevanjem, prevajanjem in preučevanjem cerkvene zgodovine. Nenehno se je zanimal za kulturno preteklost in za življenje ljudi, ki so med Muro in Rabo stoletja ohranjali vero in slovenstvo. Napisal je več izvirnih znanstvenih in leposlovnih del, sodeloval je pri prevajanju *Bogoslužnega molitvenika*, *Zakonika cerkvenega prava*, *Svetega pisma* stare in nove zaveze ter komentarjev k psalmom. Skoraj od duhovniškega posvečenja se je Jožef Smej poglobljal v življenje in delo dr. Franca Ivanocyja in njegovih sodelavcev, ki so v drugi polovici prejšnjega stoletja obračali kolo zgodovine in kulture med Muro in Rabo. Bibliografija njegovih del obsega več kot 150 enot, med katerimi so v veliki meri samostojne knjižne publikacije. Znanstvene razprave so bile največkrat objavljene v *Časopisu za zgodovino in narodopisje*, v *Zgodovinskem časopisu*, *Slavistični reviji* in drugih zbornikih, pogosto pa je

objavljal tudi v časopisu *Stopinje*. Škof Smej je bil pri *Slovenski škofovski konferenci* odgovoren za *Slovenski ekumenski svet* (SES), kot gost pa se je udeleževal tudi letnih plenarnih zasedanj *Madžarske škofovske konference*. Upokojeni mariborski pomožni škof msgr. dr. Jožef Smej je 8. junija 2015 prejel visoko madžarsko državno odlikovanje Madžarski zlati križ za zasluge. Priznanje je sad njegovega poznavanja madžarske literature ter prevodov klasičnih romanov iz 19. in 20. stoletja iz madžarščine v slovenščino. Prav tako je 19. oktobra 2015 v počastitev praznika Mestne občine Maribor prejel naziv častnega občana, ki je "od prihoda v Maribor leta 1969, ko je postal stolni kanonik, do danes s svojim obsežnim življenjskim delom, kulturnim in duhovnim ustvarjanjem pomembno prispeval k znanstveni, kulturni in duhovni obogatitvi mesta Maribor". Predsednik Republike Slovenije Borut Pahor je škofu Smeju 31. marca 2016 podelil državno odlikovanje *Red za zasluge* za življenjsko delo in bogat prispevek k duhovni nacionalni kulturi Slovencev. V utemeljitvi so zapisali, da "opus škofa Smeja ni namenjen le pripadnikom njegove verske skupnosti, nenehno se je zanimal za kulturo in ljudi, ki so med Muro in Rabo stoletja ohranjali svojo vero in narodnost. Pomemben prispevek k duhovni kulturi je dal tudi s svojo človeško držo. Velja za človeka visoke integritete, iskrenega zagovornika strpnosti in medsebojnega razumevanja, zaradi česar ima posebno mesto v srcu Slovencev, še posebno Prekmurcev, ki so ga uvrstili med osebnosti leta 2000". Leta 2016 je nastal dokumentarno-igrani film *Kaplja na vedru*, ki prikazuje življenje in delo škofa Smeja. Po upokojitvi je bival v Mariboru ter zadnja leta v Domu sv. Lenarta v Lenartu v Slovenskih goricah. Pogreb upokojenega mariborskega pomožnega škofa msgr. dr. Jožefa Smeja je bil 24. novembra 2020 v Bogojini, in sicer v ožjem krogu zaradi izrednih razmer. Verniki so lahko spremljali pogreb po neposrednem prenosu na *Radiu Ognjišče* in na spletni strani Radia. Posebna spominska slovesnost je načrtovana za čas, ko bodo lahko izredne razmere odpravljene. Čas in kraj spominske slovesnosti bosta objavljena naknadno.

POGOVOR Upravitelji gostilne Francet v Sovodnjah ob Soči

“V največje zadovoljstvo nam je, da naši gostje odidejo siti in dobre volje”

V Sovodnjah že dolgo let deluje gostilna Francet. O težavah, ki jih doživlja letos, smo se pogovorili z lastnikom Dinom Persoljo in njegovo ženo Ksenijo Devetak, o starih časih pa sta spregovorila predvsem gospa Rajka Hmeljak in gospod Aldo Persolja, pa tudi Rajkina sestra Silva je povedala marsikaj zanimivega. Našim prijaznim sovođenjskim gostincem se iskreno zahvaljujem za sproščen in zanimiv pogovor.

Gostinstvo je eden izmed sektorjev, ki ga je epidemiološka kriza najbolj prizadela. Kakšne posledice je pustil koronavirus na delovanju vaše gostilne? Koliko časa je bila gostilna prvič zaprta?

D.P.: Gostilna je bila zaprta šest mesecev: dva meseca zaradi koronavirusa, druge štiri pa zato, ker je bil promet na Prvomajski ulici okrnjen. Aprila so se začela gradbena dela in so cesto zaprli. Gostilno smo zaprli 12. marca in ponovno odprli šele 8. septembra. A.P.: O zaprtju Prvomajske nam občinski upravitelj žal niso posredovali nobene točne informacije, nobenega uradnega sporočila. Pogrešali smo dobro komunikacijo z občinsko upravo. Z dneva v dan smo opazovali, kako potekajo gradbena dela. Odločili smo se, da ne bomo odprli gostilne, dokler ne bo ulica odprta za promet. Naš računovodja nam je namreč sporočil, da je s finančnega vidika bolj ugodno obdržati obrat še naprej zaprt: tako smo imeli manj stroškov s plinom, električno energijo, vodo in davki.

Kako ste preživljali dneve, ko je bila gostilna zaprta?

K.D.: Uživali smo življenje v družini. Spoznali smo, da poleg dela obstajajo tudi dragoceni trenutki z najdražjimi, in izkoristili priložnost, da smo prepleskali gostinske prostore. R.H.: Naše življenje se je umirilo, sprostili smo se in imeli čas za delo v hiši.

Katere ukrepe za preprečevanje širjenja koronavirusa ste uvedli? Kako ste uredili prostore, da lahko spoštujete vse varnostne predpise?

K.D.: Organizirali smo se tako, da spoštujemo vse varnostne predpise za preprečevanje širitve koronavirusa. Na razpolago imamo razkužila, izobesili smo plakate z navodili za naše goste. Ureditve prostorov nismo veliko spreminjali, saj so pri nas mize že dovolj oddaljene druga od druge in goste opozarjamo, kam lahko sedijo.

D.P.: Po ponovnem odprtju smo lahko delali do 21. ure,

nato smo gostom lahko postregli pri točilnem pultu do 18. ure, pri mizah pa do 21.00. Po zadnji odredbi pred ponovnim zaprtjem smo lahko delali le do 18. ure in samo do 15. ure smo lahko stregli hrano

vas najbolj skrbi ob misli na ponovno odprtje?

K.D.: Bojim se, da bo nastal pravi kaos, če bodo gostilne in bari lahko spet odprti decembra, v božičnem času. Nevarno je, da se bo število

R.H.: Že moj nono Franc, ki je bil po rodu iz Rihemberka, je imel manjšo dejavnost. Nono je prodajal vino domačinom, moj oče, Franc Hmeljak, pa se je začel ukvarjati s pravo gostinsko dejavnostjo. Doma

da je lahko sprejel do sto ljudi. V tistih letih smo pripravljali ogromno kosil in večerij za velike skupine gostov. Leta 1972 sem se poročila z Aldom, kasneje sva midva prevzela upravljanje gostilne, jaz sem se posvetila kuhanju, mož pa delu z gosti. Imela vsa veliko pridnih pomočnic, s katerimi sva ostala v prijateljskih odnosih, z Milojko pa že sedemindvajset let skupaj kuhava. Bilo je mnogo dela, vsak dan smo preživeli v gostilni veliko časa, kasneje pa sva se z Aldom odločila, da bova gostilno ob nedeljah zaprla.

A.P.: V osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja smo imeli manj svatb, naši gostje so bili predvsem delavci in šoferji, ki so prihajali k nam na kosilo. V tistih letih je bilo veliko uvoznih in izvoznih podjetij in uslužbenci so radi prihajali k nam. Z njimi smo imeli zelo dobre odnose, tako da so pri nas organizirali tudi praznovanja ob upokojitvi. R.H.: Najin sin Dino je vedno

predvsem z barom in strežbo, Rajka in Milojka pa sta v kuhinji.

Kdo so vaši gostje? Pripravljate še zmeraj tudi kosila za delavce?

K.D.: Naši gostje so domačini in seveda tudi drugi ljudje, potniki, ki se vozijo skozi Sovodnje in se radi ustavljajo pri nas. Tudi delavci kosijo v gostilni, nimamo pa več stalnega jedilnika. Vsekakor nihče ne odide lačen, vedno imamo na razpolago dobro izbiro glavnih in različnih zelenjavnih ter mesnih jedi, pečemo pa tudi pizzo. Po naročilu pripravljamo zakuske. R.H.: Še posebno v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja so k nam prihajali tudi gostje iz sosednjih vasi, Doberdoba, Števerjana, pa tudi iz Gorice, s Tržaškega in iz okolice Tržiča. Znani smo bili po tradicionalnih in prazničnih jedeh, kot so tiste, ki jih npr. Pripravljamo ob praznovanju vaškega zavetnika sv. Martina. Sedaj vsak teden pripravljamo “pasticcio”, njoke, različne vrste testenin, “tripe”, “štokfiš” (polenovko), pohano meso, ljubljanske zrezke. Večina gostov kosi ali večerja kar v baru. Zelo znani smo po “štokfišu”. Gostje ga obožujejo!

Kakšne lastnosti mora imeti dober gostinec?

D.P.: Dober gostinec mora biti priazen in nasmejan. Veliko sliši in veliko mora molčati, saj se zgodi, da mora večkrat igrati vlogo psihiatra ali spovednika.

Kateri so pri vašem delu največji izzivi in kaj vam prinaša največje zadovoljstvo?

D.P.: V največje zadovoljstvo nam je, da naši gostje odidejo siti in dobre volje in da se redno vračajo k nam. Največji izziv je bilo zadnje čase delo, ki smo ga imeli z njimi, saj je bilo včasih res težko zagotavljati spoštovanje pravil in zapirati gostilno ob predvidenih urnikih. Iskreno povedano, grdo je bilo, da smo morali naše goste poditi iz gostilne že zelo zgodaj.

Kakšna bo prihodnost vaše gostilne? Upate, da bo vaš sin prevzel vašo dejavnost?

D.P.: Upam, da bo naša gostilna še veliko let odprta. Naš sin Patrik pravi, da bi rad postal poklicni nogometaš; če pa mu to ne bo uspelo, se bo rade volje zaposlil v gostilni. Zrasel je tukaj in nas vedno opazuje pri delu, po potrebi tudi rad priskoči na pomoč. Mi mu bomo v vsakem primeru pomagali, tako, kot so moji starši pomagali meni. Z veseljem ga bomo podprli pri vsaki življenjski izbiri, tudi če se bo odločil, da bo nadaljeval družinsko tradicijo gostinstva.

Katja Ferletič

Ksenija, Rajka, Aldo, Patrik in Dino

in pijačo tudi pri “šanku”. K.D.: Včasih se nam je zdelo, da ravnamo z gosti kot policaji, saj se niso z lahkoto privadili na nove urnike in predpise, vsi pa smo jih morali spoštovati.

Predstavljam si, da ste utrpeli precejšnjo finančno škodo. Ste prejeli kakšno državno pomoč?

A.P.: Gostilna je bila štiri mesece zaprta zaradi gradbenih del na cesti, na ta račun nismo prejeli nobene finančne pomoči, nobenega prispevka. K.D.: Dvakrat smo prejeli državni prispevek v višini 600 evrov, nismo pa bili deležni pomoči Dežele FJK, ki je bila predvidena za gostinske obrate ob ponovnem odprtju po krizi. K sreči je naše tudi poslopje, v kateri je gostilna, zato nimamo stroškov za najemnino. Gospa Milojka, naša kuharica, je bila doma in je koristila dopolnilno blagajno.

So se po ponovnem odprtju gostilne gostje vrnili?

A.P.: Po ponovnem odprtju je delo zelo lepo steklo. Občutili smo, da nas imajo naši gostje radi, da se jim je tožilo po nas in naših jedeh. K.D.: Tisti dan, ko smo ponovno odprli gostilno, smo doživeli pravi naval. Dino mi je svetoval, naj objavim na Facebooku, da bo gostilna Francet spet odprta, in iskreno nismo pričakovali tako množičnega obiska. Bilo je lepo in dva meseca smo zelo dobro delali. Vrnili so se naši redni gostje, domačini in drugi, veliko smo kuhali in vse prodali. Žal smo morali gostilno ponovno zapreti. Ko smo izvedeli, kaj predvideva zadnja vladna odredba, smo bili vsi, mi in naši gostje, zelo žalostni.

Nihče ne ve zagotovo, koliko časa bodo morali biti gostinski obrati še zaprti. Kaj

okužb povečalo in bomo morali januarja spet vse zapreti. Iskreno upam, da se bodo ob koncu pandemije naši gostje spet radi vrnili k nam

hranimo dokument trgovinske zbornice, ki dokazuje, da je bila gostilna odprta že leta 1921. Moj oče se je leta 1939 poročil z mojo mamo Cvetko, ki je

Gospe Rajka, Milojka in Silva

kot po prvem zaprtju.

Katere ukrepe bi morala po vašem mnenju sprejeti vlada za ponovno ožvitev celotnega gostinskega sektorja?

A.P.: Država bi morala nujno nuditi gostincem več finančne pomoči. Ob ponovnem odprtju bi morala tudi zmanjšati višino terjatev in omejiti število dokumentov, ki so zdaj potrebni za delovanje gostinskih obratov. Manj birokracije in kontrole poverjenih državnih organov bi gotovo olajšalo naše delo in pripomoglo k oživitvi celotnega sektorja, ki ga je kriza hudo prizadela.

Veliko gostiln in restavracij ponuja tudi dostavo hrane na dom. Kaj mislite o tem?

D.P.: Hrane ne dostavljamo na dom, veliko ljudi, predvsem domačinov, pa prihaja k nam in si kosilo odnaša domov. Dobro smo organizirani za tak način dela, saj smo tako vedno delali, nedvomno pa se je povečalo tudi povpraševanje ljudi, ki živijo izven sovođenjske občine.

Povejte kaj o zgodovini vaše gostilne.

bila tedaj zaposlena v Anconi. Prepričal jo je, da je pustila službo in se z njim posvetila delu v gostilni. V petih letih so se jima rodile tri hčerke, Meri, Silva in jaz. Bile smo pridne, že v mladih letih smo delale v gostilni. Sestri sta bili tukaj zaposleni, dokler se nista poročili, jaz pa sem ostala kar tu. Nekoč smo pripravljali večje zakuske, mama je kuhala “tripe” (vampe), pekla piščance, pripravljala je domače jedi; po nedeljski nogometni tekmi je bila naša gostilna polna kričečih nogometašev in ljubiteljev športa. Jedi smo pripravljali iz naših pridelkov in zelenjave, redili smo tudi prašiče in druge domače živali. Pred šestdesetimi leti smo imeli pri nas prve svatbe, saj je oče polagoma popravil in obnavljal prostore gostilne. Vsi sovođenjski novoporočenci so imeli pri nas poročno kosilo. Tedaj smo lahko v jedilnico sprejeli do štirideset ljudi, leta 1968 pa je oče jedilnico prenovil in prostor povečal,

Družina Hmeljak leta 1964

pomagal v gostilni. Bil je dober nogometaš, a odločil se je, da se bo posvetil delu v gostilni in dejavnost je prevzel leta 2002. Dinu je bilo vedno všeč delati z ljudmi, zato se je odločil, da bo vse svoje sile namenil še posebno baru in delu za pultom, tako da smo se odločili, da bomo kuhali manj kot prej. Istega leta smo popolnoma prenovili prostore bara in povečali tudi parkirišče.

Ksenija, kdaj pa si ti začela delati v gostilni?

K.D.: Prvič sem pomagala v gostilni ob odprtju novega bara. To je bil pravi ognjeni krst! Tedaj sem še imela drugo službo, vsak dan pa sem delala tudi v gostilni. Z Dinom sva se poročila leta 2006, leto kasneje sem se odločila, da se zaposlim v družinskem gostinskem obratu. Bila sem že noseča in leta 2008 se nama je rodil sin Patrik.

Kdo pa je danes zaposlen v vaši družinski gostilni? Kako ste si porazdelili delo?

K.D.: Danes smo zaposleni štirje: Rajka, Milojka, Dino in jaz. Z možem se ukvarjaja

S 1. STRANI G. Karel Bolčina o dekanijški Karitas

Smo lačne nasitili, žejnim dali piti?

Doslej še niso imeli 'izkušnje škofijskosti', nam je povedal sogovornik. Ugotovili so, da je škofija razmeroma majhna, in vendar zelo velika, ko je treba delati. Ugotovili so tudi, da veliko ljudi prinaša lepo in primerno blago, "mnogi pa prinašajo umazane, strgane in pokvarje obleke, take, ki sodijo v smetnjak". Vse je treba dobro pregledati in spraviti. V začetku je bilo veliko navdušenih sodelavcev in delo je kar šlo. Poleti so lahko delali tudi zunaj, saj ne razpolagajo z velikimi prostori za skladiščenje. Sprejemali so in še vedno sprejemajo v župnijskem parku, nato vse nosijo v središče Karitas na bližnji ulici Sv. Mihaela, kjer blago delijo. Tam so prostori provizorični, neprimerni, "v primeru dežja ljudje nimajo strehe nad glavo." Občasno nastajajo vrste, ker ljudje poskušajo obleke in zbirajo za celo družino. Potrebno je urejati dostop ljudi in jih tudi miriti. Meseca marca so zaradi zdravstvene krize zaprli središče in več kot mesec dni zamrzili deljenje oblačil, hrano so še naprej delili. Poleti so spet odprli in spet pojavljali so se isti problemi. V zadnjih časih so še težave, ker je ljudem težko dopovedati, da se tam ne smejo zadrževati, da morajo ohranjati medosebno razdaljo itd. "Sam sem tam še največkrat kot 'policaj'", je dejal župnik. Kakšno je stanje danes? "Imamo kar nekaj sodelavk na bolovanju, nekatere so se postarale, bližja se zima itd. Ostaja le peščica sodelavk, ki so zelo prizadevne. "Več od njih ne morem zahtevati," saj tedensko darujejo za Karitas tudi do 20 ur zastonskega dela. "Prostovoljno delo mora biti opravljeno z veseljem, mora osvobajati, ne pa duhovno utruditi. Žal pa vidim, da so naše žene utrujene." Med sodelavci je velika večina žena, pri oblekah so izrecno ženske, pri hrani pa moški." V glavnem gre za upokojene in starejše osebe, saj se urniki Karitas največkrat krijejo z urniki zaposlenih oseb. Problem so skavti, ki bi tudi pomagali, a ne morejo zaradi birokratskih postopkov glede varnosti in zavarovanja. "Res ni lahko. Zato sedanje stanje – glede na sodelavce in količino dela – ni rožnato." Pred kratkim so zato sklenili, da sedanjo dejavnost na škofijski in dekanijški ravni ohranijo do 31. decembra. Nedavno so prekinili sprejemanje in oddajanje oblačil za otroke, ker so v Gorici odprli t.i. otroški emporij v ulici dei Fauti, kjer imajo obleke, čevlje in igrače za otroke in mlade do 12. leta. Z novim letom ne bodo več delili oblačil, in to zaradi pomanjkanja sodelavcev in prostorov. Do konca leta bodo

hrano delili na dekanijški ravni, nato pa zaprejo tudi to dejavnost. Z januarjem se bodo – tudi v luči škofovega pastirskega pisma – "bolj posvetili ubogim na lastnem ozemlju, torej v pastoralnem področju Soča/Vipava. Ne tako, da jih bomo klicali, temveč jih bomo obiskovali". Žal v vseh teh letih pri dekanijški karitativni dejavnosti "ni sodelovala nobena župnija

iz dekanije razen župnij iz PE Soča/Vipava: ne gmotno ne finančno ne 'ročno'". Zaradi vsega tega se bodo po novem bolj posvetili "družinam v stiski: obiskovali jih bomo in jim prinašali to, kar potrebujejo". V svojih skladiščih bodo ohranjali samo hrano in obleke, ki jih bodo potrebovali za to področje. "Odločitev je bila težka," in vendar nujna. Kaj pomeni pomagati komu, ki je v potrebi? "Zelo je nevarno, da 'zdrsneš' v pogled na človeka kot predmet, nekoga, ki ga moraš obleči in nahraniti. Včasih je težko imeti dostojanstven odnos do osebe, ki prihaja kaj prosit." Sodelavke "vidijo poročila, berejo časopise, v tujcu velikokrat nehoti vidiš tistega, ki je razstreljal dvorano v Parizu, ki je streljal na Dunaju itd." Drugačnosti ni vedno lahko sprejemati. Na dvorišču štandreškega središča Karitas so bile med drugimi štiri mamice-priseljenke z otroki. Kakšen je stik z njimi, iščejo tudi integracijo s krajevnim družbenim tkivom? G. Karel nam je povedal, da se je ustvarila skupina mamic, ki redno prihajajo in veliko tudi odnesejo, "tako da se včasih sprašujemo, kam vse to gre". Hkrati pa je želel poudariti, da so "tujci", predvsem severni Afričani, zelo čisti ljudje, "njihovi otroci so veliko bolj spoštljivi in hvaležni kot naši. Otrok, ki mu kaj daš, ne bo nehal se zahvaljevati. Naši otroci so bolj vsiljivi, zahtevni, tudi nehvaležni". Ljudem na ozemlju pastoralnega področja

Soča/Vipava Karitas nudi tudi pomoč za plačevanje stroškov za pristojbine, najemnine ipd. "Če dobimo darove za Karitas, jih uporabljamo tudi za to. Če darov ni, tega ne moremo storiti." Darov je žal vedno manj, prosilcev pa vedno več. "Pozna se, da ni več osebnega stika med nami, tudi med župnikom in župljani. Ni več stikov, ni več darov." Po cerkvah se ne

pobira več miloščina, v koših malokdo pusti kaj več. Število nedeljnikov se ni bistveno znižalo, "a časi so težki, ljudje so bolj pozorni na to, koliko trošijo. Obleke in hrano tudi prinašajo, denarja pa manj". Gotovo so tudi "družine, ki živijo brez električnega toka, ki kuhajo na petrolejki". Domačini ali tujci? "Ljudje z našega področja. Mnogi so v tem nesrečnem letu izgubili službo, mnogi je že prej niso imeli, sedaj je niso našli. Vse gre v redu, dokler stari starši še imajo pokojnino; ko pa ti umrejo, je 'konec sveta'". Kakšno je razmerje med domačini in priseljenci, ki prihajajo iskat pomoč v središče Karitas? "Odstotek se je spremenil. Če je bilo do nedavnega na 100 prosilcev 90 tujcev in 10 domačinov, je danes prvih 40, domačinov pa 60. Je pa res tudi to, da tujec bo prišel iskat pomoč, 'naši' pa ne. 'Naše' moramo sami 'izvohati' in jim kaj ponuditi. Nekateri domačini bodo raje umrli od lakote in žeje, kakor da bi sprejeli pomoč. Se nam je že zgodilo, da smo komu nesli paket, pa ga je zavrnil. Seveda nismo in ne bomo vsiljevali." Karitas je eden treh temeljev krščanstva, nam je še povedal g. Karel. Kakor je težko verovati, ker vera ni oprijemljiva, in težko upati, ker upamo v prihodnost, tako je težko tudi "delati Karitas". Zaradi zgodovinskih dogodkov in tudi današnjih okoliščin se mnogi sprašujejo, ali je to res 'karitas' ali pa je za vsem tem kaj drugega. In vendar, tudi spricho vatikanskih afer, je g. Bolčina prepričan,

da med ljudmi močno raste podpora papežu Frančišku: "Je velik revež zaradi vsega, kar se dogaja okrog njega, vedno bolj pa sem prepričan, da je res dar Svetega Duha. Začel je nujno čistko, stalno trdi, da Cerkev ni denar, Cerkev je Božje kraljestvo, nima ozemlja, ampak ima duha in duše. Njegov 'problem' je, da je 'skočil nazaj', v čas prve, pristne Cerkve. Zbrisati skoraj

2000-letno 'črmino' Cerkve ni tako lahko. Preprosto ljudstvo ga zalo podpira, je pa sveti oče trn v peti vsem, ki ne prihajajo na Karitas, ker nimajo te potrebe..." Od kdaj sploh obstaja dekanijška Karitas? Na nogo jo je pred 14 leti postavil g. Karel, ko je prevzel vodenje štandreške dekanije in uvidel, da taka vrsta delovanja ne more potekati po župnijah: "Treba je širiti obzorja, združevati moči." V dekanijški Karitas je v začetku bila aktivna župnija Štandrež, nekaj je sodelovala župnija Gabrje. Ko je nastalo pastoralno področje Soča/Vipava, je bilo to njen glavni akter; kraški in briški del dekanije se žal nista približala. "Iz Gorice prihajajo kakšni darovi in malo pomoči." Vse ta čas so delovali po svojih močeh, njena zgodba pa se bo končala ob koncu tega leta. "Če bo sedanji dekan skupno z drugimi duhovniki videl, da ni primerno, da dekanijško Karitas uklenemo, s čimer bi se tudi sam strinjal, bom kot župnik-moderator našega pastoralnega področja povedal, da dekanijška Karitas lahko tudi ostane, na razpolago damo tudi prostore, naj pa ne računajo samo na nas, ker nas ni! Če želi to poslanstvo sprejeti kdo drug, mu ga prepustimo z velikim veseljem." Kdaj dekanijška Karitas nabira in kdaj deli? "Ob torkih zjutraj med 10. in 11. uro in ob petkih med 15. in 16. uro sprejemamo blago. Delimo jo ob petkih popoldne med 15.30 in 17. uro. Toda: tam, kjer sprejemamo,

ne oddajamo; in kjer delimo, ne sprejemamo." Kaj najbolj potrebujejo? "V tem trenutku najbolj potrebujemo zimsko blago, obleke in hišno opremo. Lepo pa prosim, da so obleke in rjuhe čiste in cele, ne strgane. Na Karitas ne nosimo ostankov! Nosimo to, kar bi lahko še uporabili. Čevlje z luknjami odvrzimo v smeti, ne na Karitas! Ko bi ne imeli drugega, bi bili hvaležni za vsak 'cviren'. Imamo pa dovolj, da nam to ni potrebno." Kdo prinaša blago? "Ljudje iz vse škofije. Kar se tiče hrane, smo povezani z videmskim združenjem Banco Alimentare, ki je glavni dovabitelj, prinaša dobri dve tretjini tega, kar oddamo. Ostali del dobimo iz štandreškega marketa in trgovine v Sovodnjah: tam sta dva koša, kjer lahko ljudje pustijo, kar želijo. To je lepo tudi zato, ker je dar anonimen. Če kaj zmanjka, npr. mleko ali sladkor, včasih tudi sami nakupimo." Svetlomodra stavba na ul. Sv. Mihaela, kjer delijo blago, je sicer novo mladinsko središče oz. "mladinski del župnijskega doma v Štandrežu". Ko bo dokončan, bo namenjen v prvi vrsti mladinski dejavnosti. Trenutno ima tam sedež društvo Štandrež, katerega vodstvo se je pomladilo; tam ima sedež sama Karitas, na razpolago pa bodo tudi štiri enosobna stanovanja s šestimi posteljami za študente. So mladi dejavni? "V župniji je dovolj takih, ki so dejavni. Če jim zaupamo, so prisotni in naredijo, kar je treba. Ko bi mladih v župniji ne bilo, bi poletnega središča sploh ne imeli. Obnovitvena dela so se zavlekla zaradi birokratskih zapletov, in to žal prej na cerkveni kot na državni ravni." Ob koncu pogovora je g. Karel želel poudariti, da je za bralce Novega glasa rad pristal na pogovor, toda

"čutim se neprimerne in nevredne, kajti voditelj naše Karitas je gospa Viviana Morandin, ki je trenutno odsotna zaradi bolezni. Ona je veliki koordinator našega karitativnega delovanja. Iz spoštovanja do nje moram to povedati in se ji javno zahvaliti za vse, kar dela." Pa še nekaj pikic na 'i': "Ko zraste struktura, izgine duh. Upam, da v trenutku, ko bomo na našem področju zaprli 'strukturo', bo zrasel in se še okrepil duh karitativnosti." To je skoraj "znanstveno": "Količina in kakovost ne gresta vstrie! Kjer je kvantiteta, ni kvalitete; in kjer je kvaliteta, ni kvantitete." To najboljše znajo "naši kmetje, ki se ne bojijo vreči proč velikega dela vsejanega, da manjši del dobro obrodi". To je po mnenju g. Karla tudi miselnost papeža Frančiška: "Ni pomembno, da nas je veliko; pomembno je, da smo Cerkev, pa čeprav nas je malo. Jezus ni rekel, da bo Cerkev ostala v Rimu ali v Evropi ali v Afriki. Rekel je, da bo ostala. Kjerkoli. Dokler bo na svetu še zadnji kristjan, tam bo Cerkev. Pa čeprav se zdi, da je danes v kritičnem stanju. Po mojem je v stanju prečiščevanja, ne v krizi. In mislim, da je karitas – ne kot struktura, temveč karitas v smislu prizadevnosti za bližnjega, ki je v potrebi – ena od oblik prečiščevanja." Pa še to: "Nisem si jaz izmislil 25. poglavja evangelija po Mateju. To so Jezusove besede. Ko bo sodni dan, nas ne bo vprašal, ali smo upali, ali smo verovali, temveč ali smo lačne nasitili, žejnim dali piti... To nas bo vprašal! Verovati pomeni verjeti, da Gospod vodi zgodovino, mi pa smo njegovi pomočniki. Se vedno je aktualna pesem Kristus nima rok, saj mi smo njegove roke, mi smo njegove noge..." To je srčika Karitas.

Danijel Devetak

Virtualni ogled razstave

GRAFIKA SLOVENCEV V ITALIJI

Avogust Černigoj, Bogdan Grom, Matjaž Hmeljak, Anton Zoran Mušič, Zora Koren Skerk, Marjan Kravos, Klavdij Palčič, Claudia Raza, Jan Sedmak, Lojze Spacal, Franko Vecchiet, Edward Zajec, Boris Zulian, Ivan Žerjal

Kurator razstave Denis Volk

Kulturni center Lojze Bratuž
4. 12. 2020 – 31. 12. 2020
www.centerbratuz.org

SOVODNJE OB SOČI Svetniki liste Korenine in bodočnost so zaskrbljeni

Občina naj pozorno preverja potek javnih del

Pred časom je načelnik svetniške skupine Korenine in bodočnost Kristian Tommasi naslovil na občinsko upravo v Sovodnjah ob Soči dve svetniški vprašanji. V prvem je opozoril, da se na Štradalti pri križišču pred "kokošjerejo" nabira voda in nastaja velika luža; morda je za to kriva napaka pri asfaltiranju ali pa zamašen jašek. Ob robu iste ceste so bile več časa odvržene cestne grbine, kar je bilo nevarno za mimoidoče, pa tudi zelo moteče iz okoljevarstvenih razlogov. Tommasi je opozoril upravo, naj pristojni pregledajo cestišče in naj zahtevajo, da poverjeno podjetje čim prej odpelje cestne grbine na odlagališče. Sovodenjski svetnik je županu Lucu Pisku naslovil še drugo svetniško vprašanje, ki se nanaša na postavitev pločnikov in ureditev parkirnih mest na Prvomajski ulici. Kristian Tommasi nam je v kratkem pogovoru povedal, da ga

skrbi, kako bodo uredili pločnike in parkirna mesta na glavni sovodenjski ulici. Glede pločnikov upa, da je uprava natančno preverila,

Kristian Tommasi

ali bodo povsod lahko brez težav vozili invalidski in otroški vozički. Župan je svetniku odgovoril, da bo na Prvomajski ulici približno 22 novih parkirnih prostorov. Tommasi pa bi rad vedel,

ali je bilo vse podrobno načrtovano, kje bodo ti parkirni prostori, da ne bodo prav tam, kjer niso potrebni. Nujni so tam, kjer se ustavlja največ avtomobilov, npr. pri lekarni, knjižnici, gostilni itd. Ljudje na glavni cesti namreč večkrat parkirajo na pločnik, čeprav je prepovedano. Zato svetnik in svetniška skupina zaskrbljeno spremljata javna dela, hkrati pa tudi z zaupanjem. Upajo namreč, da se je pristop uprave spremenil, predvsem kar se tiče nadzora nad opravljenimi javnimi deli. Upravo opozarjajo, naj vestno preverja načrte, predvsem večje, kot je prav urejanje Prvomajske ulice, da ne pride do nepotrebnih napak in zapletov. "Nisem tehnik, da bi ocenil, kaj je prav in kaj ne, lahko pa opozarjam, naj bo uprava pozorna in naj dela po zdravi pameti! Res je, da so to pomembne investicije, investirati pa je treba premišljeno in predvideti morebitne težave, ki lahko nastanejo pri načrtih," nam

je še povedal Tommasi. V minulih dneh so svetniki liste Korenine in bodočnost postavili še eno svetniško vprašanje, ki se nanaša na zasebne vrtove v okolici Sovodenj in Peči. Na območju občine je namreč več ograjenih vrtov, ki se nahajajo na poljih. Večina teh sameva zaradi opuščanja kmetijske dejavnosti, pa tudi zaradi omejitev okoljskih predpisov. Najhuje je na tistih zapuščenih vrtovih, ki so popolnoma zanemarjeni ali so celo postali odlagališča za smeti lastnikov. Nevarna je predvsem morebitna prisotnost nekaterih škodljivih (npr. azbest) ali vnetljivih materialov. Po mnenju svetnikov opozicije je treba to nujno urediti, da ne bo prepozno in da ne bo pri tem morala poseči občina ter uporabiti javni denar. Prav zaradi tega svetniki liste Korenine in bodočnost pozivajo občinsko upravo, naj uredi pravilnik, ki bi izboljšal oz. preprečil takšno stanje.

MČ

KULTURNI DOM GORICA Komigo baby

Z glasbo odet pisani živalski svet

Komigo baby, niz gledaliških predstav, ki že nekaj let v jesenskem in zimskem času pestrijo nedeljske dopoldneve najmlajšim obiskovalcem gledaliških dvoran in so mu organizatorji pridali privlačen podnaslov "Mama, očka... gremo v gledališče!", se žal letos ni porodil pod srečno zvezdo. Njegov izvir se je komaj začel igrivo pretakati, ko je njegov žuboreči tok nasilno zaustavil neprizanesljivi koronavirus, ki je tako grobo posegel tudi v življenje naših malčkov. V nedeljo, 25. oktobra 2020, so mali gledalci, v spremstvu odraslih spremljevalcev, večinoma staršev, upoštevač vse varnostne predpise proti širjenju covid-19, zvedavo prestopili prag goriškega Kulturnega doma, kjer so iz rok prijaznih uslužbenk prejeli sladko liziko. V dvorani pa jih je glasbena pravljica ponesla naravnost v pisani živalski svet. Glasbena matica je namreč ob 110-letnici svojega delovanja spet navezala tesne stike s Slovenskim stalnim gledališčem, s katerim je že kar nekajkrat uspešno sodelovala, da bi razveselila malčke iz vrtcev in prvih razredov osnovnih šol. Nastala je zelo prikupna glasbena predstava *Glasbeni pravljčni svet*. Predstava temelji na eni izmed najbolj znanih

glasbenih suit za otroke, to je *Živalski karneval*, ki jo je v hudomušnem slogu napisal Camille Saint-Saëns l. 1886, a je sveža in prikupna, kot da bi bila iz današnjih dni. Skladba je sestavljena iz 14 delov. V njih skladatelj na zelo všečen način skicira portrete različnih živali, takih, ki živijo v naših krajih, pa tudi tistih iz tujih, daljnih dežel. V glasbeni uprizoritvi se tako zvrstijo kokoši, želve, slon, kengurji, ribe, osli, kukavica, slavni "umirajoči" labod (iz baleta!) in celo fosili in pianisti! Vsi se pridejo pokloniti kralju živali, mogočnemu levu. Ker je mlad in neizkušen, ga ves čas skrbi, ali bo ob koncu znal kar najmočnejše zarjoveti, kot se za leva spodobi. In to mu čudovito uspe! Ta igriva suita je pravzaprav imenitna glasbena urica, saj pri njej otroci spoznajo različna glasbila, ki odlično ponazarjajo posamične živali. Glasba ima pač čudovito moč, da brez besed lahko tudi oriše značilnost in značaj določene živali. Pri tem uporabi skladatelj instrument, ki se najbolj sklada s predstavljeno živaljo, njenim značajem in njenim videzom. Vse se enkratno ujema. Avtor glasbe je res mojster v zvočnem prikazu vsega tega. Da bi bila "gledališko-glasbena" urica otrokom

še bolj razumljiva, igralka SSG Nikla Petruška Panizon prijazno, živahno, razgibano pospremi otroke med orkestrske instrumente in jih vodi po glasbenih pripovednih poteh s prebiranjem besedila, ki ga je spretno in privlačno, otrokom razumljivo stkala Jana Drassich. Vse skupaj se

je porodilo v zamisli Claudie Sedmach. Nastopajočo komorno instrumentalno skupino Glasbene matice simpatično vodi Igor Zobin, ki se seveda še sam prelevi v nastopajočega igralca. Tudi orkestraše zna Nikla Panizon duhovito vplesti v dogajanje. Tja seveda povabi tudi otroke, ki se radi prepustijo njenemu vodenju. Tako vsi skupaj pripomorejo, da se vsebina razplete v privlačno uprizoritev, ki si jo z veseljem ogledajo tudi odrasli gledalci.

Na praznem odru se za orkestrom v projekcijah na platnu vrstijo izvirne risbe; otroci so jih narisali pred premiero, ki je bila v letošnjem januarju v tržaškem Kulturnem domu, v abonmaju za otroke Zlata ribica. Zelo prikupne risbe sestavljajo primerno scensko ozadje. Glasbeno pravljico so otroci zelo lepo sprejeli in zvedavo spremljali igralkino pripoved, pa tudi zvočno spremljavo. Nekateri so se šli kar dirigente. Krilili so z drobnimi ročicami, posnemajoč dirigenta Zobina. Upati je, da se bo koronavirus čim prej vsaj malce umiril in da se bodo vrata gledaliških dvoran spet odprla tudi za male gledalce. Ti bodo lahko spet veselo povlekli starše za rokav in jih zvabili na otroško predstavo. Komigo baby jih ima "na zalogi" še štiri, povrh vsega jih čaka še pustno rajanje. Če bo seveda šlo vse po sreči. Komigo baby prireja Kulturni dom Gorica v sodelovanju z Zvezo slovenskih kulturnih društev, SZ Dom Gorica, Glasbeno matico in kulturno zadruzo Maja. Pokroviteljstvo pa dajejo Slovensko kulturno-gospodarska zveza, Fundacija Goriške hranilnice, Urad Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu in Dežela FJK.

Iva Koršič

Obvestila

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in Svet slovenskih organizacij, ki je letos zadolžen za sprejem vlog na **Javni razpis za Slovence v zamejstvu 2021** na svojem sedežu v Trstu, sporočata, da se bodo vloge na javni razpis zaradi ukrepov za zaježitev in obvladovanje epidemije covid-19 oddajale izključno po pošti. Prošnjo je treba nasloviti na: Svet slovenskih organizacij Ul./ Via del Coroneo, 19 34133 Trst – Trieste Italija-Italia. Rok zapadlosti oddaje na pošti ostaja ponedeljek, 30. novembra 2020.

KC Lojze Bratuž, ZCPZ Gorica in ZSKP razpisujejo **17. priznanje Kazimir Humar**. Predloge je treba oddati do 31. decembra 2020 na naslov Zveza slovenske katoliške prosvete – 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra 85, s pripisom na ovojnico: "Predlog za priznanje".

Kulturni center Lojze Bratuž bo v letu 2020 pripravil spominsko razstavo ob 120-letnici rojstva slovenskega umetnika Toneta Kralja. V ta namen vabi lastnike, ki bi bili pripravljeni dati na razpolago umetniška dela za razstavo. Ob tej priložnosti bo izdan katalog z objavo vseh razstavljenih del. Zanimati se naj kontaktirajo upravo KC Lojze Bratuž, tel. +39 0481 531445 - info@centerbratuz.org

Da bi lahko skupaj, a obenem varno obhajali evharistijo (sv. mašo), bo **v pastoralni enoti**

Soča/Vipava od 1. novembra dalje takole: sobota, 19.00, Gabrje; nedelja, 9.00, Gabrje; nedelja, 9.45, Štandrež; nedelja, 10.30, Sovodnje; nedelja, 11.15, Štandrež (v italijanskem jeziku); nedelja, 18.00, Štandrež. Možnosti veliko, prostora dovolj, volja pa... osebna, piše župnik.

Čestitke

Prejšnji teden je na Jazbinah praznovala rojstni dan gospa **Erminija Skok**. Dragi prijateljci želimo veliko Božjega blagoslova, zdravja, sreče in zadovoljstva, tudi v malih vsakdanjih stvareh, vsi P.

Zahvala

Čeprav je gospa **Marica Podveršič** letos našela že krepko nad osemdeset pomladi, je, kot to počne že nad štiri desetletja, za zahvalno nedeljo spekla velik, lepo zapečen hleb kruha. Skupaj s košarico domačih pridelkov, ki rastejo na Podveršičevi domačiji, je na intarziranim lesenem krožniku, rezbarskem izdelku njenega moža Antona, krasil oltar v cerkvi sv. Ivana v Gorici, potem pa je razveselil gospe, ki preživljajo jesen življenja v Zavodu Sv. Družine v Gorici. Verniki, seveda tudi tisti, ki so po maši bili deležni sočnih domačih mandarin s Solkanskega polja, se gospe Marici iskreno zahvaljujejo, da je tudi letos prispevala k lepšemu praznovanju nedelje ob zahvali Bogu za vse, kar nam velikodušno daje narava ob vestnem delu človeških rok.

RADIO SPAZIO

vrata proti vzhodu

(od 27. novembra do 3. decembra 2020)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored: **Petek, 27. novembra** (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2. **Sobota, 28. novembra** (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja

v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilljskem narečju.

Nedelja, 29. novembra ponovitev oddaje Okno v Benečijo.

Ponedeljek, 30. novembra (v studiu Ilaria Bergnach, Miha Kovic in Jakob Leopoli): Radio Ve'rite'.

Torek, 1. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem

Sreda, 2. decembra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Ves svet je plesniv. - Izbor melodij.

Četrtek, 3. decembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrkov večer z glasbo - Zanimivosti obvestila in humor.

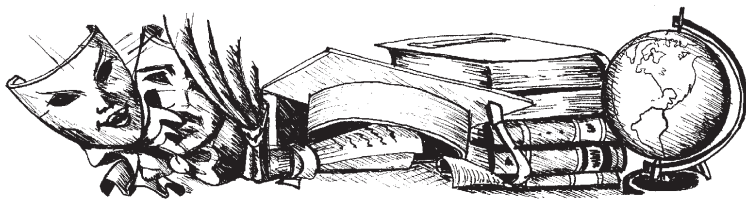
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA
prireja in vabi na

PREDAVANJE
za organiste, pevce, pevovodje, ljubitelje glasbe

ADVENT - PRIČAKOVANJE
Glasba v adventnem času

Četrtek, 26. novembra 2020, ob 20.30
v živo na facebook strani ZCPZ - Gorica

Srečanje bo vodil duhovnik g. Karel Bolčina;
po predavanju bo lahko odgovarjal na vprašanja.

Spet smrt v igralskih vrstah

Z odra se je poslovil dramski igralec Igor Žužek

V 60. letu starosti, ko bi lahko še marsikaj lepega ustvaril, se je od tega sveta poslovil dramski igralec in gledališki pedagog Igor Žužek. Kot član igralskega

(2013) Marka Šantića in celovečercu *Pot v raj* (2014) Blaža Završnika. Igor Žužek se je rodil 26. novembra 1960 v Škofji Loki. Po osnovni šoli se je vpisal

Med drugim je igral v drami Bele Pinterja *Naše skrivnosti*, črni komediji avtorja in režiserja Matjaža Zupančiča *Pesmi živih mrtvecev*, drami nemškega nobelovca Gerharta Hauptmanna z naslovom *Rose Bernd* v režiji Mateje Kolečnik, tragediji Williama Shakespeara *Romeo in Julija* v režiji Matjaža Zupančiča ter predstavi za otroke *Jakec in breskev velikanka* Roalda Dahla in Davida Wooda v režiji Matjaža Latina. Od zaposlitve dalje je nastopil v vsaki sezoni SLG Celje, nazadnje v komediji *Vsak glas šteje* dramatičarke Ize Strehar v režiji Ajde Valcl, ki je premiero doživela v lanskem novembru. Nazadnje je igral v televizijskih serijah *Jezero* in *V imenu ljudstva* ter v koprodukcijem filmu Vinka Möderndorferja *Zastoj*. V amaterskih gledališčih je kot režiser postavil na oder nekaj deset predstav. Deloval je kot mentor v gledaliških šolah v Kranju, Škofji Loki in drugje. Na spletni strani SLG Celje so ob njegovi prerani smrti zapisali: "Ostal boš v naših srcih in na naših odrskih deskah. Dragi Igor, počivaj v miru".

IK

ansambla v Slovenskem ljudskem gledališču (SLG) Celje je nastopil v več kot 50 predstavah. Posnel je tudi 21 kratkih in celovečernih filmov, odigral epizodne vloge v nekaj nadaljevalkah in nanizankah ter posnel nekaj reklam, piše na spletni strani SLG Celje. Talent je pokazal npr. v filmih *Lahko noč, gospodična* (2011) v režiji Metoda Pevca, komediji *Kruha in iger* (2011) Klemna Dvornika, komediji *Čefurji raus!* (2013) Gorana Vojnovića, filmu *Zapelji me*

na Gimnazijo Šentvid v Ljubljani, študij pa nadaljeval na oddelku za biologijo Biotehniške fakultete. Po končanem tretjem letniku je bil osem let zaposlen v banki. Ves čas je bil aktiven kot amaterski igralec na Loškem odru v Škofji Loki, kot piše na spletni strani SLG Celje. Leta 1992 je odšel v Moskvo na študij igrilstva. Diplomiral je leta 1996 in se vrnil v Slovenijo. V SLG Celje, kjer je nastopil v mnogih predstavah, je bil zaposlen od septembra l. 1997.

JEZIKOVNICA (97)

Vladka Tucovič Sturman

Prsi ali prsa

V tem neprijaznem času, ko nas ogroža novi koronavirus, se vse glasneje sliši tudi glas tistih, ki opozarjajo, da koronavirusna bolezen ni edina bolezen, ki trenutno grozi človeštvu, oz. da se ne sme pozabiti na preventivo in odkrivanje zgodnjih znakov številnih drugih bolezni, med katerimi je najstrašnejši in grozeč – rak. Tako je pretekli mesec pod skupnim naslovom Rožnati oktober že tradicionalno bil posvečen boju proti raku na dojki, simbol tega je rožnata pentlja, zato rožnata barva v naslovu kampanje proti tej bolezni. Zakaj neki sem to

praktičen način prikazuje napačno in pravilno rabo – puščica nas od napačne rabe usmeri k pravilnemu. In pri besedi prsa nas puščica vodi k obliki prsi. Da bi izvedeli, zakaj je tako, pa se je treba potruditi še malo bolj. Seveda nas pot kot ponavadi vodi v Slovenski pravopis, kjer izvem, da je oblika prsa pogovorna. Šele pogled v Slovenski etimološki slovar pa nam razkrije, da je množinski samostalni srednjega spola prsi prisoten v drugih slovanskih jezikih, kot so hrvaščina, srbsčina in češčina (medtem ko v ruščini obstaja množinski samostalni ženskega spola prsi kot v slovenščini pa

temo načela v Jezikovnici, se boste vprašali. En sam razlog obstaja, seveda jezikovni, in sicer, da se raku na dojki reče tudi rak na prsih. S tem po jezikovni plati ne bi bilo nič narobe, če se v pogovoru o tej bolezni, ki sem ga slišala na radiu, ne bi rabila napačna sklonna oblika za imenovalnik, namreč prsa namesto prsi. Pa smo tam, pri tej stari jezikovni zagati (prsa vs. prsi), ki še kar vztraja, tako da ne smemo biti presenečeni, če tudi na embalažni etiketi zagledamo napis "piščančja prsa" namesto pravilnega "piščančje prsi". Od nekd slišim glas, ki trdi, da se za živilo lahko uporablja samostalni "prsa", za del človeškega ali živalskega telesa pa "prsi". Ni res, tako ene kot druge so prsi (ptica taščica, ki nas te jesenske mesece edina razveseljuje s teritorialnim petjem, ki ga slišimo kot žvrgolenje, ima rdeče prsi), a pojdemo po vrsti, da si ogledamo, zakaj sploh prihaja do pomot. Včasih pogledam, da si kaj razjasnim, tudi kam drugam, ne samo na splet. Tokrat me je pot vodila k znameniti knjigi legendarnega, žal že pokojnega Delovega lektorja, Janeza Sršena, Jezik naš vsakdanji (1992), ki na zelo

tudi v stari cerkveni slovanščini so bile prsi ženskega spola), zato je verjetno ta oblika zašla tudi v slovenščino. Samostalni prsa zasledimo tudi v nekaterih slovenskih narečjih, kar je samo dokaz več o povezanosti slovenščine z drugimi slovanskimi jeziki. Če se vrnem k izhodišču: v mestniku, torej v sklonu, ki se rabi v besedni zvezi "rak na prsih", ne prihaja do napake, ker se mestnik tako samostalnika prsi kot samostalnika prsa glasi enako, in sicer "na prsih", težava je edino z imenovalnikom in eventualno še z dajalnikom (prsim oz. prsom) in tožilnikom, ki je enak imenovalniku, v drugih sklonih pa so sklonne oblike enake. Želim si, da mi drugič ne bi bilo treba pisati o boleznih, toda kaj, ko take in drugače prevzemajo vedno več prostora v naših življenjih ... Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (121)

Dimitri Tabaj

PETI DEL

Hči barona Andreja Winklerja, Melita (1879 - 1946), je na Dunaju doktorirala na filozofski fakulteti in je postala prva arhivistka z izpitom v državi ter dvorni svetnik, medtem ko hčerka Andreana (1872 - 1958), katero naj bi v Ljubljani neuspešno snubil odvetnik, poslanec, župan in pisatelj dr. Ivan Tavčar, je bila poročena z goriškim zdravnikom dr. Alojzijem Pontonijem (v knjigi dr. Damjana Paulina Štandrež samostojna občina 1866-1927 najdemo zanimiv podatek, da je bila rodbina Pontoni lastnica cele Brajde, dokler je ni odstopila štandreški občini). Na štandreškem pokopališču najdemo tudi grob družine Pontoni, na katerem je tudi ime doktorja Alojzija (Luigija) Pontonija, ki je umrl leta 1926, star 69 let. Kot sem povedal na začetku, Marija (1864 - 1905), najstarejša hči barona Andreja Winklerja, se je poročila z grofom Antonom Pacejem (1851 - 1923). Kot rečeno, se njen grob nahaja v Štandrežu. Nekateri so baronu Andreju očitali, da "ni znal narodnega svojega mišljenja vcepiti tudi svoji deci" (Slovenski narod, 12. oktobra 1892) in da so bili nekateri njegovi otroci nemško govoreči, kljub temu da je bil oče zelo narodnozaveden. Zelo malo podatkov imamo o tem, vemo pa, da se je baron Andrej Winkler uradno in javno izrekel za Slovenca. V tej luči postane zelo zanimivo dejstvo, da se je njegova najstarejša hči Marija poročila z grofom Antonom Pacejem, ki se je prav tako - vsaj v mladih letih - imel za Slovenca in je poleg priimka z nemškim plemiškim predikatom Friedensberg uporabljal tudi slovenski psevdonim Dragutinovič. Grof Anton Pace plemeniti Friedensberg se je rodil leta 1851 na gradu Turn pri Gabrovki (Sv. Križ pri Litiji) na Dolenjskem očetu grofu Karlu Mariji (1821 - 1884) in materi Kamili, rojeni baronici Schweiger-

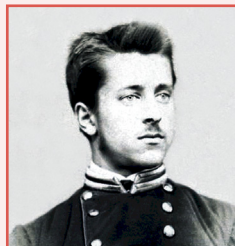
Lerchenfeld (1823 - 1899). Družina Pace je stara furlansko-tržaška rodbina: v 15. stoletju naj bi se neki Nemec, po imenu Henrik (sin Urbana), naselil v Vidmu in njegov sin Tomaž naj bi se poročil z zadnjo potomko tržaške družine della Pace, ki naj bi še pred 14. stoletjem prišla iz Španije. Rodbina Pace je razdeljena od 17. stoletja na goriško in videmsko vejo, kasneje se je pojavila tudi veja pri gradu Turn pri Gabrovki na Dolenjskem. V rodbini Pace se je rodilo veliko pravnikov, vojskovodij, gospodarstvenikov, kanonikov in kulturnikov: med temi tudi izobraženka, filozofka in slikarka Terezija Pace, rojena grofica Thraun leta 1754 (v drugih virih pa leta 1760), prababica grofa Antona Paceja, in pisateljica Marija Pace (1882 - 1958), ki je veliko pomagala benguncem v prvi svetovni vojni in je bila sestra grofov Marina in Viljema, o katerih bomo pisali v nadaljevanju, saj so bili zelo pomembni za Goriško in Štandrež. Rodbina je imela posestva v Gorici, Gradišču, Štandrežu, Topoljanu (furlansko Tapoian, italijansko Tapogliano, gre za slovenski toponim: kraj, kjer rastejo topoli), Ajelu (furlansko Daèl ali Ajèl, italijansko Aiello), Ljubljani in Gradcu. Bili so v sorodu z raznimi plemiškimi družinami, tudi z rodbinami Strassoldo, Attems in Barbo-Waxenstein. Kot rečeno, je grof Anton Pace - bodoči mož baronice Marije Winkler, katere grob se nahaja v Štandrežu - izhajal iz dolenske veje. Grad Turn, v katerem je bil rojen, je stal nad sotočjem Turnske Cerknice in Mirenščice. Grad je sredi 16. stoletja pozidal Jakob Gallenberg. Grofje Gallenbergi so ga leta 1747 prodali plemiču Michelangelu Zoisu (očetu največjega slovenskega iluminista in domoljuba barona Žige Zoisa), leta 1850 pa ga je kupil grof Karel Marija Filip Pace, oče grofa Antona. Na veliko žalost je grad bil porušen po drugi svetovni vojni.

Hčerka Andreja Winklerja, Andreana, ki naj bi jo v Ljubljani neuspešno snubil odvetnik, poslanec, župan in pisatelj dr. Ivan Tavčar, je bila poročena z goriškim zdravnikom dr. Alojzijem Pontonijem (v knjigi dr. Damjana Paulina Štandrež samostojna občina 1866-1927 najdemo zanimiv podatek, da je bila rodbina Pontoni lastnica cele Brajde, dokler je ni odstopila štandreški občini). Na štandreškem pokopališču najdemo tudi grob družine Pontoni, na katerem je tudi ime doktorja Alojzija (Luigija) Pontonija, ki je umrl leta 1926, star 69 let.

Karl Marija Pace pl. Friedensberg (1821 - 1884, na sliki, vir: geni.com) je bil oče Antona Paceja, ki se je rodil leta 1851 na gradu Turn pri Gabrovki (Sv. Križ pri Litiji) na Dolenjskem.

Najstarejša hči Andreja Winklerja, Marija, se je poročila z grofom Antonom Pacejem pl. Friedensbergom (na sliki, vir: geni.com), ki se je - vsaj v mladih letih - imel za Slovenca in je poleg priimka z nemškim plemiškim predikatom Friedensberg uporabljal tudi slovenski psevdonim Dragutinovič. Grob grofice Marije Pace, roj. baronice Winkler, je v Štandrežu.

V rodbini Pace se je rodilo veliko pravnikov, vojskovodij, gospodarstvenikov, kanonikov in kulturnikov: med temi tudi izobraženka, filozofka in slikarka Terezija Pace, rojena grofica Thraun (na sliki, vir: geni.com) leta 1754, v drugih virih pa leta 1760 (bila je prababica grofa Antona Paceja).

Grof Anton Pace, bodoči mož baronice Marije Winkler (njen grob se nahaja v Štandrežu), je izhajal iz dolenske veje rodbine. Grad Turn (na sliki v Valvasorjevi grafiki), v katerem je bil rojen, je stal nad sotočjem Turnske Cerknice in Mirenščice. Grad je sredi 16. stoletja pozidal Jakob Gallenberg. Grofje Gallenbergi so ga leta 1747 prodali plemiču Michelangelu Zoisu (očetu največjega slovenskega iluminista in domoljuba barona Žige Zoisa), leta 1850 pa ga je kupil grof Karel Marija Filip Pace, oče grofa Antona.

Založba Mladika

Založba Mladika je v koronskem letu 2020 doslej izdala dvanajst publikacij, dve knjigi sta v pripravi, redno izhaja revija Mladika. Roman Marija Čuka *Črni obroč* in posmrtno delo Alojza Rebule *Apokrif* sta naletela na odlične odmeve pri bralcih. *Črni obroč*, prvi romaneskni opis požiga Narodnega doma v zgodovini slovenskega slovstva, je večplastno delo z izredno družbeno in ozaveševalno valenco, ki je ob drugem ponatisu dobil tudi zvočno obliko. Pripovedno teološko delo Alojza Rebule *Apokrif*, ki je izšlo ob drugi obletnici pisateljeve smrti v letošnjem oktobru, zajema avtorjeva razmišljanja in osebno doživljanje evangelija. Profesorja Rebulo zanimajo predvsem psihološki vidiki Jezusove osebnosti, a tudi ljudje, ki so bili ob njem. Spremnno besedo je napisal akademik Milček Komelj. V letošnjo bogato literarnozgodovinsko knjižno bero se uvrščajo *Tržaška branja* profesorice Marije Pirjevec, ki ponujajo izbor esejističnih besedil o temi predvsem sodobne slovenske književnosti. Prof. Pirjevec je pri obravnavi slovenske književnosti na Tržaškem izpostavila njene posebnosti znotraj slovenske literature in njeno povezanost s sosednjo italijansko književnostjo in literarno vedo. Pisateljica in esejistka Vilma Purič je avtorica znanstvene monografije *Sodobne tržaške pesnice*, v kateri je izčrpno predstavljen razvoj ženskega pesništva v Trstu in pesništva slovenskih avtoric v Italiji v drugi polovici 20. stoletja. Gre za pronicljivo literarnozgodovinsko delo,

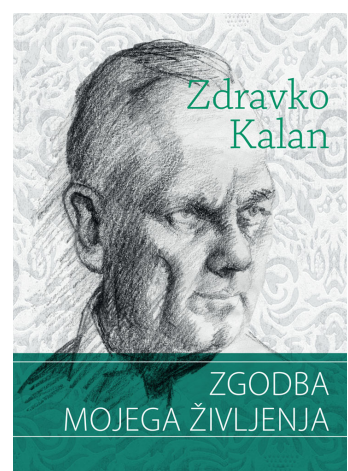
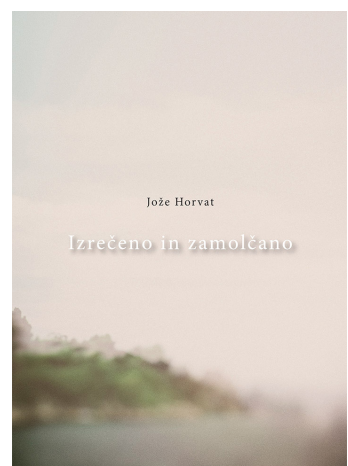
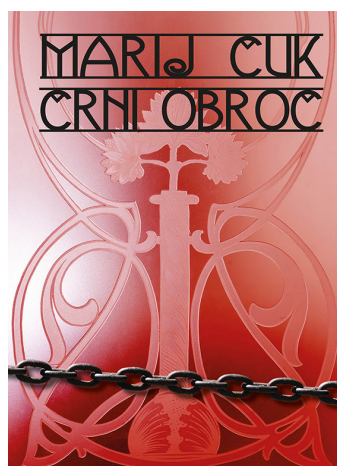
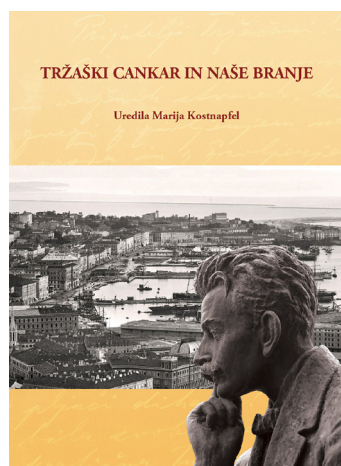
kakršnega v slovenski literarnovedni stroki še ni bilo. *Tržaški Cankar in naše branje* je naslov zbornika, ki ga je uredila profesorica in pesnica Marija Kostnapfel in je izšel v sodelovanju s Slavističnim društvom Trst–Gorica–Videm. V zborniku

in *zamolčano* je novinar in urednik Jože Horvat zapisal in opisal srečanja in pogovore s številnimi besednimi ustvarjalci med letoma 1992 in 2018; v prvem zapisu Horvat pripoveduje o pariškem obisku pri Nobelovem nagrajencu

Kanalski dolini in pričevanja o angažiranosti v tržaški politični areni v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja. Spremnno besedo je napisal Danilo Sedmak, knjigo krasijo barvne fotografije Julijcev. V zbirki *Zapisi iz zdomstva* je

nemški lagerji postali za preživele in za jugoslovanski režim tako zelo občutljiva tema. Izpod peresa besednega ustvarjalca, družbenopolitičnega delavca in pevcu Borisa Pangerca je izšla knjiga *Zapisi iz zdomstva* o

koronavirus, v katerem avtorica v besedi in sliki otroke seznana z nevarnostjo koronavirusa in načinom, kako se pred njim zaščititi. V sozaložništvu s Slovensko matico je Mladika izdala novo pesniško zbirko pesnika Davida Bandlja *Enajst let in pol*

je zbranih enainvajset referatov in esejev strokovnjakov in poznavalcev Cankarjevega življenja in dela, ki so bili podani na Cankarjevem simpoziju v Trstu decembra 2018, in pozneje dodana besedila. Objavljeni avtorji uveljavljajo različne pristope in gledišča, poudarja se tudi Cankarjev poseben odnos do Trsta. V dnevniškem delu *Izrečeno*

Petru Handkeju, nato sledijo srečanja z znamenitimi osebnostmi slovenske kulturne in umetniške panorame (Capuder, Kermauner, Simčič itn.). Leposlovno–dnevniški zapisi zdravnika in planinca Rafka Dolharja *Pot iz zelene doline* navdušujejo zaradi slogovne neposrednosti in svežine; v delu so zbrane spominske črtice o otroštvu v

izšla *Zgodba mojega življenja* – spominsko in pričevanje delo Zdravka Kalana o razpadu Jugoslavije aprila 1941, razkolu med Slovenci, grozljivem doživetju v taborišču Dachau, delu proti režimu tik po vojni in prvem obdobju novega življenja v ZDA. Knjiga objavlja spremni esej Alenke Puhar *Podvojeni Dachau*, v katerem piše o tem, zakaj so Dachau in ostali

delovanju slovitega pevskega sestava Tržaškega okteta, ki je bil v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja kulturna vizitka Slovencev v Italiji. Z natančnimi dnevniškimi zapisi je avtor sestavil kroniko uspehov, vzpona in razkroja okteta. Najmlajšim je namenjena slikanica Lare Spinazzola *Evelin, Peter in strašni*

tišine s spremnno besedo Igorja Grdine, skupaj z Društvom slovenskih izobražencev zbornik 52. študijskih dnevov *Draga Slovenstvo in Evropa*. Pred izidom je nov roman Dušana Jelinčiča *Šepet nevidnega morja, dvanajst tablet svinca. Kratki roman o upor, peklu in vstajenju*, ki je prejel nagrado natečaja založbe Mladika in Slovenske prosvete ob 100–letnici

Založništvo tržaškega tiska

Počasi se izteka še eno založniško leto, ki je bilo za našo založbo nadvse bogato s številnimi naslovi in stiki s publiko, kljub epidemiji, ki je zajela malodane cel svet. Nekatere knjige so se izkazale za prave uspešnice in samostojno nadaljujejo pot med bralci. Tako smo pisali in brali pri Založništvu tržaškega tiska: Knjiga *Narodni dom 1904–1920*, ki je izšla v slovenski in italijanski različici (avtorja Martina Kafol in Ace Mermolja), je nastala ob 100–letnici požiga Narodnega doma, namenjena pa je širokemu krogu bralcev. V njem so osnovne informacije o prestižni palači Narodnega doma ter o simbolnem pomenu, ki jo je imela za celo mesto na začetku 20. stoletja. Publikacijo bogati obsežno fotografsko gradivo iz arhiva

Zgodovinskega odseka pri Narodni in študijski knjižnici, ki nastopa tudi kot sozaložnik. Ob drugi pomembni obletnici, 90–letnici ustrelitve junakov v Bazovici, je ZTT, v sodelovanju z Odsekom za zgodovino Narodne in študijske knjižnice, s Skladom Dorče Sardoč in ob podpori Društva TIGR Primorske – območna enota Trst, izdalo knjigo z naslovom *Tajna organizacija Borba*. Avtor Milan Pahor je ob tej priložnosti pripravil obsežen in zelo raznolik material, ki ponazarja in pogloblja tako obdobje delovanja borbašev kot številne odmeve na dogodke, takrat in danes. Opremljena je z bogatim fotografskim gradivom, hkrati pa vsebuje izčrpno in bralcu prijazno predstavitev ne le zgodovinskih okoliščin,

v katerih je delovala organizacija Borba, temveč tudi človeških likov, ki so se odločili za upor. Ena od uspešnic je nedvomno priročnik *Trajnice za pametne lenuhe*. Avtorica Jožica Golob Klančič, sicer krajinska arhitektka, je knjigo napisala na podlagi dolgoletnih izkušenj, ki jih v praksi

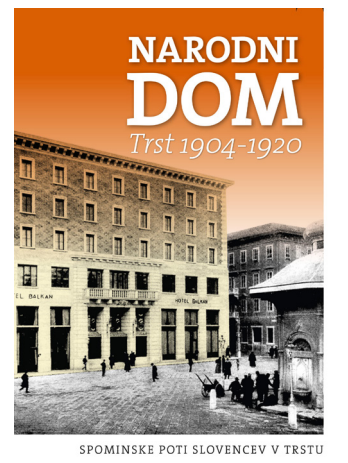
realizira v lastni vrtnariji v Vitovljah, z njo pa si bo lahko vsak ustvaril čudovit vrt, če bo le sledil napotkom, ki so na izčrpen in strokoven način podani v njej. Kolumne Valterja Mahniča – ob njih pa še cela vrsta obsežnejših člankov – je avtor zbral v knjigi *Tisti prvi korak* na poti v smeri

sreče. Knjiga, ki je istočasno izšla v italijanščini in slovenščini, žanje veliko uspeha med vsemi, ki imajo radi dela o osebnosti rasti in razvoju. V njej se ponuja drugačni zorni kot pogleda na življenje, vidik mlade osebe, ki ga je življenjska preizkušnja usmerila v globlje razmišljanje o pomenu

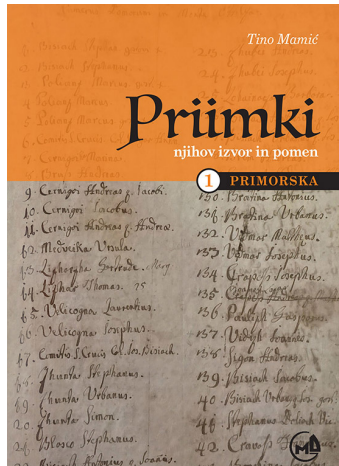
človeškega obstoja. Knjiga *Poesie Franceta Prešerna* je monumentalno delo, ki se ga je pred več kot desetletjem lotil slavist in docent na tržaški univerzi Miran Košuta. Ves opus našega največjega pesnika je prevedel v italijanščino in ga opremil z obsežnim znanstvenim aparatom.

Goriška Mohorjeva družba

KOLEDAR GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE ZA LETO 2021

Koledar Goriške Mohorjeve družbe za leto 2021 prinaša ob zgodovinskih člankih in zapisih različnih vsebin vrsto prispevkov o življenju Slovencev v Italiji ter o njihovi

družbeno-kulturni stvarnosti. Koledarski del krasijo črnobeke fotografije kraške arhitekture s skupnim naslovom Kamen na kamnu, ki sta jih posnela Joško Prinčič in Viljem Zavadlav. Koledar je uredil Peter Černic. **FRANC SETNIČAR (1875–1945) KANCLER IN ALPINIST** Knjiga osvetljuje lik Franca Setničarja, duhovnika, dolgoletnega kanclerja v goriški nadškofiji in navdušenega alpinista. Zgodovinske študije

o njegovi osebnosti so zbrane v prvem delu, v drugem so zbrani spominski zapisi in pričevanja, tretji del pa je posvečen gorništvu z objavo vseh treh njegovih znanih spisov o planinstvu. Knjiga je 29. zvezek zbirke Naše korenine. **JOŽE MARKUŽA (1939–**

2019). KRAŠKI DEDIČ SLOMSKOVEGA DUHA Knjiga, v poklon dolgoletnemu uredniku Koledarja GMD ter neutrudnemu ekumenskemu delavcu ob prvi obletnici smrti, vsebuje njegove pesmi in nekaj pomembnejših člankov, ki so bili od leta 1963 vse do leta 2016 priobčeni v Koledarjih. V zadnjem delu je dodanih nekaj spominskih zapisov njegovih vernikov ter memoarski članki, ki so izšli v časopisju.

Kristina Martelanc MUCKA PIKA Prihod majhne mucke v družino predstavlja izreden dogodek, katerega se poleg deklice Vere veselijo vsi domači, pa tudi prijatelji in sošolci, zlasti tisti iz glasbene šole, ki so se kar naučili in zapeli pesmico, ki jo

je Vera posvetila svoji mucki in jo v knjigi lahko tudi poslušamo s kodo QR. Tale prijetna in resnična zgodba razkriva, kaj vse je Pika doživljala, ko sta z malo deklico Vero postajali vedno bolj nerazdružljivi prijateljci. Knjigo je ilustrirala enajstletna Eleonora Sluga. **NAŠ KOLEDAR 2021** Stenski koledar krasijo fotografije Ive Aviane Krapež, ki se z motivi domačih sadežev in poljskih pridelkov navezuje

na razglasitev leta 2021 za mednarodno leto sadja in zelenjave. **Druge izdaje v letu 2020 Sandro Oblak Z UDARNO PESTJO** V knjigi s podnaslovom Odnos ljudske oblasti do resničnih in namišljenih domačih

nasprotnikov na Idrijskem in Cerkljanskem (1943–1950) avtor prikaže Idrijsko in Cerkljansko v obdobju, ki ga zaznamujeta silovit vzpon odporniškega partizanskega gibanja nasproti novi nemški okupacijski sili ter povojno postopno integriranje v novo jugoslovansko socialistično stvarnost. **Tino Mamić PRIIMKI, NJIHOV IZVOR IN POMEN – I. PRIMORSKA**

Knjiga Priimki prinaša podrobno razlago o nastanku in pomenu 86, večinoma izvorno primorskih priimkov. Avtor, ki se tudi poklicno ukvarja z rodoslovjem, se jezikoslovne razlage posameznega priimka loteva z utemeljenimi teoretičnimi pristopi. Ko

etimološki raziskavi doda še zgodovinsko, lahko o posameznem priimku pove še veliko več: kje je nastal in tudi zakaj je nastal. **Stane Granda BREVE STORIA DELLA SLOVENIA** Italijanski prevod knjige Mala zgodovina Slovenije Staneta Grande hoče približati tudi italijanskim

sosedom prizadevanja slovenskega zgodovinopisja v iskanju poti in načinov za obravnavo lastnih nacionalnih in državotvornih tem in nuditi vpogled na prehojeno pot naroda, ki ga je kronal največji zgodovinski dosežek, tj. lastna država. Delo je prevedel Luigi Pulvrenti.

Anton Kacin GRAMMATICA DELLA LINGUA SLOVENA Slovenska slovnica dr. Antona Kacina iz leta 1972 ostaja še vedno ena temeljnih učbenikov za italijanske uporabnike, ki se želijo učiti slovenščine. Pri Goriški Mohorjevi je leta 1998 izšla prva prenovljena izdaja, ki je v letu 2020 doživela že šesti ponatis. Uvodni esej je napisala Marija Kacin. **Barbara Ana Fužir Schart KRASNA POTEKANJA Z MALČKI. KAM PA DANES?** Pohodniški vodnik opisuje 22 etap, primernih za vsakogar, ki segajo od Štivanja do Komenskega in Sežanskega

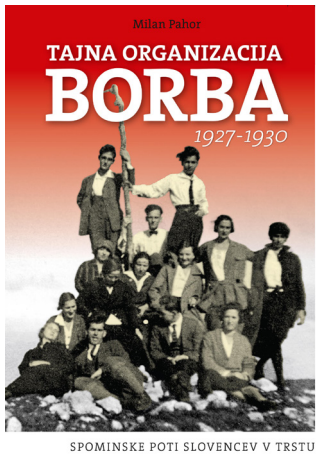
Krasa. Kot izredna ljubiteljica narave in navdušena pohodnica se avtorica pri opisu ustavlja ob čudovitih znamenitostih in naravnih lepotah kraškega sveta. Za ilustracije v knjigi sta poskrbeli Maja Malalan in Jasna Košuta.

Andrej Rahten PO RAZPADU SKUPNE DRŽAVE Izid monografije s podnaslovom Slovensko–avstrijska razhajanja od mariborskega prevrata do koroškega plebiscita sovpada s stoto obletnico koroškega plebiscita in podrobno opisuje dveletno obdobje (1918–1920) po razpadu habsburške monarhije. Izšla je v sodelovanju vseh treh Mohorjevih družb. *Tik pred izidom je knjiga, ki jo je izdal tednik Novi glas:*

Katja Ferletič STARE JEDI V NOVIH LONCIH Knjiga pripoveduje zgodbe o ljudeh in jedeh, prepletajo se anekdote, opisi kulinarčnih navad in praznovanj iz tradicije širše Goriške, zlasti iz sovođenjskega, kraškega in vipavskega sveta. Zgodbe o osebah, predmetih in jedeh, v katerih se bo marsikateri bralec lahko prepoznal in ki mu bodo morda prebudile sladke in tople spomine iz otroštva, misli in podobe, ki so v srcu žive in otipljive. Knjiga je spomenik domači zemlji, koreninam, pa tudi malim, preprostim ljudem, imenovanim in neimenovanim pričam časa, ki ima svojo lepoto. Knjigo je ilustrirala Janina Cotič.

Knjige so na razpolago v Katoliški knjigarni v Gorici in v Tržaškem knjižnem središču v Trstu, dobite pa jih tudi na spletni knjigarni Goriške Mohorjeve družbe www.mohorjeva.it

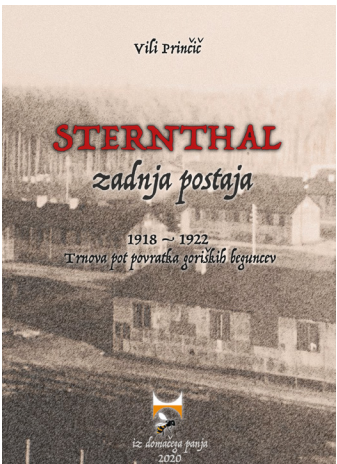
Spremni besedi sta prispevala Boris Paternu ter italijanist in dober poznavalec slovenske kulture profesor Elvio Guagnini. Tik pred izidom sta še dve knjigi. Knjiga z naslovom Sternthal, zadnja postaja 1918–1922, Trnova pot povratka goriških beguncev, je zadnja iz trilogije na temo

prve svetovne vojne izpod peresa Vilija Prinčiča. Knjiga o begunskem taborišču Strnišče pri Ptuj (danes Kidričevo) opisuje usodo goriških beguncev, ki so bili tam nastanjeni med leti 1918 in 1922. Knjiga je izjemen dokument, saj vsebuje tudi sezname rojenih in umrlih beguncev ter seznam porok.

Dimitrija Volčiča v našem prostoru zelo dobro poznamo kot dopisnika iz Moskve na prvem programu italijanske televizije RAI in zaradi njegovih ključnih vlog v svetu politike, bil je senator v Rimu v času manjšinskega zakona, kasneje pa je bil kot član Evropskega parlamenta poročevalec pred vstopom

Slovenije v Evropsko unijo. Volčičeva prva knjiga v slovenščini, z naslovom Iz ozadja, novinarjev pogled na pol stoletja vzhodne Evrope, povzema najzanimivejše trenutke njegove izjemne kariere, pa tudi številne spomine iz njegovega osebnega življenja, od otroštva do obdobja v zrelih letih.

O spominih govori tudi knjiga Rudija Pavšiča, Izbral sem srednjo pot, ki je izšla v času popolne zapore najprej v digitalni, potem pa še v tiskani obliki. Knjigo je na podlagi pogovorov zapisal pisatelj Marjan Žiberna, v njej pa se spominja obdobja dvaindvajsetih let na čelu Slovenske kulturno–gospodarske zveze. Pri naši založbi izhaja tudi knjiga Branka Lakoviča, 50 let Združenja slovenskih športnih društev. Združenje, ki je decembra 1970 nastalo na pogorišču nekdanjega Udruženja slovanskih športnih društev, ki ga je ukinil fašistični režim v dvajsetih letih prejšnjega stoletja, je v zadnjem petdesetletju bilo izrednega pomena za celoten prostor Slovencev v Italiji. Knjiga ponuja bogato galerijo obrazov, ki so petdeset let

krojili in še danes krojijo usodo slovenskega športa v Italiji. Pri založbi smo poskrbeli tudi za mlade bralce: v sodelovanju z vidensko univerzo in Muzejem rezijanskih ljudi je letos izšla prva knjiga iz zbirke Rozajanske pravice Dekle, ki je hotelo rožico (Ta hči, ki ji je telesa rožico), ki jo je pripovedovala pravljčarka Tina Vajtava, zapisal pa Milko Matičetov. Pravljico je ilustrirala Luisa Tomasetig. V pripravi pa je tudi nova knjiga Klarise Jovanović (ilustracije Štefan Turk), dogoletne sodelavke revije Galeb. Knjiga Pravljica, pogrni se je nastala na podlagi besedil, ki so bile objavljene v dveh letnikih Galeba. Pravljica, pogrni se je hkrati knjiga pravljic in kuharica. Vsaki pravljici sledita recept ali dva za jed ali živilo, ki je v njej omenjeno.

Po podatku listine samostana kartuzijanov v Bistri

Stomaž je starejši, prva omemba že l. 1481

Stomaž na Vipavskem je bil prvič omenjen že leta 1481 in ne šele leta 1507, kot je veljalo doslej. To je ugotovil dr. Jurij Šilc, ki je v Arhivu Republike Slovenije našel listino, napisano z umetelno pisavo daljnega 30. septembra 1481. Gre za eno od listin samostana kartuzijanov v Bistri (SI AS 1063/4918/Ro). To je ena od štirih kartuzij v Sloveniji, ki je nastala leta 1255, v kateri je danes Tehniški muzej Slovenije. V srednjem veku je kartuzija imela v lasti veliko posestev, med njimi tudi na Vipavskem, kjer so se v svojih vinogradih oskrbovali z vinom. V tej listini javni notar izjavlja, da sta se prior Avguštin iz Bistre in Ana, vdova po Martinu Ciganu iz Šturij, poravnala glede spora zaradi oporoke. V listini je omenjen vinograd v bližini vasi Stomaž (Sancti Thome) pri Kamnjah (Cămniach). Zapisano je tudi ledinsko ime, kjer je pred 539 leti rasel vinograd: Schetawetz. Kje danes leži Šetavc, ni jasno, lahko pa, da bo to kdo od Stomažanov vedel.

Poselitev že iz antike

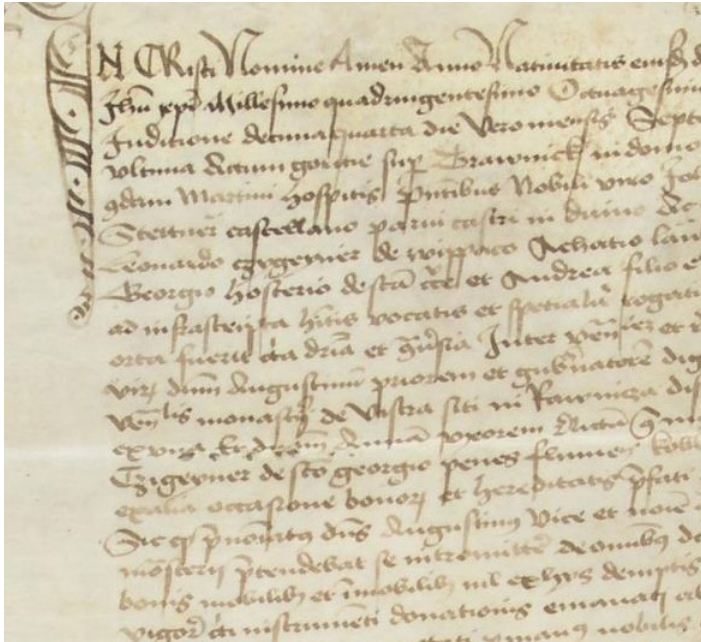
Stomaž je bil poseljen že veliko pred letom 1481. Pri Batageljevih in nad Bratini

lahko ob nekdanji rimski cesti iščemo celo sledove poselitve, ki se je verjetno ohranila iz antike. Latinsko govoreči staroselci ob prihodu Slovencev okoli leta 600 po Kr. niso kar izginili oz. bodisi pobegnili bodisi v bojih pomrli. Nekaj staroselcev je ostalo prav na severnih pobočjih Vipavske doline, kar dokazujejo arheološke najdbe. Slovani resda niso prišli prav miroljubno, a so se vendarle deloma tudi pomešali s staroselci, ki so govorili latinsko in keltsko (galščino). Beseda BATAGELJ, ki je danes priimek, nima jasnega izvora, obstaja pa možnost, da gre za predсловansko besedo. To pa pomeni, da obstaja precejšna verjetnost, da so se latinski prebivalci prav pri Badgjelevih pomešali s slovanskimi prišleki. In zato se je ohranil toponim, iz katerega je nastal priimek.

Stomaž se je postal

Žal je pisnih virov pred letom 1500 zelo malo, zato so prve omembe razmeroma pozne. Knjiga Stomaž in Skrilje, zgodovinski vodnik, ki jo je izdala Občina Ajdovščina (2017), je za Stomaž, za katerega je do takrat veljala prva omemba leta

1523, navedla še starejšo omembo leta 1507. Knjiga je “postarala” tudi Skrilje: do takrat je namreč veljala prva omemba leta 1086, zdaj pa vemo za še eno omembo

iz leta 1063. Zelo verjetno pa je takrat pod naselje, poimenovano Skrilje, spadal tudi Stomaž, zato je stomaška prva omemba precej mlajša od skrivske. Ugotovitev dr. Jurija Šilca je tako nov, pomemben kamenček v zgodovini vasi pod Čavnom. Na Institutu

Jožef Stefan pripravlja Slovensko historično topografijo. “Do podatka o Stomažu sem prišel ob sistematični obdelavi listin v Zbirki listin v Arhivu

o krajevni srednjeveški in novoveški zgodovini. Na vprašanje, zakaj se strokovnjak za računalništvo poglablja v starodavne zapise, Šilc odgovarja: “Z zgodovino, predvsem lokalno, osrednjim delom nekdanje Kranjske, se intenzivno ukvarjam že več kot 25 let, poleg raziskovalnega dela na Odseku za računalniške sisteme Instituta Jožef Stefan, seveda. Zgodovina je pač področje, ki me privlačuje že od mladosti in mi je izvrstna dopolnitev (lahko tudi razvedrilec) ob raziskovalnem delu na področju računalništva, ki je moja poklicna dejavnost že več kot 40 let.”

Omembe primorskih krajev pred l. 1500

Historična topografija pomaga pri identifikaciji krajevnih imen, na katere naletimo v najrazličnejših srednjeveških virih. V današnjem slovenskem prostoru je v srednjem veku namreč komuniciranje potekalo v latinščini, nemščini in italijanščini. Temu primerno so pisarji prirejali sicer pretežno slovenska krajevna imena. Pri tem je prihajalo do različnih rešitev, od prevodov do

raznovrstnih adaptacij. Letos so na ZRC SAZU objavili na spletu gradivo za historično topografijo Primorske, kjer so vsi vpisi primorskih krajev do leta 1500. Elektronska knjiga za zdaj obsega 990 krajev in kar 7689 njihovih zgodovinskih imen. Največ dela je naredil že pred desetletji znameniti zgodovinar Milko Kos, dopolnili pa so ga Matjaž Bizjak, Jurij Šilc, Miha Seručnik, Miha Kosi in Neva Makuc. Ista ekipa, le brez Makučeve, je že pred štirimi leti napisala knjigo, ki je tudi dostopna na svetovnem spletu, z naslovom Historična topografija Kranjske. Dragoceno delo bodo nadaljevali tudi za Štajersko, Koroško in Prekmurje. Ne gre samo za raziskovanje, ki so ga opravili, ampak tudi za njegovo dostopnost. Vse “najdbe” so na internetu postale dostopne vsakemu zgodovinarju, pa tudi ljudem, ki jih samo zanima, ali je kdo imen njihove vasi zapisal pred več kot pol tisočletja. Prav to je namreč bistvo zgodovine – da so zgodovinska dejstva čim širše dostopna in ima tako zgodovina, učiteljica življenja, največ učencev.

Tino Mamić

Po Nebeški poti - Peš od Ogleja do Svetih Višarij (17)

Na polovici poti

V hudem nalu sem čez tiste slabe pol urce prispel do prve hiše. Zasvitalo se mi je, da bi lahko bilo to to, moje prenočišče tega dne, tudi zato, ker sem pokukal skozi okno in videl postelje in na omaricah ob njih pripravljeno posteljnino, a nisem bil prepričan. Vseeno sem šel naprej, saj je ta prva hiša stala pred ostalimi, kakšnih dvesto metrov pred vasjo. Drugič sem se ustavil pred B&B lokalom v vasi, ki je bil zaprt. Možnost, da je to pravi cilj, se mi je zdela še bolj verjetna. Iz žepa pod dežnim pončom sem vzel telefon in pogledal na roko, kamor sem si, pristaš stare šole, zjutraj s kemičnim svinčnikom napisal telefonsko številko oskrbnice Anite Tomasino. Da bi jo imel „na dohvat ruke“ in mi ne bi bilo treba snemati rukzaka s hrbta, če bi bile razmere take, kot so dejansko bile. A se je zaradi švicanja med potjo številka zabrisala v neberljive packe, zato sem moral pod ozko strehico pred vhodom v lokal vseeno sleči pončo, sneti nahrbtnik in iz njega potegniti najlon vrečko z vodnikom po poti, dnevnikom in kontakti oskrbnikov vseh zavetišč (Da bi si telefonsko shranil kar v telefon, mi dan prej še ni kapnilo, je bila pa lekcija za naprej). Veter je neprijetno pihal, brez ponča na sebi me je, vsega razgretega še od hoje in pod pulijem premočenega od znoja, pošteno zeblo, ko sem vtikal telefonsko številko, pa mi je telefonzl sporočil, da ni signala. Za se usrat. Poskusil sem še enkrat, nič. „Šit, šit, šit,!“ sem zaslíšal svoj glas. Ravno takrat sem prejel Janin sms, da sem nedosegljiv za klic. „Itak. Vem,“ S premraženimi prsti sem na hitro zamenjal operaterja, kot zadnjih nekaj dni na poti že nekajkrat. Namesto I Wind, sem preložil na I Tim, kar je tudi trajalo nekaj časa. Telefonček je mlel, mene pa zeblo kot psa. Med tem čakanjem sem razmišljal, da bo treba v skrajem primeru začeti zvoniti ali trkati od vrat do vrat, kaj pa naj bi drugega v takih razmerah. Ne bi mi bilo težko, ker bi šlo za reševanje lastne riti, za prvo pomoč, za preživetje. Ravno takrat pa je nedaleč stran na

cesto stopil možakar, prvo živo bitje, ki sem ga zagledal v kraju. Prišel je iz ene od bližnjih stavb in hitel proti avtomobilu, parkiranem nedaleč stran. „Mi scusi!“ (Oprostite!) sem v italijanščini zakričal proti njemu, dovolj glasno, da me je slišal, tudi obrnil se je in pogledal v mojo smer, potem pa

predstavljati, saj je očitno pogruntal, kdo in kaj sem, povedal, da za romarsko zavetišče skrbi njegova žena in da gre takoj ponjo. To srečanje ni bilo naključno. Bilo mi je usojeno. Čez pet minut se je s tistim freelancerjem do zaprtega lokala, kjer sem premražen ždel pod ozkim nadstreškom pred vrati, res pripeljala

Nace Novak

bo ...,” me je namesto pozdrava s komplimenti zasula Anita, ženica pri sedemdesetih, ko je stopila iz avta in takoj odprla dežnik ter me povabila, naj pristopim bliže. Že na videz je bila kot ena mama ali pa dobra vila, skratka, poosebljena dobrot. „Hitro, hitro, dajte nahrbtnik v prtljažnik in sedite v avto, ubožec, pojdiva na toplo,“ je še rekla in že sva se vozila nazaj proti tisti prvi hiši na začetku vasi. Zeblo me je kot psa, a grela me je misel na to, da bom kmalu na varnem pred dežjem in mrazom. Ko sem za njo vstopil v bajtico, je takoj prižgala moderno pečico na pelete in me še kar naprej hvalila, ker sem prišel kljub tako groznemu vremenu. Nekaj časa je trajalo, da se je prostor segrel. In še malo več, da sem se tudi sam ogrel. Rešiteljica mi je razkazala hišo in na izbiro ponudila eno od spalnic. V vrhunsko opremljeni kuhinji, ki je kar sijala od inoxa, mi je pokazala, kje in kaj imam na voljo. Glede na to, da sem dan prej potrdil svoj prihod, mi je skuhala celo zelenjavno mineštro, šugo za pašto in mesno polpeto. Na mizi poleg kave, mleka in vsega ostalega tudi grozdje in jabolka. V hladilniku tri male pločevinke piva. Ni da ni. Pokazala mi je še, kje je posoda za pranje perila, kje so brisače, razložila, kako deluje peč in kako zakleniti vrata, če bom šel slučajno kaj ven, čeprav sem odkimal, saj je zunaj še vedno divje nalivalo, pa kje naj naslednjega dne pustim ključ. Potem ko mi je razložila vse potrebno, je obstala in mi s spremenjenim, bolj resnim izrazom na obrazu na pamet naučeno in tekoče, ker že večkrat ponovljeno mojim predhodnikom, a saj ni važno, odrecitala, da sem zdaj na polovici poti, da se od tu naprej začenja gorski svet, da bo napredovanje bolj naporno in zahtevno ..., v isti sapi pa mi je zaradi slabega vremena odsvetovala, da bi se naslednji dan povzpel na Gran Monte.

S 1. STRANI Pogovor: Katarina Modic, odgovorna za sprejemne centre tržaške Karitas

Prenočišče in hrana, a tudi pogovor, posvetovanje in rešitve

Kako deluje ta sprejemni center in kako se je delo v vsem tem času spremenilo?

V centru "Teresiano" je približno 50 gostov (moški, ženske in tudi nekatere družine), kar pomeni, da je še nekaj praznih mest na razpolago. V tem centru je več zaposlenih, saj so tu operaterji prisotni 24 ur. Dva sta vedno prisotna med dnevom in dva ponoči, od ponedeljka do petka. Konec tedna, ko so uradi zaprti in delo z ostalimi socialnimi službami in ustanovami miruje, je prisoten le en operater. V prvem nadstropju so ženske in družine, v ostalih prostorih pa moški. To pa zato, ker je bilo moških vedno več. Ženske so namreč bolj prilagodljive in tudi lažje dobijo začasno ali stalno delo. Ko sem začela delati, so bile težave z družinami res redke; navadno cela družina ni ostala na cesti. Od leta 2013 pa je vedno več družin v taki stiski, da nimajo niti strehe nad glavo. Takrat smo se takoj prilagodili in uredili tudi prostore za družine. To je bilo zelo pomembno, saj v takem delu je bistveno prilagajanje času, potrebam družbe in ne nazadnje spremeniti določene prakse, čeprav zgodovinsko ukoreninjene. Od 1. julija imamo pogodbo z Občino Trst in vsa mesta v centru Teresiano so na razpolago za socialne primere tržaške občine. Trajanje njihove namestitve je individualno, kar pomeni, da je odvisno od primera. Ko

sem začela, so bili kriteriji namestitve strožji. Pri nas so ljudje lahko ostajali od 6 do 12 mesecev in nismo sprejemali oseb, starejših od 65 let. To ne velja več in tudi čas namestitve je povsem odvisen od posameznega primera, lahko traja nekaj mesecev, lahko pa tudi nekaj let. V vseh strukturah delamo po istih socialnih načelih, v sodelovanju z območjem oz. lokalnimi ustanovami in s socialnimi delavci, ki imajo v oskrbi posamezne primere. Koliko časa ostane posameznik v strukturi, postane tako skupna odločitev. Imamo posamezne pogovore in sestanke, skupaj dobro preučimo posamezne primere in pridemo do skupne odločitve in po možnosti tudi do srečne rešitve. Nočemo le dajati hrane in prenočišča, naše delo se ne ustavi pri tem. Socialni operaterji s socialnimi psihoterapevti in drugimi izvedenci skušamo razumeti, kje so težave, in pomagati z vsemi močmi, s katerimi razpolagamo, da posameznika ali družino vpeljemo spet v družbo in svet dela.

Delovanje tržaške škofijske Karitas se je v letih kar razvijalo ...

Ja, delovanje je postalo res bolj intenzivno in pestro. Tudi struktur, hiš in centrov je vedno več. Tako delujejo poleg sprejemnih tudi posvetovalni centri, solidarni emporij, sprejemni centri za prosilce za azil. Vse to je v tesnem sodelovanju

in koordiniranju z občino, prefekturo in raznimi lokalnimi organizacijami oz. ustanovami. Glede migrantske problematike smo letos aprila odprli tudi poseben oddelek oz. sprejemni center za samoizolacijo, kajti prosilci za azil morajo ob vstopu v Italijo opraviti bris in ostati 14 dni v izolaciji.

S čim se zdaj najbolj ukvarjate?

Zdaj imamo pomembne projekte z Občino Trst, in sicer v treh strukturah, v centru Teresiano, kot sem že omenila, v hiši Maranatha (v ulici Vasari), ki je prav tako odprta 24 ur na dan in kjer dobijo prenočišče osebe, ki so na socialnem robu. To so tisti, ki imajo dovoljenje za bivanje v Italiji, a nimajo bivališča, zato potrebujejo prenočišče. Tudi tu je veliko

individualnega dela in posvetovanja med vsemi akterji. Skušamo razumeti, kje so težave in kako pomagati osebi, da se reši iz stiske. Tretja struktura je hiša Betania v ulici Chiadino, lepa vila iz začetka prejšnjega stoletja, v kateri izvajamo projekt "cohousing" za družine v stiski. Ta izraz se uporablja za skupno hišo, v kateri prebiva več družin, ki si delijo nekatere skupne prostore. Gre za neke vrste polovično avtonomijo.

Zanimivo ...

Ja, Američani so glede tega zelo iznajdljivi in zelo napredni. Vsaka družina

namreč dobi več sob na razpolago, glede na število družinskih članov. Posamezna družina ima na razpolago spalne sobe in svojo kopalnico, skupni prostori pa so vrt, kuhinja, dnevna soba in velika veranda. V tej vili so izrecno družine z ekonomskimi težavami, ker so starši izgubili delo in ostali brez prihodka. Ni struktura za vsestransko problematične družine. V njej so vsekakor prisotni socialni operaterji

8 ur na dan. Ti v glavnem pomagajo pri birokratskih zadevah, pri iskanju službe, novega začasnega ali stalnega bivališča, kontrolirajo, da otroci obiskujejo šolo, ipd. V bistvu struktura pomaga, da družine živijo v družinskem ozračju in da življenje začne potekati spet v določeni normalnosti. To je bistvenega pomena za vse člane družine. Čeprav družina dobro ve, da je v trenutni stiski, ostane v nekem vsakdanjem družinskem življenju, kjer veljajo jasne družinske vloge, lahko kuhajo, pospravljajo, imajo družinska pravila, na ta način ne izgubijo dimenzije običajnega življenja. Podoben projekt je tudi "housing first" (najprej bivališče), tudi ta je v sodelovanju z občino, ki je dala na razpolago razna stanovanja v Trstu. Smisel je dodeliti stanovanje brezdomcu, ki si bo na ta način poskusil ustvariti življenje, družbeno in delovno. Tako se bodo lahko lotili težavne poti z občutkom, da imajo zavetje, dom, kamor se lahko vrnejo med dnevom, in tudi določeno samozavest in optimizem, da se lahko ponovno vpeljejo v družbo.

Kako je vplival koronavirus na delovanje?

Kar se tiče centra "Teresiano", ni vidnega porasta prošenj za namestitve. Osebe, ki prihajajo sem, so "multiproblematične", to se pravi, da so osebe, ki so imele velike težave že pred

koronsko krizo. Res je, da je izredno stanje dodatno prizadelo tiste, ki so imeli kakšna manjša občasna dela, saj v tem trenutku ni povpraševanja niti za ta. Tudi gospodarstvo je v veliki krizi, veliko dejavnosti je zamrznjenih, zato se posamezniki težje zaposlijo in posledično tudi več časa zadržijo v naših strukturah. Res je več povpraševanja za nekatera dela, ki so vezana prav na problematiko koronavirusa, kot npr. asistenca, osebje odgovorno za covid, čiščenje in razkuževanje prostorov, toda vsak ne sprejme rad takih kočljivih nalog, saj so nekoliko rizične, ker lahko prideš v stik z okuženimi, zato se nekateri upravičeno bojijo, da jih ne doleti še ta nezgoda. V sprejemnih centrih zato ni velikih razlik, je pa gotovo več ljudi in povpraševanja pri drugih servisih, kot so npr. posvetovalni centri in solidarnostni emporij. Izredno stanje je tudi upočasnilo vse procese našega delovanja. Imamo kar velik razmik pri sprejemanju gostov. Birokratske zadeve so se zelo upočasnile. Zdaj je potreben tudi obvezen in negativen bris ter posledično sodelovanje z lokalnim zdravstvenim podjetjem. Tudi mesečni sestanki s posameznimi operaterji potekajo drugače, in sicer preko spleta, zato smo se v teh časih tudi tehnološko bolj opremili in prilagodili razmeram.

44. spletni občni zbor Slovenskega deželnega gospodarskega združenja

Koronavirus pospešuje prehod v inovacijsko družbo

Pojav koronske krize je izpostavil, v kolikšni meri so v gospodarstvu pomembne inovacije, ta čas in bližnjo prihodnost pa označuje pospešen prehod v inovacijsko družbo, na katero se je treba pripraviti. Tako so med drugim poudarili na 44. občnem zboru Slovenskega deželnega gospodarskega združenja (SDGZ), ki je v ponedeljek, 9. novembra, potekal preko spleta. Na srečanju je vodstvo stanovske organizacije opravilo obračun lani izvedenega dela in obenem razmišljalo o možnostih razvoja gospodarskih dejavnosti po epidemiji v severnojadranskem prostoru. V svojem poročilu je predsednik SDGZ Robert Frandolič poudaril, da so se včlanjena podjetja spomladi ustrezno odzvala na zdravstveno-gospodarsko krizo. Uspešno so se spopadla z novonastalimi izzivi. Kar nekaj članov se je odločilo za uporabo novega portala

za spletno prodajo (www.oddoma.it), vendar za to je vodstvo resnici na ljubo pričakovalo večje zanimanje. Da predstavlja splet v naših krajih še vedno prej oviro kot priložnost, potrjuje med drugim podatek, da je občnemu zboru po spletu sledilo malo včlanjenih podjetij. SDGZ kapilarno zagotavlja članstvu razvejen sistem storitev, ki niso vedno deležne zadovoljive pozornosti. Združenje je tudi sklenilo dogovor s kliniko Salus in zavarovalnico Unipol, ki članom omogočata ugodne storitve. Frandolič se je zaustavil tudi pri težavah članstva (predvsem na Goriškem) in pomenu kadrovanja mladih. Z obvladovanjem dveh jezikov, dveh zakonskih sistemov in družbenih stvarnosti opravlja SDGZ s svojim delom nezamenljivo posredniško in povezovalno vlogo med Slovenijo in Deželo FJK. Na srečanju je obračun

delovanja posameznih sekcij podal Borut Sardoč. V prisilnem sobivanju s covidom-19 sta se precej hitro in primerno "znašli" sekcija gostinstva in trgovine na drobno, ki sta na krizo odreagirali, a tudi druge. Poročilo nadzornega odbora je podal Aleksander Rustja, direktor SDGZ Andrej Šik pa se je zaustavil pri "številkah": poslovni dobiček združenja je lani znašal nekaj več kot 40 tisoč evrov. Združenje je tudi nosilni partner raznih evropskih projektov (turizem, promocija ozemlja, inovativnost, storitve čezmejnega dela), v katere sta vpeti krovni organizaciji naše manjšine. Z vidika prikaza razvojnih perspektiv širšega severnojadranskega prostora sta srečanje obogatila Boris Antolič (Gospodarski urad v Milanu Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu) in Jurij Giacomelli (Italijansko slovenski forum). Tri četrtine slovenskega

izvoza, ki je namenjen v Italijo, prihaja v Lombardijo, Veneto, Emilio-Romagno in FJK; iz teh gre tudi glavina italijanskega izvoza v Slovenijo. Ljubljana bi rada pritegnila več tujih vlagateljev, v prvi vrsti visoko tehnoloških podjetij in obratov, ki proizvajajo izdelke

Predsednik SDGZ Robert Frandolič

z veliko dodano vrednostjo. Med tujimi investitorji zaseda Italija v Sloveniji peto mesto. Giacomelli se je spraševal, zakaj slovensko tržišče ni za italijanska podjetja dovolj zanimivo. Tudi zelo malo članov SDGZ je dejavnih v

prioritete družb in makroekonomska izhodišča držav. Sledila bo nova ureditev sveta, ki bo temeljila na novih globalnih in lokalnih priložnostih. Večji poudarek bomo verjetno po novem dali samooskrbi, trajnostnemu

razvoju in spoštovanju okolja. Iz tolikšne dinamike izhajajo priložnosti". Slovenija, je dodal Giacomelli, ima pred sabo dva izziva, s katerima se mora soočiti: povečati delovno storilnost (avstrijska je v povprečju 43 % večja od slovenske) in izvesti prehod v inovacijsko družbo. Iz zaposlitvenih in strateških razlogov (dostop do drugih večjih trgov) se po njegovem spleta izvajati naložbe v Slovenijo, kjer manjkajo zasebni investitorji. Zamejski podjetniki so predavatelja opozorili, da je strošek za delo v matici vse bližji italijanskemu, kar vodi k temu, da se podjetja ne odločajo več za selitev dejavnosti čez mejo. Med problemi, ki ovirajo slovensko gospodarstvo, je predavatelj omenil krajevno gospodarstvo "pod izrazitim pritiskom" in nezadostno učinkovit ter slabo organiziran javni sektor, ki zavira konkurenčnost raznih dejavnosti.

Mch

POGOVOR Daša Grgič, plesalka, koreografinja, učiteljica sodobnega plesa

“Sodobni ples je odsev družbenega dogajanja”

Daša Grgič je plesalka, koreografinja in učiteljica sodobnega plesa. Z njo smo se pogovarjali o njeni karieri v sodobnem plesu, plesnem videu in njenem ustvarjanju. Pogovor nas je popeljal do Pariza, od koder ima naša sogovornica zelo lepe spomine na tamkajšnji festival pred nekaj leti. V današnjih časih pa nismo mogli mimo statusa kulture v času pandemije.

Od kod izvira vaša ljubezen do plesa?

Že od malega sem se rada gibala. Ljubezen do gibanja se je potem spremenila v potrebo po izražanju skozi univerzalni jezik plesa.

Kdaj ste začutili, da lahko to ljubezen spremenite v poklicno pot?

Ko sem imela priložnost sodelovati v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu v predstavi Krvava svatba. Takrat sem se tudi odločila za sodobni ples. Predstava je imela za takratne čase svojevrstno poetiko. Režiral jo je Damir Zlatar Frey, ki slovi po veliki ekspresivnosti telesne govorice. Ni bilo naključje, da sem se odločila za sodobni ples, ki se razlikuje od ostalih zvrsti po tem, da zahteva neko lastno vizijo o tem, kar nas obdaja, zahteva neko kritično razmišljanje. Večkrat pravim, da mi ples daje svobodo razmišljanja.

Diplomirali ste v Firencah iz tehnike Nikolais–Louis. Če sem pravilno razumela, ta tehnika sloni na improvizaciji.

Improvizacija je v bistvu orodje, ki je vključeno v vsak ples. Ta tehnika pa sloni predvsem na ustvarjalnem procesu. Tudi tu je osnova seveda plesna tehnika; moramo se ukvarjati s telesom, bolj je gibljivo, tem lažje se izražamo. Tehnika Nikolais–Louis vključuje ustvarjalni proces in orodja, kot sta improvizacija in kompozicija, tako da plesalec postane tudi ustvarjalec. S pomočjo tehnike, kompozicije in improvizacije lahko plesalec dobi svoje plesno besedišče in gradi na vsem ostalem: na kolektivu, samozavesti in samouresničevanju. Sodobni ples te uči tudi kritično razmišljati. To je pomembno na primer za mlade.

Se s svojimi učenci pogovarjate o tem, kaj želijo oni predstaviti, kaj jih v družbi moti?

Seveda. Sodobni ples je odsev družbenega dogajanja, zato je zelo pomembno, da tudi oni predlagajo, kaj lahko razvijemo skozi ples. Tudi sama se z njimi stalno učim.

Kaj svetujete mladim, ki bi želeli stopati po vaši poti?

Ples je univerzalen jezik. Ni nič manj pomemben kot beseda. Mladim nudi veliko zadovoljstvo, ko se zavejo, da lahko izražajo lastna čustva, ki jih z besedo včasih težje spravijo na površje. Ko mladi spoznajo vse to, postanejo zelo intuitivni in odprti. Mislim, da jim ples

proces, tehnike in stile. Ker je sodobni ples tudi odsev družbenega dogajanja, se lotevamo tudi najrazličnejših aktualnih vprašanj. V svojih delih sem se dotikala različnih vrednot, kot sta identiteta in življenjski dih, zadnje čase pa veliko razmišljam o empatiji. Bom razložila na konkretnem primeru. Zadnja koreografija, ki sem jo ustvarila za

predvsem pa kakovost giba. Ko se potem znotraj tega plesnega materiala odločim, kaj deluje in kaj ne, se šele začne kompozicija, kjer se moram seveda odločiti, katera plesna faza bo najboljše osvetlila, kar si želim izpostaviti in bo spominjalo na to, kakšno je bilo vzdušje žensk, ki so hodile prodajat te kmečke pridelke.

Dejali ste, da se v času epidemije ukvarjate tudi z empatijo. Vam ta daje navdih za nove koreografije?

To je ena izmed tem, ki mi je trenutno blizu, saj se mi zdi, da je vse skupaj nekam zašlo. V teh težkih razmerah doživljam stisko med ljudmi. Zdi pa se mi, da vsi nekaj zahtevamo, se pritožujemo in pozabljamo na solidarnost. Ker živimo v zelo individualističnem sistemu in dajemo veliko na razum, pozabljamo na občutke in čustva, kako se soočiti s svojim bližnjim.

Pred nekaj dnevi ste objavili nov plesni video o jeseni. Tam pa predstavljate svobodo?

Res je. S plesnim videom se ukvarjam že nekaj let. V prvi fazi, od marca do maja, ko smo bili zaprti doma, sem se bolj poglobila v zvrst plesnega videa in tako sta nastala dva posnetka, ki sta bila tudi izbrana na različnih festivalih. Sem zelo zadovoljna, ker

nove pristope. Zdaj sem naredila kar nekaj plesnih videov, zadnji je jesen, ki prikazuje svobodo. Zelo sem zadovoljna, da mi je glasbenica Paola Erdas dala privoljenje za glasbo.

Video ste ustvarili tudi za predstave, ki ste jih plesali v živo. So to nekakšni trailerji?

Ne, niso. Plesni video je umetniška zvrst zase. Ples in video se srečata prav z namenom, da ustvarita nov umetniški produkt. Plesni material sem uporabila bodisi v plesnem videu kot v predstavi, a seveda se pri obeh zvrsteh popolnoma spremeni vzdušje, lahko tudi tematika. Jaz sem tematiko obdržala enako, vendar je koreografski proces čisto drugačen.

Ker sva že omenili mednarodne festivale: katerega imate v najlepšem spominu?

Najlepša izkušnja je vezana na Pariz, kjer sem predstavila svoje koreografsko delo BodyunTitled, v enkratnem pariškem vzdušju avantgardnega gledališča La Cartoucherie, kjer sem se naužila prave umetniške atmosfere. Najlepši občutek je vezan na srečanje s Carolyn Carlson takoj po predstavi in to, da sem lahko delila svoje delo s pariško publiko, predvsem mladih. Začutila sem enkratno energijo. Sprejem in organizacija festivala sta bila res na višku.

prestižnih festivalih doma in v tujini predstavljajo zame nedvomno pomemben dogodek in dosežek znotraj moje plesne dejavnosti in ne nazadnje znotraj slovenske skupnosti v zamejstvu.

Ste tudi učiteljica plesa. Kako poteka učenje zdaj? Po spletu?

Zdaj se je dejavnost preselila na odprto oziroma na splet. Ko je vreme naklonjeno, raje vadimo in ustvarjamo zunaj. To zame ni novost, saj moje učne ure že vrsto let potekajo na prostem. Ko se improvizacija in interakcija odvijata v različnem prostoru, postane zanimivo. Prostor in narava lahko postaneta navdih. V prvi fazi, med marcem in majem, ko smo bili zaprti, sem si zamislila projekt preko spleta. Učencem sem na dom pošiljala navodila za ustvarjanje krajših plesnih sekvenc na različne tematike. Bilo je zanimivo, ker sem se zavedala, kako v resnici dvakrat tedenska vadba v živo ni dovolj, večkrat primanjkuje časa za analizo gibanja. Dala sem jim napotke, kako naj se snemajo, jaz pa sem poskrbel za montažo. Na koncu projekta smo videli končni produkt, oni so opazovali tudi soplesalce in tako smo lahko o tem debatirali. Za zdaj nadaljujemo na teh platformah. Kar pa se tiče mojega ustvarjanja kot plesalka, so razni termini, ki sem jih imela, vsi zamrznjeni, prestavljeni ali odpovedani. Upam pa, da bomo čim prej spet zaživeli na odru.

Kultura je tisto področje, ki zdaj najbolj trpi.

Ja, absolutno. To je velika škoda, ker bi morala biti na prvem mestu, žal pa je večkrat na zadnjem. Ko odvzamemo kulturo, ostanemo zares prazni. Mislim, da bi morali kulturi namenjati več pozornosti. Če se osredotočim na ples, je situacija še bolj kritična. Plesalci nimamo nič urejenega niti z davčnega in zakonodajnega vidika. Že vrsto let se poudarja, da bi bilo treba urediti status sodobnega plesalca. Baletni plesalci imajo zaposlitev v operah ali baletnih gledališčih, sodobni plesalci pa tega nimajo, razen če bi si sami plačevali pokojnino, kar je glede na našo dohodnino skoraj nemogoče. Plesalci in koreografi iz Furlanije Julijske krajine so mi sicer povedali, da se končno ustanavlja organizem na državni ravni, kjer naj bi imeli tudi mi predstavnika, ki naj bi imel neposredne stike z ministrstvom za kulturo.

Urška Petaros

lahko prinese nov pogled na vse, kar nas obdaja, da lahko postanejo dosti bolj odgovorni in pozorni do kulture. Pomaga pri gradnji neke lastne identitete, da imajo neki kritičen pogled. Hkrati pa jih seveda zadovoljuje.

Vas je najbolj izoblikovala plesalka Carolyn Carlson. Kaj vas je najbolj nagovarjalo pri njej?

Ona je pravzaprav navdihnila mnogo generacij novih plesalcev, predvsem v Franciji in Italiji. Pri študiju z njo sem gotovo pridobila osebno pot v plesu. Dala mi je pravo motivacijo, kar je tudi vplivalo na moj plesni razvoj. Tudi ona izhaja iz tehnike Nikolais, saj je bila solistka v Nikolais Dance Company, ki dopušča svobodo pri iskanju lastnega plesnega gibanja, zato je njen pristop pri učenju svojevrsten. Je izredna opazovalka, vizualna umetnica, pesnica, ima enkratno značaj in pristop do učenja in dela, zato sem se pri njej veliko naučila tudi o poučevanju in ustvarjanju. Zame je bila to zelo pomembna plesna izkušnja, ki je postala tudi življenjska. Imela sem srečo, da sem jo spoznala, ker je prava ikona v sodobnem plesu.

Kako poteka vaš umetniški proces, ko sestavljate koreografijo?

Ko začutim potrebo, da izrazim neko idejo skozi ples, se začne ustvarjalni proces. Vedno poteka s pomočjo improvizacije v prostoru in času. Proces se v bistvu vsakič nekoliko spremeni, odvisno od tematike, ki jo obravnavam. Vedno znova iščemo nove koreografske

slovensko plesalko Mojco Majcen oz. za plesni ansambel Balkan dance company, se veže na tradicionalno tematiko. Naslov koreografije je Plenir. To je košara, s katero so naše primorske žene hodile v Trst prodajat kmečke pridelke. Njihove zgodbe in spomini so bili navdih za to koreografijo, ki prepleta gibe in pričevanje kruharice. V koreografiji je v ospredju podoba

pogumne ženske. Nastala je na podlagi raziskovanja gest in notranjih občutkov žensk, ki so s to dejavnostjo nedvomno pripomogle k preživetju v tistih težkih časih; to so bile mlekarice, kruharice, šavrinke ... Koreografija je tudi poklon našim nonam. Ustvarila sem jo prav s pomočjo gest, ki so bile tipične za te žene. V improvizaciji iščem plesni material, določeno vzdušje,

sem se poglobila v tehniko montaže, ki je prej nisem obvladala. Ta je zelo slična fazi kompozicije v plesu. Video ima seveda neskončne zmogljivosti, vendar vseeno nima telesnosti v živo. Je gotovo zelo učinkovit medij v manipuliranju slik, prostora in časa, po drugi strani pa izgubimo dejansko fizično prisotnost. Srečanje s kamero ponuja nove ustvarjalne pogoje za koreografa in

Enkratno doživetje je bil tudi nastop lani v tem času v New Yorku, kjer je publika zelo dobro sprejela moj solo BodyunTitled v Center for Performance Research. Center je namenjen umetnikom, ki raziskujejo razvoj novih koreografskih del v sodobnem plesu in performansu. Izredna priložnost za predstavitev umetniškega dela in spodbuda za nadaljnje ustvarjanje. Nastopi na

POGOVOR Katja Fabrizi iz gostilne –picerije Veto na Opčinah

“Ljudje sprašujejo po jedeh, ki si jih ponavadi ne skuhajo doma”

Koronavirusni semafor, ki nekaj tednov deli Italijo med bolj in manj uspešne dežele s spopadanjem z epidemijo covid-19, je prejšnji teden Furlaniji Julijski krajini namenil oranžno barvo. V oranžnih deležah morajo lokali zapreti svoja vrata, na voljo jim je samo dostava na dom ali posamični prevzem hrane. Kako so se znašli v novi situaciji (ki je sicer primerljiva s spomadansko), smo se pogovorili s Katjo Fabrizi iz gostilne in picerije Veto, hčerko Nade Debenjak, ki je z možem odprla gostilno na Opčinah že leta 1979.

Kako ste organizirali delo po najnovejši vladni uredbi?

Imamo dovoljenje samo za osebni prevzem hrane in za dostavo na dom. Organizirali smo se kot v prvi fazi med marcem in majem; stranke obveščamo tako, da na Facebooku predstavimo svojo ponudbo. Imamo tudi nekaj telefonskih števil, preko katerih svoje stranke kontaktiramo po Whatsappu. Tisti pa, ki teh kanalov komuniciranja ne uporabljajo, nas pokličejo in jim razložimo, kaj imamo na razpolago, kateri so naši urniki, kaj lahko naredijo: da pridejo sami prevzeti hrano ali jim jo mi prinesemo na dom. Ponujamo pa tako pice kot druge jedi iz kuhinje.

Ali je zdaj, ko imate zaprto, težje organizirati delo? Prej ste verjetno točneje vedeli, koliko strank boste imeli vsak dan.

Zdaj je to neznanka. Ko si odprt in lahko gost pride k tebi, veš, koliko prostorov imaš na razpolago, 10 odstotkov ljudi pa mogoče

sprejemajo pozno, o njih niste obveščeni pravočasno in da je težko delati na tak način. Se strinjate s temi kritikami?

Se strinjamo. Vendar kot je težko za nas, je težko tudi za tiste, ki morajo sprejemati odločitve. Tudi zanje je to novost. Nikogar ni, ki bi že kdaj poskusil kaj podobnega,

Nada Debenjak in Katja Fabrizi tudi v tem času skrbita za stalne in nove goste

pride prevzet hrano za domov. Medtem ko je treba zdaj biti pripravljeni, pričakovati nekaj več ljudi, moraš dobiti neko ravnovesje. Zahtevno je zaradi časovnih razlik pri pripravi različnih jedi. Pripravljen si, vendar moraš nekatere jedi pripraviti zadnji trenutek. Tudi dostava na dom vzame nekaj časa. Dokler dostavljamo po Opčinah, je to hitro, ko pa tudi v okoliške vasi, potrebujemo več časa.

V medijih se je veliko pisalo o tem, da se uredbe vedno

zato se sproti prilagajamo. V zadnji uredbi so nam sicer dali nekaj dni, da se lahko prilagodimo.

Ste zadovoljni z odzivom strank na vašo ponudbo?

Mi smo v gostinstvu že od leta 1979. V vseh teh letih smo naredili zelo dober vtis in smo poznani na območju. To, da nas stranke že poznajo, pomeni dosti v teh časih, ker vejo, kaj veljamo.

Imate torej zveste stranke, ali se vam je v tem času tudi spremenila klientela?

Večina Tržačanov, ki so hodili v Slovenijo, Hrvaško ali Furlanijo, ni prihajala obedovat k nam. Vedeli so, da obstajamo, vendar če so se odpravili na izlet, niso prišli k nam. V raznih fazah ukrepov za preprečevanje koronavirusa ni bilo mogoče iti daleč, zato so ostajali v domačem okolju. Tudi nekateri naši stari gostje so se ponovno vrnili. V prvi fazi smo nekoliko spremenili ponudbo, smo tudi prepletkali lokal in mu dali bolj sodoben videz, kar so stranke dobro sprejele. To se je poznalo že v prvem tednu, ko smo obratovali (vrata lokala smo odprli 5. junija), stranke so se vračale in so pripeljale s sabo tudi nove goste. Po Facebooku lahko povabimo tudi mlajše generacije. Treba pa si je prizadevati za kakovost.

Ste kaj spreminjali jedilnike?

Določene stvari so se spremenile, ker so jedi različne, če jih predstaviš na krožniku ali če jih daš za dostavo na dom. Prevoz namreč vpliva na predstavitev jedi. Pri pici skušamo, da pride čim prej na dom, da je še vedno čim bolj hrustljava.

Ali ljudje sprašujejo bolj po picah ali po kuhinji?

Ljudje nas bolj poznajo kot picerijo, čeprav imamo tudi gostilno. Po čem bolj sprašujejo, pa je zelo odvisno od dneva, včasih bolj pica,

Obvestila

V soboto, 28. novembra 2020, bo v zgornji cerkvi sv. Mihaela nadangela nedeljska maša ob 19. uri, po maši bo blagoslov adventnih vencev, nato bo Goriška Mohorjeva družba predstavila zbornik Kraški dedič Slomškovega duha, ki ga je izdala v poklon duhovniku Jožku Markuži ob prvi obletnici njegove smrti. V publikaciji so objavljene tudi njegove pesmi.

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in Svet slovenskih organizacij, ki je letos zadolžen za sprejem vlog na **Javni razpis za Slovence v zamejstvu 2021** na svojem sedežu v Trstu, sporočata, da se bodo vloge na javni razpis zaradi ukrepov za zaježitev in obvladovanje epidemije covid-19 oddajale izključno po pošti. Prošnjo je treba nasloviti na: Svet slovenskih organizacij

včasih kuhinja, včasih je enakovredno. Pica je zelo preprosta jed. Mi nismo nikoli dostavljali na dom, ker imamo velik lokal in smo se raje osredotočili na lokal ali na prevzem. V trenutku pa, ko nismo mogli poslovati drugače, smo se takoj prilagodili in začeli dostavljati tudi na dom. Med tednom, ko so ljudje doma, si večkrat kuhajo sami, med vikendom pa si tudi privoščijo in naročijo kaj iz gostilne. Zanimivo se nam zdi, da sprašujejo tudi za “minestro” na dostavo. Sprašujejo pa tudi po kalamarih in takih jedeh, ki si jih ponavadi ne skuhajo doma. Pa tudi po naših tipičnih jedeh, na primer joti.

Ul./ Via del Coroneo, 19
34133 Trst – Trieste Italija-Italia. Rok zapadlosti oddaje na pošti ostaja ponedeljek, 30. novembra 2020.

Slovensko dobrodelno društvo je na svoji spletni strani (www.dobrodelno.it) objavilo 34. razpis za študijske nagrade, ki so namenjene univerzitetnim študentkam in študentom slovenske narodnosti iz FJK in so poimenovane po Mihaelu Flajbanu in Ireni Srebotnjak. Prosilci morajo do 31. decembra 2020 poslati po elektronski pošti (urad@dobrodelno.it) ali izročiti na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva prošnjo in dokumente, ki so navedeni v razpisu.

Darovi

Za Vincencijevo konferenco pri Sv. Ivanu: N.N. 20 evrov; v spomin na pokojnega prof. Draga Bajca, daruje druž. Merku 30,00 evrov.

Kot vedno je vaša gostilna tudi letos sodelovala pri projektu Okusi Krasa. Kako so potekali letos?

Res je, sodelujemo že 18 let, od samega začetka akcije. Za nas je to vedno izziv. Vidimo, da tudi gostje, ko se približuje termin teh dni, ponavadi poteka med oktobrom in novembrom, pričakujejo to pobudo. Letošnja izvedba se je končala 1. novembra. Letos je sicer potekala v nekoliko okrnjeni obliki, čeprav smo bili odprti in so gostje lahko prišli v gostilno pokusiti naš meni. Gostje so se pozitivno odzivali nanj. Še cel november pa smo tudi ponujali ta meni. Okusi Krasa so vsako leto lepa izkušnja.

Urška Petaros

Do konca leta v tržaški kavarni S. Marco

Pester spored festivala kmetijstva in kulture od Krasa do Istre

Kako že? Če ne more Mohamed h gori, gre pa tako lahko rečemo o drugi izvedbi festivala **Farmer and artist**, v sklopu katerega bodo kmetovalci Krasa, Brega in Milj vse do konca leta v tržaški kavarni S. Marco ponujali svoje pridelke. Mestno prebivalstvo, ki se v času koronske krize ne sme prosto gibati in obiskovati kmetij izven občine, bo lahko krajevne pridelke nabavljalo v središču Trsta. Inicijativo, ki jo prireja agencija za razvoj podeželja LAS Kras v sodelovanju z drugimi partnerji, med katerimi sta ZKB in Društvo vinogradnikov s Krasa, so predstavili v petek, 20. novembra, na spletni novinarski konferenci. Po lanskoletni krstni izvedbi festivala, ki je potekal v Miramaru, so organizatorji nameravali letošnjo sprva izvesti v razpršeni obliki v tržaških kavarnah. Z nastopom drugega vala koronske krize so bili primorani spored spremeniti in se namesto zelo priljubljenih senzoričnih

okušanj jedi in vin odločili za pogovorna srečanja preko spleta (Trieste.green). Ta so se začela 23. novembra in bodo dvakrat tedensko, ob ponedeljkih in četrtek ob 18. uri, vse do 17. decembra potekala v tržaškem San Marcu. Protagonisti le-teh bodo kmetovalci in avtorji, ki “svobodno, ustvarjalno in vztrajno skrbijo za razvoj našega podeželja”. Kot so obrazložili na predstavitvi festivala, so na prvem večeru predstavili knjigo Andree Pincina, ki obravnava sodobno težnjo opuščanja obdelovalnih površin, kateremu smo – z vsemi negativnimi posledicami vred – priča od povojnega časa dalje. V četrtek, 26. novembra, se bo furlanski pisatelj Matteo Bellotto, ki bo vodil večino večerov, pogovarjal s kraškimi vinarji (Damijanom Miličem, Andrejem Skerljem in Benjaminom Zidarichem) o njihovem delu na “neukrotljivi kraški planoti”. Za srečanje, ki bo na vrsti 30. novembra, so organizatorji poiskali navdih pri Srečku

Kosovelu; na njem bodo o svojih delovnih izkušnjah pripovedovali vinarji Sandi Škerk, Matej Skerlj in

vino e di Friuli Venezia Giulia, ki jo je napisal Bellotto, ki bo 7. decembra tudi vodil srečanje z vinarji Gregorjem

Stanko Milič, čebelar Silvan Ferfolja in sirarka Erika Šuc. Sledila bo 3. decembra predstavitev knjige *Storie di*

Budinom, Igorjem Grgičem in Martinom Merlakom ter z Ludvikom Zobcem iz znane boljsunske ribogojnice.

Kmetijske podjetnice se bodo na festivalu predstavile 10. decembra, ko bodo poslušalci prek spleta lahko prisluhnili vinogradnicama Katrin Štoka in Noris Vesnaver ter živinorejki–sadjarki Sari Devetak; dogodek v organizaciji revije IES bo posvečen “kraškim ženam, ki so že od nekdaj imele glavno vlogo v družini” in se v čedalje večji meri uveljavljajo v poklicih. Sklepni srečanja bosta na festivalu prišli na vrsto 14. in 17. decembra: na prvem (*Stičišče srečanj*) bodo o svojem ustvarjanju in delu spregovorili vinogradnici Sharon Ostrouska in Cristina Urizio, sirar Andrej Štoka (Antonič) in vinar Bruno Lenardon, na drugem (*Zemlja in svoboda*) pa vinarji Dimitri Cacovich, Rado Kocjančič in Tanja Stefani (Zahar) ter sirar Dario Zidarič. Ob pokuševalcu vin in organizatorju Robiju Jakominu, predsedniku LAS Kras Davidu Pizzigi in antropologu Enricu Marii Milicu, ki so spored festivala izčrpno obrazložili, bodo pogovorna srečanja

sooblikovali še someljeja Silvia Piuca, agronom Aleš Pernarčič, upraviteljica kavarne San Marco Eugenia Fenzi, založnik in odgovorni urednik revije IES Federico Prandi in Giovanni Marzini ter drugi. Na srečanju je predsednik ZKB Adriano Kovačič izpostavil pomen sodelovanja pri promociji območja in izvrstnih pridelkov, ki se na njem proizvajajo, ter se zavzel za podporo krajevnim kmetom, podjetnikom, trgovcem in obrtnikom “v času, ki je izrazito naklonjen spletnim nakupom”. Bellotto je poudaril, da si Kras zaradi svojih identitetnih značilnosti “in ne zaradi zasledovanja modnih muh” zasluži večjo pozornost s strani širše javnosti. Na pogovornih srečanjih, je dejal, bo tekla beseda o kraških vinih, “ki nam sama govorijo o zemlji in ozemlju”. Buteljke, olja, med, sire in druge krajevne pridelke bo mogoče v kavarni S. Marco kupiti vsak dan (razen ob nedeljah) med 10. in 20. uro.

Mch

Katera je prava usmeritev?

Ali lahko namesto gospodarstev, ki rastejo, zgradimo sistem gospodarstev, ki uspevajo?

V vseh razvitih državah sta čedalje bolj v ospredju prekomerno izrabljanje naravnih virov in onesnaževanje ter z njim povezane okoljske spremembe kot največja izziva, s katerima se sooča današnje gospodarstvo. O tem je veliko govora že vrsto let; Evropska unija s trajnostno strategijo Agenda 2030 in štešnimi drugimi projekti, kot npr. Circular Economy Action Plan, podpira vse države članice pri gospodarjenju z viri in razvoju v "pravo" smer. Države članice močno podpirajo določila EU na tem področju in številna podjetja delujejo v skladu s trajnostnimi cilji ter zasledujejo načelo odpravljanja oz. ponovne uporabe odpadkov in izpustov.

Narava je res močno ogrožena in na tem področju so spremembe nujno potrebne, a te niso dovoljšna aktivnost v smeri radikalnega preobrata od rastočih gospodarstev k tistim, ki uspevajo. Da to dosežemo, potrebujemo korenito preoblikovanje človeške filozofije. Na TED predavanju iz leta 2018 je ekonomistka iz Oxforda Kate Raworth opozorila, da se že kot zelo majhni otroci naučimo,

da je rast edino dobro. Povedala je, da ko se otrok prvič dvigne in se postavi na noge, mu vsi ploskamo, ter dodala, da je sprememba v smeri naprej in višje za ljudi najbolj razumljiv in uporabljen prikaz napredka. Takega prikazovanja so

to teorijo lahko še nekaj let poslušajo države v razvoju, a največjim svetovnim velesilam ta sistem ne ustreza več. Veliko bolje bi bilo, če bi se te osredinile na ohranjanje razvitosti, podpiranje inovativnosti in zmanjševanje presežkov, ki

je sprememba odnosa do denarja in dela. Denarja je preveč na nepravilnih mestih, primanjkuje pa ga tam, kjer bi služil za skupno dobro vseh ljudi. Potrebne so torej radikalne spremembe davčnega sistema, vezanega na premoženje in ne na delo. To pa ne sme biti le aktivnost, s katerim služimo denar, pač pa inštrument, ki človeku omogoči izražanje in doseganje posameznikovega največjega potenciala. Poleg tega naj bi se spremembe zgodile tudi na področju tehnologije, ki zdaj močno lajša delo bogatejših, zaradi visokih cen naprav pa ni dostopna nižjim slojem in sploh ne tistim, ki so najbolj potrebni pomoči. Glede merjenja blagostanja posameznih držav pa smo že na dobri poti do sprejetja, da BDP ni pravi inštrument; vedno bolj v rabi so drugi kazalniki zadovoljstva oz. sreče državljanov ter trajnostnega razvoja podjetij oz. celotne države, kljub temu pa teh niso še sprejeli kot uradno uporabljenih kazalnikov bogastva. Odgovor na postavljeno vprašanje je torej: "da, lahko zgradimo sistem gospodarstev, ki uspevajo," a postopek je še dolg in dela je še veliko.

Giulia Černic

Ob 39-letnici Kulturnega doma
**Spletno odprtje razstave
del Klavdija Palčiča**

Kljub ponovni prekinitvi vseh dejavnosti, ki jo je povzročil drugi val epidemije koronavirusa, bo Kulturni dom, katerega smernice, biti skupni hram za vse kulturne realnosti našega mesta, ostajajo neomajne, bo tudi letos, sicer nekoliko drugače, obeležil obletnico delovanja. V petek, 27. novembra, prav na dan, ko je bilo leta 1981 njegovo slovesno odprtje, bo osrednji kulturni dogodek: spletno odprtje razstave del slikarja Klavdija Palčiča, ki bo vsem na ogled ob **16. uri na aplikaciji Zoom** (<https://rudolph.tmedia.it/palcic>). To je predsednik Kulturnega doma Igor Komel povedal na tiskovni konferenci 23. novembra, ki je bila v živo in prvič tudi po spletu. Spletno obliko je omogočilo sodelovanje z oglaševalno agencijo Tmedia iz Gorice. Njena predstavnik Paolo Hmeljak in Francesca Jancig sta bila prisotna na predstavitvi skupaj z Antoniom Giacominom, ki je poskrbel za tehnično plat videopredstavitve, pa tudi za digitalizacijo slik, ki jih je poslikal fotograf Carlo Sciauzero. Razstava je poklon Klavdiju Palčiču ob njegovem 80. življenjskem

jubileju. Na virtualnem odprtju bosta spregovorila kuratorja razstave, likovna kritika Nelida Nemec iz Nove Gorice in Joško Vetrlih iz Gorice, ki sta prispevala tudi besedili v katalogu. Na razstavi, ki bo odprta do konca januarja 2021, bo 22 likovnih del iz starejšega in novejšega Palčičevega ustvarjalnega obdobja. Kar nekaj izmed teh je v lasti finančne družbe KB1909, ki je kot Tmedia soudeležena pri postavitvi razstave, kot tudi SKGZ, kateri je nekaj let predsedoval Palčič. 39-letnico delovanja bo Kulturni dom zabeležil tudi v večerom, na katerem bodo predvajali dokumentarni film Sare Terpin in Carla Ghijsa *Go-Vid Ko vidiš mejo*. Program bodo izoblikovali še pevki Paola Rossato in Martina Feri, harmonikar Erik Gregorič in ženska vokalna skupina Danica z Vrha. Slavnostni nagovor bo imel dolgoletni časnikiar Primorskega dnevnika Marko Marinčič. Ob tej priložnosti bosta izšla tudi informativni bilten Kulturnega doma 2020 in zbornik *V spomin slovenskim vojakom na soškem bojišču (1915-1917)* *Dobrodo*, 26. 10. 2016.

IK

se posluževali številni ekonomski teoretiki, ko so ekonomijo razlagali s pomočjo rastočih linij na grafih, in v tak razvoj verjame ter k temu stremi še velika večina ljudi; a ravno ta neskončna rast vedno bolj negativno vpliva na gospodarstvo razvitih držav. Zelo primerna je za manj razvite države ter v skladu s

imajo negativne vplive. Velik korak v smer dolgoročnega uspeha, ki ga potrebujejo razvite države, je temeljita sprememba kapitalizma. Ta med drugim vključuje preobrat v odnosu do narave, a temelji na nešteti drugih spremembah. Ena najtežjih metamorfoz, ki jih človeštvo mora storiti,

Radijske igre v oddaji Mala scena

Sodna obravnava na Radiu Trst A

Na radiu Trst A je vsako soboto ob 18. uri na sporedu oddaja Mala scena, v kateri najdejo svoj prostor radijske igre. V zadnji oddaji je bila premierno spuščena

obravnavo, v kateri odvetnik (glas mu je dal Franko Žerjal) na sodišču brani obtoženca Tonija Kozuliča (Nejc Kravos) pred sodnico (Anka Peterlin), ki bo odločala o njegovi usodi.

se sošolci norčevali iz njega in so mu dali vzdevek Spaček. Istočasno pa tudi sam Toni ni zaupal svojim vrstnikom, ki so vedno grdo ravnali z njim, na primer sošolec, ki ga je pretepel (temu je glas posodil Peter Raseni). Samo ena sošolka (Helena Pertot) ga je branila, on pa je ravnal grdo tudi z njo, ker enostavno ni zaupal ljudem, zaradi vsega, kar se mu je dogajalo.

Kot dvajsetletni fant se je Toni prepiral z mamo (Manica Maver), ki ni odobraval njegovega prijateljstva z Ivanom Demartinisom (Nikolaj Pintar), ker naj bi ta slabo vplival nanj. Toni se je izgovarjal, da je Ivan edini prijatelj, ki ga sprejema takšnega, kakršen je. To pa ga je privedlo v položaj, da je skupaj z Ivanom, ki je bil ljubosumen, ker mu je Roberto (Andrej Pisani) "ukradel" dekle, zagrešil zločin. V radijski igri je zelo živo opisan kruti zločin. Ali je na koncu sodnica obsodila Tonija ali ne (odvetnik ga brani s tem, da sodnici razlaga, kaj vse je moral Toni pretrpeti, ker so ga zaradi

njegove telesne hibe imeli za manjvrednega), je bilo slišati v radijski igri v soboto. Tisti, ki igre še niso slišali, bodo pa kdaj drugič imeli priložnost, da izvejo, kako se stvar razplete.

Sodna obravnava sili k razmišljanju o medčloveških odnosih. O tem, kako ravnamo z ljudmi, ki imajo kakšno telesno ali kognitivno hibo, o tem, ali smo jih pripravljeni sprejeti takšne, kot so, ali se nam smilijo, o tem, kako lahko okolica vpliva na naša dejanja. Vse to je avtor Tomaž Susič, ki je tudi poskrbel za režijo radijske igre, zaokrožil v napeto zgodbo. Svoje so dodali tudi igralci Radijskega odra, saj so prav vsi prepričljivo odigrali svoje vloge. Za tehnično obdelavo je poskrbel Andrej Babič.

To soboto, 28. novembra, pa bo na valovih Radia Trst A v Mali sceni na sporedu nova premiera radijske igre, ki je prav tako prejela nagrado na natečaju Radijskega odra. Igro Rane, ki bo na sporedu v soboto ob 18. uri, je napisala in režirala Manica Maver.

UP

SSO in SKGZ / Priznanja ob slovenskem kulturnem prazniku 2021

Krovni organizaciji SSO in SKGZ sprejemata kandidature za prejem priznanja ob slovenskem kulturnem prazniku za leto 2021. Priznanja lahko prejmejo ustvarjalci, poustvarjalci in drugi kulturni ali družbeni delavci, ki so z vrhunskimi umetniškimi dosežki ali s svojim življenjskim delom trajno obogatili kulturno zakladnico ali so s svojim delom na drugih področjih prispevali k uveljavitvi slovenske identitete, kulture in jezika med Slovenci v Furlaniji Julijski krajini. Priznanja lahko dobijo tudi društva, ustanove ali skupine ustvarjalcev in poustvarjalcev, ko gre za tako celovito delo, da ni mogoče prepoznati oziroma ločiti posameznikovega prispevka. Priznanje za izredne umetniške in kulturne dosežke lahko prejmejo tudi ustvarjalci, poustvarjalci in drugi kulturni ali družbeni delavci, mlajši od 40 let, ki

delujejo v sklopu slovenske narodne skupnosti v Italiji. Kandidature, ki jih lahko predlagajo organizacije, društva in posamezniki, morajo vsebovati:

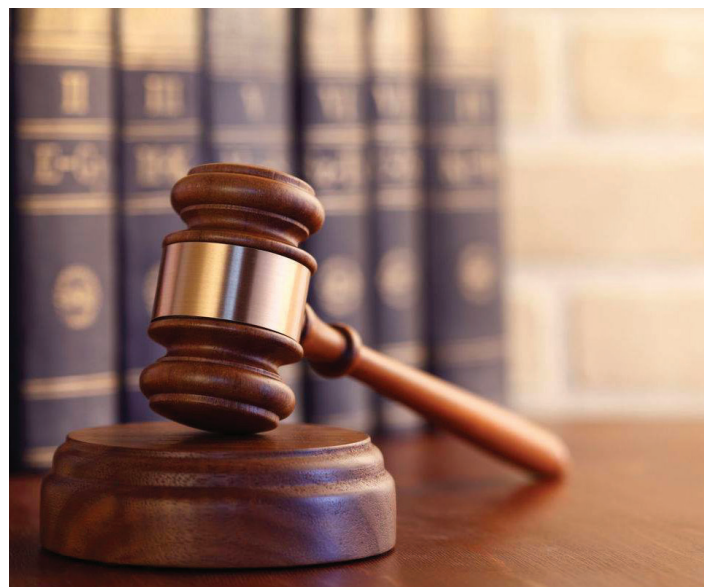
- življenjepis kandidata, podrobne podatke o delu oziroma opusu, predlaganem za priznanje, z navedbo objave, razstave ali izvedbe;
- tehtno utemeljitev predloga z ustrežno dokumentacijo (knjiga, katalog, videoposnetek idr.);

Predlogi morajo prispeti na enega izmed dveh deželnih sedežev krovnih organizacij v Trstu:

- SKGZ: ul. San Francesco 3, 34133 Trst – e.naslov: skgz-ts@skgz.org
- SSO: ul. del Coroneo 19, 34133 Trst – e.naslov: odbor@ssorg.eu

Rok za vložitev kandidatur zapade 30. 11. 2020.

Podelitev priznanj bo potekala na osrednji proslavi ob slovenskem kulturnem prazniku februarja 2021.

v eter igra Sodna obravnava, ki jo je napisal Tomaž Susič. Zanj je prejel drugo nagrado ex-aequo na natečaju za izvirno radijsko igro na temo odpuščanja, ki ga je razpisal Radijski oder ob letošnjem dnevu slovenske kulture. Igra je preplet med sodno

Poleg njunih dvogovorov se v igri prepletajo pomembni dogodki iz Tonijevega življenja, ki so ga pripeljali do tega, da je zakrivil zločin. Toni je bil namreč zaradi napake ob rojstvu delno hrom, prav zaradi tega ga okolica ni sprejemala, saj so

Vlada z zakoni in drugimi ukrepi je pomagala že poldrugemu milijonu prebivalcev in gospodarstvu

Predsednik države Borut Pahor predlaga nov, izviren način odpravljanja razkola v slovenski družbi in politiki

Predsednik Borut Pahor verodostojno deluje tudi za odpravo napetosti in za premagovanje ideološko-političnega razkola v državi. Deležen je spodbud in priznanj, veliko pa tudi odporov in kritik dela politike. Zdaj pa je državni poglavar zasnoval in v neki televizijski oddaji javnosti in politiki sporočil nov predlog, ki naj bi omogočil uresničitev njegovih namer. Zavzema se za skupen pogovor predstavnikov vseh političnih strank, torej iz vladajoče koalicije in opozicije, na katerem bi se sporazumeli o kakšnem skupnem projektu, ki bi bil koristen za državo in njene interese. Po tako izraženi in potrjeni skupni volji politike za sporazumevanje in sodelovanje bi bilo pomiritev in sodelovanje mogoče uresničiti tudi na ravni celotne družbe in države. Ves obravnavani proces bi sicer trajal dalj časa, predsednik pa pričakuje, da bi bil uspešen. Na predlog državnega poglavarja še ni odnevo v javnosti in politiki. Vlada, ministri in premier Janez Janša delujejo hitro in v pretežni meri uspešno, opozicija pa se ne zmeni za sodelovanje

vsaj v boju zoper koronavirus. Nastala je tudi praksa, da vsaka bolj znana televizijska častnikarka med pogovorom s svojim gostom le-tega vsiljivo vprašuje, kako ocenjuje kakšno dejanje ali ukrep Janeza Janše. V informativnih oddajah slovenske javne televizije včasih ob omembi vlade ne dodajo, da gre za predsednika Janeza Janšo. Priča smo, skratka, praksi, polni špekulacij, tudi majhnih in težko opaznih, opozicije in medijev, ki pa so vse uperjene zoper vladu, namenjene njenemu rušenju. Med nedavnim intervjujem z Janezom Janšo na TV Slovenija je voditelj premiera eno uro spraševal o vsem, kar bi ga lahko spravilo v zadrego, častnikarka Tanja Gobec, ki je pozneje imela pogovor s predsedniki opozicijskih strank, pa je z njimi v glavnem samo kramljala in jim ni postavljala kritičnih vprašanj. Vendar je vodstvo televizije v tem primeru sprejelo kritike svojega ravnanja in dovolilo nastop prvaka slovenske nacionalne stranke Zmaga Jelinčiča-Plemenitega. On je v oddaji zelo kritično ocenil usmeritev in delovanje

slovenske javne televizije. Sočasno z drugimi kritikami vlade je bila objavljena Izjava komisije za človekove pravice Slovenske akademije znanosti

Borut Pahor in umetnosti z naslovom *Za izhod iz pandemije in avtokracije*. Podpisala sta jo zgolj dva člana komisije, akademik dr. Tine Hribar in dr. Renata Salecl. V omenjenem dokumentu sta zapisala, da je za vse slabo, kar obstaja in se dogaja v Sloveniji, kriva izključno vlada Janeza Janše. Pisca izjave sta pozvala Državni zbor, da od vlade zahteva, naj vse sile usmeri v reševanje pandemije, naj preprečuje koruptivno delovanje in se v težkem položaju, v katerem smo se

znašli, zaveda dostojanstva ljudi, človekovih pravic in državljansko demokratičnega odločanja. Predsednika države Boruta Pahorja pa prosita, da javnost in politiko opozori na skrajno škodljivo vmešavanje vlade v medije, kulturo, znanost in umetnost, zadnje čase pa celo v univerze. Vodilni organi SAZU so se na trditve dveh omenjenih članov komisije za človekove pravice odzvali kritično in z nelagodjem. Predsednik SAZU Peter Štih je sporočil, *“da gre za izjavo nepopolne komisije za človekove pravice in ne za izjavo Slovenske akademije znanosti in umetnosti.”* Podpredsednik SAZU dr. Milček Komelj je v odzivu, objavljenem na spletnem portalu Demokracija, dejal: *“Izjava komisije za človekove pravice se politikantsko pridružuje napadom na vladu, kakršnim smo priča v osrednjih medijih in s tem škodi ugledu SAZU. Z Izjavo je SAZU nečastno zdrsnila na raven agitatorskih nevladnih organizacij.”* Akademik dr. Jože Krašovec pa poudarja, da bi morale biti

vse izjave SAZU brezpogojno nadpolitične in nadidejne, kajti na tak način vlogo akademij razumejo po vsem svetu. Na Slovenskem je bilo kršeno načelo nadpolitičnosti SAZU-ja. Nemara še hujši je bil primer pisma, ki ga je Janez Janša poslal vrhu EU. V njem je obravnaval stanje, ko sta Poljska in Madžarska blokirali sklade pomoči državam, prizadetim zaradi epidemije, zaradi različnih mnenj o spoštovanju pravne države. Janša v pismu vrhu povezave ni podprl blokade pogovorov, ki sta jo uvedli Poljska in Madžarska, kar so več dni skoraj v histeričnem in skrajno sovražnem slogu objavljali slovenski mediji, pač pa je vse prizadete pozval, naj si prizadevajo za kompromis. To je potrdila tudi nemška kanclerka Angela Merkel, ki je dejala, *“slovenski premier Janez Janša je vnovič vse pozval, naj si prizadevajo najti kompromis, kar si seveda želi tudi nemško predsedstvo.”* Torej vse je bilo drugače, kot so nam lagali mediji, ki so hoteli ustvariti vtis, da predsednik slovenske vlade Janez Janša povzroča razdor in sramoti

lastno državo. Slovenska javna občila so sporočilo nemške kanclerke Angele Merkel odpravila le v nekaj besedah. V razmerah, kot sem jih poskušal prikazati in bil o njih objektivni pričevalec, je vlada sprejela nove zakone in druge predpise v korist prebivalcev in gospodarstva, prizadetih zaradi virusa covid-19. Doslej je pomagala že poldrugemu milijonu prebivalcev in večini gospodarstva. Vlada je tudi pomagala ohraniti 130 tisoč delovnih mest. V letu 2021 načrtuje za dve milijardi evrov novih naložb, pretežno v zdravstvo in prometno infrastrukturo. V zamišljeni novi vladi, imenovani koalicija ustavnega loka, v kateri se za premiera ponuja prof. Jože P. Damjan, pravijo, da imajo že dovolj glasov, potrebnih je 46, za zamenjavo sedanje vlade Janeza Janše. Toda dokazov ne navajajo. Verni ljudje, pa skoraj gotovo ne samo oni, pa so v mislih in pričakovanjih že pri adventu, božičnih praznikih in novem letu. V Ljubljani, Mariboru, Kopru in morda še kje v Sloveniji se že bohotijo luči in okrasitve.

Marijan Drobež

Vsak po svoje zazvoni ...

Kaj nam sporočajo vipavski zvonovi

Slovenija je bogata s številnimi manjšimi ali večjimi cerkvami, kapelicami in božjimi znamenji. Vsaka cerkev ima tudi zvonove, ki nas spremljajo ob veselih in žalostnih dogodkih našega življenja in oznanjajo razna praznovanja, cerkvene obrede in so tako z nami od rojstva do smrti. Zato

leta 1983 Tončka Curk, roj. 10. 1. 1906 na Slapu pri Vipavi, umrla 20. oktobra 1996 v Sežani, pokopana je na Slapu pri Vipavi. Knjigo je izdala Goriška Mohorjeva družba. Tončka Curk je bila mladinska pisateljica in sodelavka Radia Trst. Knjigo je posvetila svojim dobrim staršem in vsem, ki jih v povesti omenja.

Veselje ob velikem zvonu v Vipavi pred cerkvijo svetega Štefana na Veliko noč leta 1931

spadajo v našo bogato kulturno in duhovno dediščino. Za lepe melodije zvonov skrbijo pritrkovalci, ki se pomerijo na raznih tekmovanjih in tako zvabijo iz zvonov najlepše melodije. Da so v teh glasovih zvonov tudi posebna sporočila, nam je v knjigi Deček z Gornjevipavskega zapisala

Pojdimo najprej na Slap, kjer je bila Tončka rojena. Tam je cerkev posvečena svetemu Matiju in zvonovi so se spravili kar na Matička in sporočajo: “Matiče kli-če pon-vico, ne grem do-mov, sem po-nev u-bov ... u-booooovv.” V Vipavi nam zvonovi povedo, kako je z našim vinom: “Sta-ro vi-no

do-ber kup, sta-ro-vi-no do-ber kup, kuup ... kuuup ... kuuuuuuu.” Pa v podružnici na Gradišču? Tam pa takole oznanjajo svoje sporočilo: “Pet cim-bur z’en soud, pet cimbur z’en souuud, soououd ...” Kako zvonijo na Erzeltu? “Sem sam, sem sam, sem sam ... plen-taj-te, saj sva dva, plen-taj-te, saj sva dva, dva dvaaa, dvaaaaa ...” Gremo na Planino! Kako zvonijo tam gori? “Bariglice, bren-tači, Planinci bo-ga-ta-ši, bar-ri-gli-ce bren-tači. Plan-nin-ci bo-ga-ta-ši ... ne vsi ... ne vsi ... vsiii, siii.” Kako pa pojo naši zvonovi ob pogrebu? “Dan’s meni, ju-tri te-bi, dan’s me-ni, ju-tri te-bi ...” Najlepše pa zvonijo v Logu, v cerkvi Matere Božje, kjer odmeva: “Bom, boom, booom pro-si-la za vas, pro-si-la za vas, pro-si-la za vas, bom, boom, bommm.” Upajmo in želimo, da bo ta obljuba naših zvonov v cerkvi Marije Tolažnice v Logu pri Vipavi tudi uslišana v teh težkih časih, ki jih vsi preživljamo v času epidemije koronavirusa, še prej, če bomo našo Marijo Tolažnico v Logu tudi sami prosili za njeno pomoč.

Magda Rodman, Bajcova

Pospravljanje podstrešja

Ob novogoriški obletnici

Gradnja novogoriške konkatedrale je tesno povezana s škofom dr. Janezom Jenkom. Znani tržaški kulturni delavec Ivan Tavčar, ki ga poznamo predvsem po pesniških zbirkah, saj piše kar v treh jezikih, slovenskem, italijanskem in nemškem, je o tem dogodku v Koledarju Goriške Mohorjeve Družbe (GMD) za leto 2017 to obdobje takole opisal: “Dne 8. julija 1963 je msgr. Albin Kjuder prejel od Svete stolice dovoljenje, da lahko premešča duhovnike iz ene administrature v drugo. (Po razmejitvi je tisti del Slovenskega Primorja spadal pod reško in del pod tržaško škofijo.) Po smrti apostolskega administratorja dr. Mihaela Toroša (29. 12. 1963) je bil imenovan za upravljanje novogoriškega cerkvenega okrožja solkanski dekan Andrej Simčič. Zadeva obeh apostolskih administratur, koprške in goriške, je postala pereča. Gospod Simčič in Kjuder sta se domenila (po posvetu z duhovniki!), da pošljeta v Vatikan prošnji za ustanovitev dveh ločenih škofij in da se oba ordinarija posvetita v škofa. Glede te zadeve je bil g. Kjuder 7. decembra 1963 osebno v Rimu. (Tudi g. Andrej Simčič

se je zgledal na povabilo pristojne Kongregacije v Gorici 12. januarja 1964. Pogovor je trajal s predstavnikom Svetega sedeža dobri dve uri.) Stvar se je premaknila, a ne v želenem smislu. Sveti sedež je 20. aprila 1964 imenoval dr. Janeza Jenka, dotedanjega beograjskega generalnega vikarja, za apostolskega administratorja jugoslovanskega dela goriške nadškofije, mesec dni kasneje (maja 1964) pa še za apostolskega administratorja celotnega Slovenskega primorja.” Ivan Tavčar nadaljuje: “Ta velika napaka Svetega sedeža je še danes občutna in aktualna. Kdo je v Rimu odločal, da se obe administraturi združita v eno, ostaja, vsaj uradno, skrivnost. Dejstvo je, da je Gorica v Sloveniji izgubila svojo cerkveno samostojnost in da je Koper dobil moža, ki sploh ni poznal primorskih razmer in zgodovine, še manj pa ljudi in krajev ... Diplomacija, tudi cerkvena, igra včasih čisto svojo igro in se ne ozira na interese, kot so dejanske dušnopastirske potrebe.” K temu nepomembno dopolnilo: Dne 20. aprila 1964 sta bila poklicana na Škofijski ordinariat v Ljubljano g. Kjuder in g. Simčič. Škof dr. Jožef Pogačnik jima je rekel:

“Počakajta, dokler ne pride sporočilo iz Beograda, kot smo se domenili!” Okrog 11. ure jima dr. Pogačnik sporoči: “Imenovan je za Novo Gorico dr. Janez Jenko – generalni vikar beograjske nadškofije!” Tedaj reče g. Kjuder g. Simčiču: “Greva, midva nimava tu kaj več iskati!” In sta odšla. Zanimivo je, da je nuncij iz Beograda po telefonu poklical g. Andreja Simčiča slab mesec, to je bilo februarja 1964, pred tem dogodkom, in mu zagotovil, da sta Sveta stolica kot tudi on sam prejela v vednost predlog, ki sta ga z g. Kjudrom predlagala. V ozadju te igre pa je bil beograjski nadškof dr. Bukatko, pa tudi velik del tamkajšnjih duhovnikov, ki niso bili zadovoljni s tedanjim generalnim vikarjem. Da je to res, mi je potrdil bosanski frančiškan, ki je tedaj živel v Beogradu, imel tesne stike s tamkajšnjim ordinariatom in je pred leti v goriškem nadškofijskem arhivu iskal podatke o delovanju bosanskih frančiškanov v Sloveniji. Pripomnil pa je: “Rešili smo se enega, dobili pa nato drugega zaguljenega Slovenca!” (Naj bo še to droben kamenček ob nedavnem novogoriškem cerkvenem praznovanju.)

Ambrož Kodelja

Tretja številka otroške revije Pastirček

V venčku spominov na naše rajne tudi zahvala Bogu

Spet nas je obiskal november s svojimi sivimi, zmeraj krajšimi dnevi. Na otožnost, ki prevečkrat lega na naša srca, je posvetil prijeten žarek: izšla je tretja, novembrska številka Pastirčka. Ta vselej razveseli male in velike bralce. V urednikovi beležki Marijan Markežič vabi otroke, naj izrazijo hvaležnost Bogu za vse prejete darove, pa tudi staršem, učiteljem, duhovnikom in vsem drugim, ki skrbijo zanje. V tem mesecu je namreč, poleg praznika Vseh svetih in dneva vernih duš, ko spomin splava k dragim pokojnim, tudi zahvalna nedelja. Za vse, kar nam velikodušno podarja narava, in za vse dobrote, ki smo jih prejeli, se moramo srčno zahvaliti Bogu. Prav na zahvalno nedeljo se navezujeta istoimenski zapis in rubrika *Čas za igro!!!*

nepozabne ilustratorke Paole Bertolini Grudina, ki z značilno nežnostjo in vedrino nagovarja bralce, naj vzamejo pero in barvice v roke in naj vse dopolnijo. Pastirček namreč vedno spodbuja ustvarjalnost in v hitro dojemljivem slogu navaja otroke k spoznavanju sveta, ki jih obdaja. Kje je zdaj ljubljani ded, se ob pogledu na zvezdnato nebo sprašuje fantiček v pesmi Berte Golob *Tam*: "Tam pri Bogu, vrh neba" ... Na verne duše se navezuje tudi dopolnjevanje *Kristus Kralj in dedkov novi dom*. Da se moramo ob zahvalni nedelji spomniti tudi na tiste, ki nimajo dovolj hrane, in jim pomagati, pa poje pesmica *Blagoslovljeno*. Izšla je izpod peresa Berte Golob, v vsem razumljivo glasbeno govorico pa jo je prelin Patrick Quaggiato. Walter Grudina *V zgodbah iz*

Svtega pisma, ob milih, toplo domačih ilustracijah Paole Bertolini Grudina, pripoveduje, kako so k Abrahamu prišli trije skrivnostni popotniki in napovedali, da mu bo žena Sara rodila sina. Zgodba je opremljena s privlačnimi "nalogami". Abraham, ki ga je Bog preizkusil, s tem da mu je ukazal, naj za žgalno daritev daruje lastnega sina edinca, je

protagonist izpopolnjevanke *Spoznavajmo Sveto pismo*, ki jo je premišljeno in vabljivo sestavila Paola Bertolini Grudina. Ona je tudi avtorica rubrike *Halo? Tukaj beli medved!* Zapis opisuje značilnosti severnega medveda njegove navade in življenjsko okolje. Vsebinska je lahko tudi prijetno dopolnilo šolski naravoslovni uri. Pisateljica Mariza Perat, nepogrešljiva sooblikovalka Pastirčkovih strani, se je pri opisovanju svetniških osebnosti tokrat zaustavila pri življenjski zgodbi svete Katarine Laboure' (1806–1876), ki je šla kot mlado dekle k sestram usmiljenkam. V samostanski kapeli v Parizu je doživela dve Marijini prikazovanji. Pri zadnjem ji je Marija naročila, naj da izdelati svetinje, ki naj jo

ponazarjajo tako, kot jo je ona videla. Tisti, ki bo nosil tako svetinjo, bo gotovo prejel milost; ker so se res zgodili čudeži, so ta posebni "obesek" poimenovali "čudodelna svetinja". Mandale, ki prihajajo iz Tibeta in po orientalski tradiciji predstavljajo veselje in so jih tibetanski menihi zelo potrpežljivo ustvarjali iz obarvanega peska, prikazuje likovna umetnica Vesna Benedetič. Bralcem svetuje, naj še sami pobarvajo mandale, saj to početje sprošča duha. Pastirček namenja pridnim risarjem kar nekaj strani. Najmlajši bodo z želvo Mici, ki si jo je zamislila Danila Komjanc, pletli nogavice za zimo. Največjo bodo obarvali po avtoričinih navodilih. *V deželi domišljije* bodo z isto ilustratorko in v družbi prijaznih muckov Mikija in Kikija z rdečo in rumeno barvo pričarali vse preostale mavrične barve. Ob nonici, ki plete šal, in razigrani vnučki, bodo pa utrdili svoje znanje zaporednega prepoznavanja števil in pri tem se bo razkrila podoba, ki jo povezujejo ... Vsi tisti, ki so jim pri srcu pravljice, bodo poleteli visoko v nebo z zvedavim oblakom Smetančkom V. T. Arharja, v prikupni upodobitvi Monice Quaggiato. Pacek Walterja Grudine je ponosen, da se je že naučil "pisat, govorit" ... "Kaj pa brat"? "Brat pa ne. Ma on je še mičken in hodi še v ažilo"! Ah, kakšna nevedna packa! Učenci, ki se marljivo učijo angleškega jezika, bodo zlahka razrešili vse vaje v rubriki *Angleščina je ...*, ki jo sestavlja Marinka Černic. Štiri zadnje strani novembrske številke Pastirčka bogatijo pisane risbe malih dopisnikov, na hrbtni strani pa je še razvedrilni kotiček. Pastirček vedri lice in bistri glave, vzemite ga v roke še vi!

Iva Koršič

Dalmatino

Tino Mamić

99 let in

Pisatelj in akademik Zorko Simčič je vstopil v 100. leto življenja. Gospod pisatelj v najbolj zlahtnem pomenu besede. Tak, kot so pisatelji nekdaj bili. Po obnašanju preprost in nadvse skromen, v besedi in misli pa plemenit in kraljevski. Zaljubljen v preteklost in klasiko sem na pisateljev 99. rojstni dan sklenil poslati mu telegram. Voščilo v imenu vse naše družine. Po internetu, ker gre hitreje in se ni treba izpostavljati nevarnostim preteče epidemije. A sem kmalu ugotovil, da je to precej bolj zapleteno in dolgotrajno od oddaje na pošti. Najprej je treba ugotoviti, kako spletne strani Pošte Slovenije delujejo. Niso namreč najbolj preproste. Pa mi je nekako uspelo. Kar nekaj truda sem vložil v tiste tri stavke, saj še prijatelju, kaj šele velikemu pisatelju, ne moreš napisati nekaj klišejskega in banalnega. Izbral

iskanju pravega odgovora na tista tečna vprašanja tipa pritisnite številko-ena-za-splošne-informacije začne telefon zvoniti. A se spet oglasi avtomatski glas in pove, da sem ne-ve-m-že-kateri-v-vrsti in da je čakanje približno 15 minut. V tem času pridem z avtom že od doma do najbližje pošte in nazaj. Seveda ne čakam. Zdi se mi, da bi pred 99 leti, 19. novembra 1921, lažje in hitreje poslal telegram kot danes. V prenekateri zahodni državi so pošte že prenehale posredovati telegrame. Ni bilo dovolj pošiljatelj. Pri nas v Sloveniji ni tako. Če bodo telegrami tudi pri nas izumrli, se bo to zgodilo, ker ni prave ponudbe. Slednjič napišem Pošti še elektronsko pismo. Banalno, ki ga za tako visok jubilej Simčiču pač ne morem poslati. Da bi rad oddal telegram in da plačilo s kartico ne gre skozi. Takoj dobim odgovor, da mi bodo odgovorili v najkrajšem možnem času. Koliko je to, ni jasno. Zato po uri

sem še voščilnico, najmanj kričečo. Hotel sem telegramu dodati steklenko vina. Ponujajo jih kar nekaj. A so bila sama štajerska vina in večinoma penine. Tega pa Primorcu, Bricu, ki se povrh vsega piše še Simčič, res ne morem podariti. Ko sem poskusil besedilo oddati, se je zapletlo. Moral sem se še registrirati. Dobro, rečem. Dajmo, jovonanovo. Zopet pridem do faze pisanja treh stavkov. Skušam se spomniti, kaj sem napisal pred nekaj minutami, a mi gre težko. Kot zlata ribica, se samemu sebi zdim včasih. In slednjič spravim skupaj približek ponovljenega voščila. Oddam, a se spet zaplete. Čeprav je narisana znak za kartico Maestro, sistem številke kartice noče sprejeti. Noče in noče, nato pa se vse skupaj sesuje. Poti nazaj ni, treba bo še enkrat. In poskusim v tretje. Zopet se jezim na svoj spomin, zopet napišem vse naslove in izbiram eno od najmanj kičastih voščilnic, brez katerih telegrama ne moreš poslati. A tudi v tretje gre nerado. Pravzaprav ne gre nikakor. In sem spet na začetku. V četrto vzamem v roke telefonček. Da mi bodo povedali, kako naj plačam. Po nekajkratnem

ali dveh poskusim ponovno telefonirati. Čakalna doba je osem minut. Če te vmes ne vrže ven. Poskusim še pri zasebnih ponudnikih za pošiljanje telegramov. Le-teh je kar nekaj. A kaj, ko večinoma ne delajo, hkrati pa niti nimajo čestitk, ki ne bi bile povsem dojenčkaste. Podjetja so namreč specializirana za najrazličnejše telegrame s še bolj najrazličnejšimi darili ob rojstvu otroka. Kot da bi živeli v času bejbibuma. Nihče pa ne ponuja niti ene same voščilnice, ki ni dojenčkasta. Si predstavljate, da bi Zorko Simčič dobil za 99. rojstni dan telegram z voščilnico, na kateri piše Hello baby?

Jutro se je prevesilo v poldne, dan v večer, in ker še vedno nisem prejel nobenega odgovora s Pošte, sem se ne najbolj prešerne volje odločil, da bo treba vendarle napisati tisto banalno elektronsko pismo. Pa saj, pravzaprav, vse skupaj ni toliko važno. Pomembnejše je sporočilo. O, da bi nam Bog gospoda pisatelja ohranil čilega in zdravega. O, da bi se tudi nas malce prišla njega neumorna vedrina.

Naturopatski nasveti (316)

Erika Brajnik

Oak (hrast)

Oak je cvetna esenca deloholikov! Taka oseba je vztrajna, trmasta, delavna, ljubi svoje delo in dela brez prestanka. Ker pa pri tem pretirava, postane delo nujna in obveza, vzdrževanje nekega delovnega standarda; pri tem izgubi ljubezen do dela! Primer: "Jaz moram delati

deset ur na dan, če sem 30 let tako delal, zdaj ne bo nič drugače!" Taka oseba ne gre na dopust in zanemarljivo potrebo po počitku. Oseba Oak v deficitu ima izredno voljo in potrpljenje, kar govori ta tipična izjava: "Do 70. leta še čutiš bolečine pri delu, potem pa

nič več!" V tem primeru je delo prisila. Ker življenje samo želi takšno osebo ustaviti, ker se sama ne bo, jo pogosto doletijo nenadne nesreče, kot so zlomi rok, nog, ali pa še najbolj pogosto heksens! Taka oseba postaja trda kot hrast in neomajna, olesenela, posledično je takšen tudi njen vrat. Cvetna esenca Oak ji pomaga, da začuti potrebo po počitku, da v brezdelju uživa, brez jeze in nervoze. Kdor je bolan in ima Oak v deficitu, bo naredil vse, da se bo čim prej pozdravil, takšni ljudje so zmožni prenašati nečloveško bolečino, njihovi notranja volja in moč sta izjemni, vse v korist dela! Delo ne sme čakati, to je zanje nečastno! Trud in vztrajnost sta za osebo Oak osnovni sestavini življenja, kar je sicer prav, a le do določene mere. Ko gre čez mero, takšno ravnanje izgubi vso ljubezen in postane hladna rutina, mučna obveza. Kjer ni ljubezni, ni ne iskric življenja ne sreče ne pravega zadovoljstva z opravljenim delom.

www.saeka.si

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,

tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,

tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,

tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa Veneto S.r.l., Sede legale: Via Saint Jean 64 Fontafredda - PN,

Sede operativa: Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, Cod fisc e P. Iva IT01882960931

tel. 0499960021 - faks 049 9960022; e-mail: info@centrostampaveneto.com, spletna stran: www.centrostampaveneto.com

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRIT2T2V00

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v skladu s 13. členom Uredbe EU 2016/679 in z zakonskim odlokom 101/2018 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Celotno besedilo je na razpolago na spletni strani www.noviglas.eu v poglavju "Varstvo podatkov". Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh. Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC Izdajanje našega tednika Novega glasa podpirata tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Dežela Furlanija Julijska krajina po DZ št. 26/2007.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek za založništvo po zakonu št. 198/2016 in zakonskem odloku 70/2017 (prej zakon št. 250/1990). Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi v inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks.

To številko smo poslali v tisk v torek, 24. novembra 2020, ob 13. uri

NOVI
GLAS

KULTURNI DOM GORICA Komigo

Pogled nazaj na oktobrski predstavi Gola in Shoes u glavo ...

Kot vselej pester program trijezičnega festivala komičnega gledališča *Komigo* – tokrat že sedemnajste, edine tovrstne ponudbe v naši kulturni sredini –, ki so ga nič hudega sluteči organizatorji, Kulturni dom Gorica in goriška zadruga Maja, predstavili javnosti v letošnjem februarju, se pretaka po kapljicah, ker je ta vražji koronavirus zamešal štrene vsem načrtovanim kulturnim prireditvam. Kot v poznozinskem in pomladnem času je tudi zdaj v jeseni zapahnil vrata vseh kulturnih domov. Nekateri večeri *Komigo* so bili sicer uspešno izvedeni, ko se je prvi val epidemije covida-19 pomiril. Zadnji dve gledališki ponudbi *Komigo* sta bili v oktobru, ko se je s prihodom jeseni že začel nevarno približevati tudi naši deželi drugi val tega virusa, prinašalca strahu, tesnobe, stiske, bolezni in prepogosto tudi smrti. Pred tem pa so se abonenti *Komigo* in tudi preostali, sicer zaradi varnostnih ukrepov in obvezne razdalje v dvoranah, zdesetkani gledalci za kakšno urico oddaljili od obremenjujočih misli na predstavah *Gola* in *Shoes u glavo* ...

Avtorica besedila *Gola* je Barbara Volčič, ki je bila dolgo let časnikarka in urednica Slovenskega programa TV Koper, pa tudi Izobraževalnega programa na RTV Slovenija, kjer je imela mnogo avtorskih oddaj, ki so obravnavale najrazličnejše teme. Po končanem časnikarskem delu se je na mali ekran vrnila kot članica scenaristične ekipe ene izmed najbolj uspešnih

in popularnih televizijskih nadaljevanj, *Ena žlahtna štorija*. *Gola* je njen dramski prvenec. Predstava *Gola* v zadržani, vselej elegantno in s poudarkom na besedilu zasnovani režiji dramskega

programu Goriškega vrtljaka decembra l. 2018. V predstavi *Gola* je “protiutež” igralki Maji Blagovič. Protagonistki bolj trpke komedije sta namreč dve popolnoma različni ženski, ena je mlajša glasbenica, ki se pripravlja

značaj, je občutiti nadih doživetih razočaranj, časa, ki mineva in zarisuje na obrazu gubice in gube, jemlje lasem lesk ... Iz njenih razmišljanj in spominov, ki privrejo na dan, se izrisujejo njeno otroštvo, mladostna leta, zaznamovana tudi s selitvijo, prvimi obiski v Italiji, kjer je bilo vsega na pretek, ko je v Jugoslaviji primanjkovalo marsičesa ... Pri tem vedno bolj “razgalja” svoja čustva, občutke, ki jih ima tudi ob pogledu na svoje malce postarano, čeprav še zelo čvrsto telo, ob misli na neizpete želje, hrepenenja, pričakovanja; pred občinstvom ostane “gola”. Morda se je bolj “racionalnim” gledalcem z realističnim pogledom na svet vse skupaj zdelo malce banalno, a občutljivejši ženski del občinstva je verjetno v protagonistki zaznal vsaj drobec sebe.

izbrane pesmi, so gotovo slične tistim, ki se ji dogajajo v resničnosti. Čeprav izhajata protagonistki iz dveh različnih svetov, jima je skupna ta notranja “golota”; ko se otreseta vsega, kar ju obdaja, ostaneta le onidve, “goli”, s svojimi čustvi. V predstavi Tinkara Kovač v živo, brez glasbene spremljave, doživeto zapoje nekaj svojih znanih popevk, *Spezzacuori*, *Veter z juga*, *Ljubezen je padla z neba* in še druge, ki se vsebinsko povsem ujemajo z zgodbama orisanih ženskih likov. Predstavo je publika sprejela s toplim ploskanjem. Obe nastopajoči sta dobro znani tudi goriški publikli, Primorka Tinkara Kovač kot poklicna glasbenica, diplomirana flavtistka, mentorica, avtorica glasbe priredb in še marsikaj, Maja Blagovič pa kot dolgoletna članica SSG

presenečenje: nagovoril jih je sam papež Frančišek, in to v slovenščini! Pa še Marinu Marsiču je voščil za rojstni dan. Vešči posnemovalci glasov znanih osebnosti, Andro Merku', se je neposredno in v duhovitem slogu javil po telefonu in ustvaril privlačen, nepričakovan uvod. Abonenti *Komigo* so se prepustili komedijskemu valovanju tudi v ponedeljek, 19. oktobra, ko so igralci Boris Devetak, Gašper Bergant, Žan Papič in Dominik Vodopivec v režiji Borisa Kobala uprizorili svojevrstno komedijo z nenavadnim naslovom *Shoes u glavo* ... Humorna predstava, nekakšna zmes italijanske lahkotnosti, balkanskega melosa in črnega angleškega humorja, je pravzaprav lepljenka, sestavljena iz šestih kratkih, bolj ali manj krutih zgodb, ki nam jih v resnici trosi naš vsakdanjik. Tragikomični utrinki se dogajajo na različnih krajih, v operacijski sobi, gostilni, pokopališču ... Skratka, nimajo bogve kakšnih povezav med sabo, razen seveda smeha, ki ga povzroča črno obarvan humor. Prav ta povezuje različne situacije in zmešnjave. V predstavi se nastopajoči igrato s pomeni besed, pa tudi z vlogami, ki nam jih je dano igrati v našem vsakdanjiku, kjer se včasih vse tako čudno prepleta in zapleta in šele mnogo pozneje razberemo in razumemo nekatere dogodke, ki nam jih je nasulo življenje. Komedija, ki je vzbudila kar precej smeha, je nastala v produkciji D Brus braders, Kosovelovega doma Sežana in T.I.P. Teatra.

Iva Koršič

igralca Vladimirja Jurca, dolgoletnega prvaka SSG Trst (pa tudi docenta in izrednega profesorja za dramsko igro in umetniško besedo na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo), ki je že nekajkrat uspešno vzel v roke tudi režijsko paličico, je nastala kot produkcija Kosovelovega doma Sežana (producent Smejmo se). V veliki dvorani goriškega Kulturnega doma je bila v gosteh 6. oktobra 2020. Uprizoritev je označena kot glasbena komedija, saj je v njej kar nekaj glasbe oz. pesmi v živo. Za to poskrbi znana glasbenica Tinkara Kovač, ki smo jo v zadnjih časih kar nekajkrat opazili na gledaliških odrih, tudi v predstavi za otroke *Kdo je sešil Vidku srajčico*, koprodukciji Prešernovega gledališča Kranj in Gledališča Koper, v kateri je s čustveno globino odigrala vlogo mame. Predstavo so si ogledali naši šolarji v

na večerni nastop na odru, druga pa Greta, uveljavljena zobozdravnica, ženska srednjih let, ki si je z lastnimi močmi pridobila položaj v družbi, ločenka z nekaj ponesrečenimi ljubezenskimi razmerji. Vidimo jo, kako se pred ogledalom liči, si ureja pričesko in v domači garderobi izbira obleko, ki naj bi si jo oblekla za prvi galantni večer s pred kratkim spoznanim moškim. Pri tem “obredu” jo zmoti več telefonskih klicev, tudi hčerkinih. Ta jo prosi, če bi lahko prišla varovat otroke. A tisti večer se Greta ne da premotiti, ker želi na vsak način iti na zmenek, imeti trenutek zase, saj je drugače navadno vsem na razpolago. V njenem samogovoru (škoda, da je Blagovičeva mestoma pretiho posredovala protagonistkine misli, tako da njen glas ni jasno došel do gledalcev), v katerem je zaznati odločen, močan

Tinkari Kovač pa prav gotovo ni bilo težko posebeiti glasbenice. Situacije, ki jih spoznamo ob raznih telefonskih klicih, ki jih tudi sama prejme, ko se pripravlja na koncert in ponavlja

Trst. Širši televizijski krog gledalcev jo pozna predvsem zaradi vloge Marije Rebula v zelo popularni nadaljevalki *Ena žlahtna štorija*. Gledalci so pred začetkom predstave doživeli še

Košarkarji tržaškega prvoligaša mirujejo že mesec dni

Virus kroji tudi poklicni šport

V koronavirusni sezoni je križ tudi s poklicnim športom. Košarkarji tržaškega prvoligaša Pallacanestro Trieste Allianz mirujejo že mesec dni. Košarkarska zveza je morala zaradi primerov pozitivnih igralcev, trenerjev in spremljevalcev preložiti kar štiri zaporedne tekme Tržačanov. Najprej so bili okuženi pri Cantuju, nato pri Reggio Emilii, beneškemu Reyerju in nazadnje še v taboru Allianz. V nogometu, kjer večinoma trenirajo in igrajo na prostem, jim je po klubih s stalnimi testiranjmi praviloma uspelo (razen znanih primerov Genoe in Napolija) zajeziiti širjenje okužbe po pojavu nekaj primerov, tako da obračuni ne odpadajo. V dvoranskih športih pa v

zadnjih tednih opažamo, da se okuži malodane vsa ekipa. K sreči so mladi in krepki profesionalni športniki brez simptomov oziroma z blagimi znaki viroze, tako da virus v glavnem ne vpliva na njihovo zdravje in nadaljnjo športno pot. Je pa zelo težko nadaljevati prvenstva, kar povzroča nevšečnosti. Končalo se bo verjetno bolj ali manj tako, da bodo šle skozi koronavirus do Božiča vse ekipe v tem primeru A1 lige, nato pa bodo lahko kolikor toliko regularno in mirno – sicer s kaosom zaostalih srečanj – pripeljali sezono do konca. Sloviti trener milanskega Armanija Ettore Messina se je glede tega postavil proti nastopanju na evropskih pokalnih tekmovanjih v letošnji občutljivi sezoni.

V domovini so razmere še obvladljive, trenirajo in igrajo za zaprtimi vrati,

Davide Alviti

brise jemljejo vsak teden večkrat ali vsaj enkrat pred nedeljskim nastopom.

Drugače pa je ob ta čas skrajno rizičnih potovanjih preko poletov v razne evropske države. Še sami nogometaši so se okužili ob gostovanjih v dresu državnih reprezentanc. Ponekod še igrajo z gledalci na tribunah, standardi testiranja in omejevanja okužbe niso povsod enaki, sploh srečevanje velikega števila različnih ljudi v tem obdobju na vseh ravneh ni priporočljivo. Čisto možno torej, da so v italijansko košarkarsko A1 ligo, ki je posebej na udaru, okužbe uvozila društva, ki sodelujejo v evropskih pokalih in so virus prinesli na parket ter posledično iz ekipe v ekipo. Kakorkoli že, Trst niti ta konec tedna ne bo igral. Zdravstveno stanje znotraj moštva se je sicer izboljšalo,

tokrat pa odmor narekuje reprezentančna akcija v Estoniji za dvoboja proti Severni Makedoniji in Rusiji, katere del je tudi krilni košarkar Tržačanov Davide Alviti. Če bo šlo vse po načrtih, bo Allianz v A1 ligi spet stopil na igrišče za Miklavža, šestega decembra v Rimu, prihodnjo domačo tekmo pa bi moral igrati v nedeljo, 13. decembra, proti bolonjskemu Virtusu trenerja Saše Djordjevića. Doslej so Dalmassonovi fantje v petih nastopih zbrali dve uvodni zmagi in nato nanizali tri zaporedne poraze. Enomesečne pogodbe s slovenskim košarkarjem Jakobom Čebaškom, o katerem smo pisali na teh stolpcih, ob izteku niso podaljšali.

HC

Knjižna zbirka 2021

KOLEDAR 2021

Uredil: Peter Černic
Fotografije: Joško Prinčič
in Viljem Zavadlav

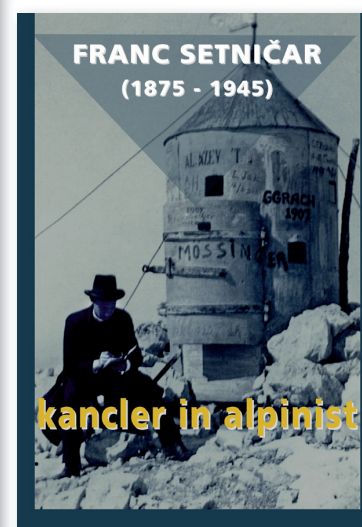
FRANC SETNIČAR (1875-1945) Kancler in alpinist

JOŽE MARKUŽA (1939-2019) Kraški dedič Slomškovega duha

Kristina Martelanc

MUCKA PIKA

Ilustrirala: Eleonora Sluga

NAŠ KOLEDAR 2021

Fotografije
Iva Aviana Krapež

Sandro Oblak
Z UDARNO PESTJO
Odnos ljudske oblasti do
resničnih in namišljenih domačih
nasprotnikov na Idrijskem in
Cerkljanskem (1943-1950)

Anton Kacin
**GRAMMATICA DELLA
LINGUA SLOVENA**
6. ponatis

Andrej Rahten
PO RAZPADU SKUPNE DRŽAVE
Slovensko-avstrijska razhajanja
od mariborskega prevrata do
koroškega plebiscita

Barbara Ana Fužir Schart
**KRASNA POTEPANJA
Z MALČKI. KAM PA DANES?**

Stane Granda
**BREVE STORIA
DELLA SLOVENIA**

Tino Mamić
PRIIMKI
Njihov izvor in pomen
I. Primorska

Katja Ferletič
STARE JEDI V NOVIH LONCIH
Izdal Novi glas
Ilustrirala Janina Cotič

Knjige v letu 2020

